

Begroting 2016

Aanbiedingsbrief.....	5
Bestedingsplan.....	19
Bezuinigingen.....	22
Autorisatie	25
Beleidsbegroting.....	27
Programmaplan	29
Burger en Bestuur.....	31
Lokale democratie	32
Dienstverlening.....	33
Werk en inkomen	39
Werkgelegenheid	41
Inkomen en Reïntegratie	42
Nieuwkomers.....	46
Inkomensondersteuning.....	47
Veiligheid	51
Openbare orde en veiligheid	52
Rampenbestrijding	53
Brandweer	54
Onderwijs en Jeugd.....	57
Onderwijs huisvesting	58
Lokaal onderwijsbeleid.....	59
Lokaal jeugdbeleid.....	61
Bouwen, wonen en milieu	65
Ruimtelijke ontwikkeling	66
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	68
Milieu.....	70
Openbare Ruimte	75
Verkeer	77
Groen.....	80
Begraafplaatsen.....	83
Vrije tijd.....	85
Sport	86
Recreatie.....	87
Cultuur	89
Zorg en Welzijn	91
Sociale samenhang en leefbaarheid.....	92
Wmo	93
Algemene middelen.....	97
Financiën	98
Bedrijfsvoering.....	100
Paragrafen	103
Lokale heffingen	105
Weerstandvermogen en risicobeheersing.....	113
Onderhoud kapitaalgoederen	129
Gemeentelijke gebouwen.....	139
Financiering (Treasury)	143

Bedrijfsvoering.....	147
Verbonden partijen.....	153
Grondbeleid	159
Subsidies	163
Transities.....	165
Financiële begroting	167
Samenvatting financiële begroting.....	169
Incidentele baten en lasten	178
BTW compensatiefonds.....	179
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	180
Overzichten.....	181
Investerings.....	181
Geldleningen en waarborgsommen	181
Reserves en voorzieningen	182
Financieringsstructuur	183
EMU saldo / Wet hof	184
Uitgangspunten meerjarenraming	185
Meerjarenbegroting 2016 – 2019.....	189

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad

Verzenddatum:

Raadsvergadering: 5 november 2015

Agendapunt:

Onderwerp: Begroting 2016

Behandelend ambtenaar: Inge Derks

Telefoon: (0593) 53 93 42

E-mailadres: i.derks@middendrenthe.nl

Portefeuillehouder: E. Dolfing

Programma('s)

Burger en bestuur

Werk en inkomen

Veiligheid

Onderwijs en jeugd

Bouwen, wonen en milieu

Openbare ruimte

Vrije tijd

Zorg en welzijn

Algemene middelen

Voorstel:

1. De begroting 2016 vaststellen.
2. Het positief saldo van € 179.200 voor de helft toevoegen aan de reserve woon- en leefomgeving en voor de andere helft aan de reserve openbare ruimte.
3. De budgetten overeenkomstig het in deze begroting opgenomen programmaplan autoriseren op het niveau van de deelprogramma's.
4. De investeringskredieten autoriseren zoals opgenomen in het programmaplan en de paragraaf kapitaalgoederen.

Samenvatting:

De gemeenteraad stelt de begroting 2016 vast. Landelijk is er sprake van een voorzichtig economisch herstel. De eerste effecten worden ook in de gemeentelijke begroting zichtbaar: de noodzakelijke bezuinigingen kunnen zonder ingrijpende maatregelen voor onze inwoners gerealiseerd worden en er is ruimte voor enkele nieuwe bestedingen.

1. Inleiding

1.1. Perspectiefnota 2016

Op 2 juli 2015 heeft u als gemeenteraad gedebatteerd over de Perspectiefnota 2016. In die nota hebben we een uitgebreide beschrijving gegeven van onze financiële positie, we hebben een korte typering gegeven van de economische en maatschappelijke context waarin we verkeren en we hebben onze ideeën voor bestedingen en bezuinigingen uiteengezet.

We kiezen ervoor om al die informatie niet te herhalen in deze aanbiedingsbrief. We richten ons vooral op de financiën en op de veranderingen die zich hebben voorgedaan/voordoen tussen de momenten van schrijven van de Perspectiefnota en van deze aanbiedingsbrief.

1.2. Van Perspectiefnota naar Begroting

We hebben u als gemeenteraad op 9 september 2015 een aparte brief gestuurd, als vervolg op het raadsdebat over de Perspectiefnota. In die brief zijn we al op een aantal onderwerpen ingegaan die u tijdens het raadsdebat op 2 juli 2015 heeft genoemd. Ook dat gaan we in deze aanbiedingsbrief niet herhalen.

We hebben op 2 juli geconstateerd dat wij voor de grote lijnen zoals die in de Perspectiefnota zijn beschreven, op draagvlak in uw raad mogen rekenen. Daarom is de koers die u in deze conceptbegroting leest, dezelfde als die in de Perspectiefnota.

Zoals gebruikelijk zullen wij u in een aparte brief informeren over de effecten van de septembercirculaire, zodra we daarover beschikken. We gaan er van uit dat u die brief vóór de begrotingsbehandeling in uw bezit heeft.

1.3. Opbouw

De opbouw van de aanbiedingsbrief is de volgende.

- We starten met de cijfers: wat is het verwachte saldo van de begroting 2016 en wat is het actuele meerjarenperspectief? We benoemen daarbij ook de onzekerheden en risico's (paragraaf 2).

- Daarna lichten we het concrete bestedingsplan toe (paragraaf 3).
- In de volgende paragraaf beschrijven we een aantal plannen die (nog) niet tot een bestedingsvoorstel hebben geleid, maar die in 2016 wel aan de orde zullen komen (paragraaf 4).
- Vervolgens geven we inzicht in de voorgestelde bezuinigingen, zowel voor 2016 als voor de jaren erna (paragraaf 5).
- We besteden tot slot aandacht aan de lokale lasten (paragraaf 6).

Na de aanbiedingsbrief volgen aparte hoofdstukken 'Bestedingsplan' en 'Bezuinigingen'. In die hoofdstukken staan alle bestedingsvoorstellen en bezuinigingsplannen op een rij, per onderwerp met een korte toelichting.

2. De cijfers

2.1. 2016

Op dit moment is de verwachting dat de begroting voor 2016 het volgende resultaat laat zien, vóór het realiseren van de noodzakelijke bezuinigingen: € 1,5 miljoen negatief.

In de Perspectiefnota gingen we nog uit van een tekort van € 1,4 miljoen. Dat het tekort nu hoger is, is gelegen in nieuwe regels voor de grondexploitatie en een aantal kleinere veranderingen.

Wat betreft de grondexploitatie: in de afgelopen zomer zijn er nieuwe centrale regels gekomen over de manier waarop we in de begroting om moeten gaan met de grondexploitatie. Die nieuwe regels sluiten aan bij de Omgevingswet (die naar verwachting in 2018 in werking treedt) en de Wet op de Vennootschapsbelasting (die vanaf 2016 ook voor gemeenten gaat gelden). Het gaat dan vooral om de momenten waarop we bepaalde lasten en baten kunnen toerekenen aan een bouwgrondproject, of dat we die lasten/baten moeten verwerken in de algemene dienst. Hoewel die regels formeel nog van kracht moeten worden, kunnen we ervan uitgaan dat ze daadwerkelijk gaan gelden, zoals dat in het verleden ook altijd het geval was.

Het vraagt tijd om een gedegen raadsvoorstel voor te bereiden met mogelijke keuzes en oplossingen op dit onderwerp. Vooruitlopend daarop verwerken wij nu al het mogelijke financiële nadeel van € 120.000 in de begroting.

U kunt van ons uiterlijk in het begin van 2016 een voorstel over dit onderwerp verwachten. De eventuele extra financiële effecten daarvan zult u aantreffen in de Voorjaarsnota 2016.

In een tabel geeft dat het (in afgeronde bedragen) volgende overzicht.

Tabel 1

Saldo 2016 in meerjarenraming begroting 2015		-€ 2,3 ¹⁾
Raadsbesluit verruiming armoedebeloid	- € 0,1	
Actualisering begroting	€ 0,6	
Meicirculaire gemeentefonds	€ 0,4	
		<u>€ 0,9</u>
Beginsaldo 2016 in Perspectiefnota		-€ 1,4
Wijzigingen na Perspectiefnota	- € 0,1	
		<u>- € 0,1</u>
Beginsaldo 2016		- € 1,5

1) Inclusief het bedrag van € 1,2 miljoen structureel waarvoor de raad in 2015 incidenteel een beroep op de C-reserve heeft gedaan.

2.2. Meerjarenraming

De raming voor de komende jaren laat, actueel gemaakt ná de Perspectiefnota, de volgende uitkomsten zien.

2017	€ 0,6 miljoen negatief
2018	€ 0,6 miljoen negatief
2019	€ 0,3 miljoen negatief

Totaal 2017 t/m 2019 € 1,6 miljoen negatief (de toetaaltelling komt door afrondingsverschillen 0,1 hoger uit).

In hoofdstuk 5 (Bezuinigingen) komen we hierop terug.

2.3. Onzekerheden en risico's

In de ramingen zitten onvermijdelijk een aantal onzekerheden en risico's. Die benoemen we hieronder.

Transities

Voordat we ingaan op de financiële risico's, vinden we het van belang te onderstrepen dat u als gemeenteraad op het terrein van de transities Jeugdzorg, WMO en Participatiewet gekozen heeft voor een zachte landing en (daarmee) voor sociaal financieel beleid.

Concreet heeft u voor de transities (we hebben daar met elkaar in onze gemeente een eigen definitie voor gekozen) in 2015 ongeveer een miljoen euro uit de algemene middelen beschikbaar gesteld, naast de bijdragen die we van het Rijk ontvangen. In de voorstellen voor 2016 en de meerjarenraming 2017 tot en met 2019 handhaven wij de bijdrage uit de algemene middelen, zonder dat daarvoor weer een beroep op de C-reserve nodig is.

Daarmee blijft u uitvoering geven aan de zachte landing en het voor onze gemeente kenmerkende sociale beleid.

Recent hebben we de tweede kwartaalmonitor 2015 voor de transities uitgebracht. Het beeld daarin is niet veel anders dan in de eerste monitor: voor de Jeugdzorg en de WMO is het nog in grote mate onduidelijk wat onze werkelijke uitgaven over 2015 gaan worden en dus ook of de beschikbare middelen toereikend zijn. Die onzekerheid geldt uiteraard ook de daarop volgende jaren. Omgekeerd is ook nog niet volledig uitgekristalliseerd hoe de verdeling van de budgetten door het Rijk op de langere termijn zal plaatsvinden.

Voor de Participatiewet ligt het risico met name in het werkvoorzieningsschap: wat gaat het verdwijnen van de WSW uiteindelijk betekenen voor de rol van Alescon? Een vraagstuk waar we ons met de andere deelnemende gemeenten over buigen. Op dit moment is de verwachting dat de financiële gevolgen daarvan de eerstkomende jaren beperkt zullen zijn.

Mochten zich in 2016 of latere jaren onverwachte tegenvallers voordoen, zullen we u op dat moment voorstellen voor een oplossing voorleggen, al dan niet opnieuw met een incidenteel beroep op de C-reserve.

Gemeentefonds

Het Rijk moet het groot onderhoud van het gemeentefonds nog afronden. Wat daarvan de gevolgen voor onze gemeente worden, valt op dit moment niet goed in te schatten.

3. Bestedingsplan

3.1. Inleiding

Voor het bestedingsplan in de Perspectiefnota hebben wij in uw vergadering van 2 juli 2015 draagvlak geconstateerd. Dat plan hebben we daarom in de begroting opgenomen.

Daarnaast kunnen we een aantal wensen die we in juli 2015 alleen in tekst hebben opgenomen, nu ook in bedragen uitdrukken. Het gaat om de volgende wensen:

- Een multifunctionele ruimte (o.a. voor jureren) in De Peppel;
- Diverse bestedingen voor de accommodaties buitensport;
- Brug 5 De Marsen Drijber;
- Onderhoud AED's in dorps- en buurthuizen.

3.2. Reserves

Tijdens het schrijven van deze aanbiedingsbrief heeft u als raad nog geen besluit genomen op de Nota reserves en voorzieningen. Na bespreking van die nota in de Werkgroep Financieel Overleg uit uw raad, zal dat onderwerp naar verwachting eind oktober 2015 op uw agenda staan.

In de concept begroting gaan we er vooralsnog van uit dat u met ons voorstel daarover instemt en dat er sprake zal zijn van twee algemene reserves op respectievelijk het sociale en ruimtelijke domein, naast de al bestaande A-reserve. Wanneer u als raad een ander besluit neemt, zullen wij u in de Voorjaarsnota 2016 voorstellen om dat in de begroting aan te passen.

3.3. In schema

Tabel 2

nr.	omschrijving	krediet (structurele lasten)	structurele lasten	incidenteel woon- en leefomgeving	incidenteel openbare ruimte
1.	Groot onderhoud bruggen				86.000
2.	Zoutloods Beilen	60.000	4.800		
3.	Pilot verkeersmaatregelen Beilervaart				20.000

nr.	omschrijving	krediet (structurele lasten)	structurele lasten	incidenteel woon- en leefomgeving	incidenteel openbare ruimte
4.	Speelvoorziening Kalmoes Gentiaan			10.000	
5.	Beleidsplan spelen			25.000	
6.	Multifunctionele ruimte (o.a. voor jureren) De Peppel			20.000	
7.	Accommodaties buitensport	963.850	60.650	160.000	
8.	Brug 5 De Marsen Drijber				150.000
9.	AED's		11.650		
	Totaal	1.023.850	77.100	215.000	256.000
	Beschikbare structurele ruimte		85.000		
	Restant structurele ruimte		7.900		

4. Overige plannen 2016

Hieronder staan de overige plannen waar we in 2016 mee aan de slag gaan, maar waarvoor we nog geen inschatting van eventuele kosten kunnen maken of waarbij van zulke kosten geen sprake hoeft te zijn.

Transities sociaal domein

In 2016 komen we met voorstellen die verder vormgeven aan de transformatie in het sociaal domein: hoe gaan we de uitvoering van de Jeugdhulp, WMO en Participatiewet zo veranderen, dat we recht doen aan de bedoelingen van de wetgever en aan de algemene uitgangspunten die u als raad heeft vastgesteld?

Respijtzorg

Zoals we hebben toegezegd bij de behandeling van het gemeentelijk mantelzorgbeleid, komen we in de eerste helft van 2016 met een aanvullend beleidsvoorstel over respijtzorg.

Beilen

Beilen heeft als centrumgemeente in haar omgeving een belangrijke positie. Ook binnen onze eigen gemeente is Beilen de grootste kern, wat zijn eigen uitdagingen en mogelijkheden met zich meebrengt. We hebben de afgelopen periode op verschillende onderdelen daarom al plannen ontwikkeld om Beilen nadrukkelijker in die positie te houden: te denken valt aan de voorbereidingen voor duurzaam wonen in Beilen oost en de ontwikkeling van het centrumgebied. Ook loopt er een pilot waarbij de regeldruk voor bedrijven minimaal is.

In 2016 gaan we integraal verder invulling geven aan de regiofunctie van Beilen. We hebben de ambitie dat Beilen zich als dynamische centrumgemeente verder ontwikkelt. Daarbij hebben we de samenwerking nodig met de provincie, het bedrijfsleven en de inwoners. Die samenwerking gaan we daarom ook zoeken en benutten.

Relatie overheid - samenleving

We zijn in de tweede helft van 2015 gestart met de voorbereidingen van een pilot: hoe zien de verhoudingen tussen lokale overheid en samenleving er in 2020 uit, wat verwachten we van elkaar en wat betekent dat voor de manier waarop we met elkaar omgaan, in een dorp of een wijk van een grotere kern?

In het licht van diezelfde relatie kijken we ook naar de verschillende teams in onze dorpen en wijken. Of anders gezegd: hoe kunnen we zo goed mogelijk vorm geven aan één sociaal loket voor onze inwoners?

Een ander aspect van die relatie betreft de regelgeving voor bedrijven. We gaan onderzoeken of we als gemeente stappen kunnen zetten om verder te dereguleren.

De relatie overheid - samenleving heeft ook alles te maken met de gemeentelijke dienstverlening waarvoor onze medewerkers verantwoordelijk zijn. Onder leiding van de algemeen directeur loopt een proces van organisatieontwikkeling waarin de benadering van onze klanten centraal staat, onder de naam 3 d's: dichtbij, duidelijk en daadkrachtig. Dat betekent bijvoorbeeld iets voor de bereikbaarheid en beschikbaarheid van onze medewerkers. Parallel daaraan loopt een proces dat de focus legt op een ander aspect van de bedrijfsvoering, onder de naam 'De basis op orde'. Dat proces gaat vooral over de werkprocessen en de manier waarop we daarin transparant en navolgbaar zijn. Ook het leveren van maatwerk maakt onderdeel uit van dat proces. Een klankbordgroep uit uw raad volgt de voortgang van 'De basis op orde'.

Kunstgrasveld Beilen

In de voorstellen over de buitensportaccommodaties is nog geen rekening gehouden met de mogelijke aanleg van een kunstgrasveld in Beilen. Oorspronkelijk kwam de behoefte aan zo'n veld voort uit de locatiekeuze voor een nieuwe school voor voortgezet onderwijs in Beilen. We zijn op het moment van het schrijven van deze aanbiedingsbrief in gesprek met het bestuur van het sportpark Noord-West.

Netwerk wandelknooppunten

We kijken samen met het Recreatieschap en andere gemeenten naar de mogelijkheid om gezamenlijk een netwerk wandelknooppunten te realiseren. We verwachten in 2016 duidelijkheid te krijgen of we zo'n gezamenlijk netwerk daadwerkelijk kunnen ontwikkelen. Mocht die samenwerking niet van de grond komen, dan zullen we kijken wat we als gemeente zelf kunnen doen om ons als fiets- én wandelgemeente te kunnen profileren. Voor alle mogelijke ontwikkelingen, provinciaal of lokaal, geldt dat we nu nog niet kunnen inschatten welke kosten daarmee gepaard gaan en hoe we die kunnen financieren.

Wegen

Wij zullen u in 2016 voorstellen voorleggen voor wegen- en bruggenonderhoud nieuwe stijl. We gaan ervan uit dat op dat moment ook de uitkomsten bekend zijn van het onderzoek van de Rekenkamercommissie.

Daarnaast gaan we het Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) actualiseren en aan u voorleggen.

Duurzaamheid

Een belangrijke pijler in het door u vastgestelde duurzaamheidsprogramma is communicatie en kennisdeling. Daarom gaan we hierop het komende jaar stevig inzetten. We doen dat bijvoorbeeld door regelmatig te communiceren over duurzame initiatieven en good practices. Daarnaast zetten we in op het initiëren en faciliteren van kennisnetwerkbijeenkomsten. Fair Trade staat centraal in deze aanpak.

Andere activiteiten die we in 2016 gaan uitvoeren zijn:

- Woon Energiebewust: samen met het Drents Energieloket huiseigenaren stimuleren om energiebesparende maatregelen te nemen;
- Maatregelen om energiebesparing in sportaccommodaties en dorpshuizen te stimuleren;
- We onderzoeken de mogelijkheid voor het realiseren van een Zonnepark Leemdijk;
- We brengen in kaart welke mogelijkheden er zijn voor besparing op energiekosten in de gemeentelijke gebouwen en we onderzoeken de mogelijkheden om duurzame energie op te wekken;
- Tot slot komen we met een voorstel om de zonnelingen in 2016 voort te zetten.

Glasvezel

Het onderzoek naar de mogelijkheden voor glasvezel in het buitengebied is in volle gang. Eind 2015 hopen we duidelijkheid te krijgen over de haalbaarheid en gevolgen van de plannen. Ook wordt dan naar verwachting duidelijk of de gemeente hierin verder een rol zal spelen en welke dat dan zal zijn.

Werkgelegenheid en banenbattle

De mogelijkheden om daadwerkelijk werkgelegenheid te scheppen zijn voor ons als gemeente beperkt. Wel is duidelijk dat er voor een positieve ontwikkeling van de lokale werkgelegenheid een goed economisch klimaat moet zijn. De gemeente kan in de randvoorwaarden daarvoor een rol spelen.

Belangrijke voorbeelden van zulke randvoorwaarden zijn:

- De kwaliteit van de ruimtelijke omgeving;
- Goede (grensoverschrijdende) verbindingen;
- Verduurzaming van de lokale economie;
- Regionale samenwerking;
- Verdere ontwikkeling van de samenwerking rond het ETP Midden-Drenthe;
- Samenwerking tussen bedrijfsleven en instellingen;
- Kennis van de lokale ondernemers;
- Werkzaamheden waar mogelijk laten uitvoeren door lokale werkgevers.

Waar er op deze terreinen kansen zijn, maken we er gebruik van, onder andere door intensieve contacten met lokale werkgevers. Die contacten dragen er ook aan bij om mensen vanuit een uitkeringssituatie naar werk te helpen.

Een ander onderdeel van ons werkgelegenheidsbeleid is onze deelname aan het sectorplan binnen de arbeidsmarktregio Drenthe. Op basis van dat plan kunnen werkgevers met een 50% subsidie van het rijk bijdragen aan het behouden van vakkrachten, de instroom van jongeren en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt enzovoort. Onze medewerkers stimuleren werkgevers actief om van deze mogelijkheid gebruik te maken.

We hebben ons inmiddels ingeschreven voor deelname aan een banenbattle. Of dat gaat lukken hangt af van de deelname van andere gemeenten: er moeten er sowieso een aantal meedoen om zo'n battle te laten plaatsvinden. De verwachting is op dit moment dat we in het voorjaar 2016 aan zo'n battle kunnen deelnemen. We komen op dat moment met een voorstel naar de raad.

Bebording

We gaan in 2016 resultaten zien van onze pilot om een dorp verkeersbordvrij te maken. Daarnaast gaan we aan de slag om het beleid voor reclameborden binnen onze gemeentegrenzen actueel te maken.

Omgevingswet

Er komt per 2018 een nieuwe Omgevingswet, die een flink aantal bestaande wetten en regelingen zal vervangen. De invoering van die wet is een omvangrijke taak. Daarom zullen we daar in 2016 al mee beginnen en de gemeenteraad daarover periodiek informeren.

5. Bezuinigingen

In deze paragraaf laten we in het kort zien met welke drie maatregelen we het tekort in 2016 kunnen opvangen (tabel 3).

In de volgende tabel (tabel 4) geven we een specificatie van de bezuinigingen die uit het coalitieakkoord komen. Een iets uitvoeriger toelichting daarop vindt u verderop in de begroting.

Tot slot geven we een korte doorkijk naar de jaren na 2016.

Tabel 3

Beginsaldo 2016		- € 1,5
Bezuinigingen coalitieakkoord (zie tabel 4)	€ 1,0	
Financieel technisch: verlagen omslagrente	€ 0,5	
Financieel technisch: versneld afschrijven	€ 0,2	
		<u>€ 1,7</u>
Saldo 2016 na bezuinigingen		€ 0,2

Tabel 4

Nr.	omschrijving	bedrag
1.	sport	67.000
2.	subsidies	50.000
3.	gemeenschappelijke regelingen	40.000
4.	toeristenbelasting	20.000
5.	lijkbezorging	12.000
6.	bedrijfsvoering	150.000

Nr.	omschrijving	bedrag
7.	ruimte nieuw beleid	665.000
	totaal	1.004.000

Toepassing van deze bezuinigingen leidt tot een overschot op de begroting van afgerond € 0,2 miljoen structureel (€ 179.200). Uitgaande van de lijn zoals die is verwoord in de Conceptnota reserves en voorzieningen, leidt dit in 2016 tot een incidenteel voordeel dat we toevoegen aan de reserve woon- en leefomgeving en de reserve openbare ruimte.

2017 en verder

Op basis van de feiten en omstandigheden van dit moment, is onze verwachting dat we de begrotingen 2017 en verder sluitend kunnen krijgen door een combinatie van maatregelen: de nog resterende bezuinigingen uit het coalitieakkoord, een aantal financiële technische maatregelen én mogelijk nieuw te vinden bezuinigingen. Onzekere factor daarbij zijn de werkelijke uitgaven voor met name de Jeugdzorg en de WMO. De komende periode zullen we daarop meer zicht krijgen. Dan wordt ook de meerjarenraming zekerder.

6. Lokale lasten

Lokale lasten

Bij de bepaling van de lokale lastendruk kijken we naar de volgende belastingen en heffingen: de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Leges en dergelijke dragen het karakter van een betaling voor individuele diensten en tellen daarom in de lokale lastendruk niet mee. De kosten van leges kunnen immers ook nooit hoger zijn dan de werkelijke kosten.

OZB

Voor de OZB gelden de afspraken zoals vastgelegd in het coalitieakkoord. Voor de begroting 2016 geldt het percentage zoals genoemd in de CBS-prognose van maart 2015, te weten 0,9. De OZB-tarieven zullen dus in 2016 met 0,9% stijgen, het percentage dat dient als inflatiecorrectie.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

Op het moment van schrijven van deze aanbiedingsbrief zijn we op deze beide beleidsterreinen bezig met het voorbereiden van nieuw beleid. Op basis van de feitelijke gegevens van dit moment en de beleidsvoornemens die wij u voorleggen, kunnen de gezamenlijke lasten voor deze beide heffingen in 2016 op het zelfde niveau blijven als in 2015. Daarbij kiezen we voor een behoedzame benadering,

onder andere door een hogere egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing. De komende periode zullen we jaarlijks op basis van de ervaringen van dat moment een voorstel voor de heffingen aan u voorleggen, waarbij het uitgangspunt blijft dat de tarieven zo weinig mogelijk schommelingen kennen. Voor 2016 betekent dit dat de tarieven voor afval met € 15 per huishouden dalen en die voor riool met € 15 per aansluiting stijgen.

Burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris,

de burgemeester,

drs. A. Pruntel

T. Baas

Bestedingsplan

Programma	Project				
Openbare ruimte <i>Deelprogramma: Verkeer</i>	Groot onderhoud bruggen Het is inmiddels een aantal jaren beleid om het reguliere budget voor bruggenonderhoud op een laag niveau te houden en incidenteel budget beschikbaar te stellen als daar concreet aanleiding voor is. Voor de Grietmansbrug, de Polakkenbrug, de Tentingerdraai en vier grote stalen ophaalbruggen over de Drentse Hoofdvaart is dat onderhoud nu nodig. Regulier schilderonderhoud heeft inmiddels meer dan 10 jaar geleden plaatsgevonden. Ook is nader onderzoek nodig naar staalconstructies om de belastbaarheid te kunnen blijven waarborgen. <table> <tr> <td><i>Bedrag</i></td><td><i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i></td></tr> <tr> <td>€ 86.000</td><td>Reserve Openbare ruimte</td></tr> </table>	<i>Bedrag</i>	<i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i>	€ 86.000	Reserve Openbare ruimte
<i>Bedrag</i>	<i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i>				
€ 86.000	Reserve Openbare ruimte				
Openbare ruimte <i>Deelprogramma: Verkeer</i>	Zoutloods Beilen De zoutloods in Beilen is ongeveer 25 jaar oud. Op dit moment is onder andere de dakconstructie aan vervanging toe en waait er regelmatig regen naar binnen waardoor een deel van het zout niet meer te gebruiken is. Door de loods te vervangen creëren we ook meer opslagruimte, zodat we opslagkosten bij AKZO zo beperkt mogelijk kunnen houden. <table> <tr> <td><i>Kredietbedrag</i></td><td><i>Bedrag voor nieuw beleid structureel</i></td></tr> <tr> <td>€ 60.000</td><td>€ 4.800</td></tr> </table>	<i>Kredietbedrag</i>	<i>Bedrag voor nieuw beleid structureel</i>	€ 60.000	€ 4.800
<i>Kredietbedrag</i>	<i>Bedrag voor nieuw beleid structureel</i>				
€ 60.000	€ 4.800				
Openbare ruimte <i>Deelprogramma: Verkeer</i>	Pilot 60 km/u Beilervaart Langs de Beilervaart wordt hard gereden. In overleg met de bewoners willen we op meerdere plaatsen snelheid beperkende maatregelen nemen. <table> <tr> <td><i>Bedrag</i></td><td><i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i></td></tr> <tr> <td>€ 20.000</td><td>Reserve Openbare ruimte</td></tr> </table>	<i>Bedrag</i>	<i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i>	€ 20.000	Reserve Openbare ruimte
<i>Bedrag</i>	<i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i>				
€ 20.000	Reserve Openbare ruimte				

Programma	Project				
Onderwijs en Jeugd	<i>Speelvoorziening Kalmoes Gentiaan</i>				
Deelprogramma: Lokaal jeugdbeleid	Tot voor kort waren er hier twee speelplekken, voor jongere en oudere kinderen. Beide voorzieningen waren/zijn oud en daarom is de plek voor jongere kinderen al gesloten. Het grotere veld gaan we opnieuw inrichten vanuit het budget voor speelvoorzieningen. Daarnaast is er de wens voor in elk geval een voetbalvoorziening. Vrijwilligers gaan ook fondsen aanspreken en acties houden om geld bij elkaar te krijgen. <table> <tr> <td><i>Bedrag</i></td><td><i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i></td></tr> <tr> <td>€ 10.000</td><td>Reserve Woon- en leefomgeving</td></tr> </table>	<i>Bedrag</i>	<i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i>	€ 10.000	Reserve Woon- en leefomgeving
<i>Bedrag</i>	<i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i>				
€ 10.000	Reserve Woon- en leefomgeving				
Onderwijs en Jeugd	<i>Beleidsplan spelen</i>				
Deelprogramma: Lokaal jeugdbeleid	In het beleidsplan spelen zijn onder andere maatregelen voor grotere kinderen (vanaf 9 jaar) opgenomen, die tot nu toe niet zijn uitgevoerd. Mede op aandringen van het speeltuinoverleg gaan we een aantal van die voorzieningen aanleggen of aanpassen in de buitendorpen waar geen basisschool staat (Witteveen, Spier, Oranje en Zwiggelte). In dorpen met een basisschool zijn in 2015 beweegcourts aangelegd. <table> <tr> <td><i>Bedrag</i></td><td><i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i></td></tr> <tr> <td>€ 25.000</td><td>Reserve Woon- en leefomgeving</td></tr> </table>	<i>Bedrag</i>	<i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i>	€ 25.000	Reserve Woon- en leefomgeving
<i>Bedrag</i>	<i>Dekking voor het incidenteel nieuw beleid</i>				
€ 25.000	Reserve Woon- en leefomgeving				
Vrije tijd	<i>Multifunctionele ruimte De Peppel</i>				
Deelprogramma: Sport	Zwembad De Peppel in Beilen is in 2003 in gebruik genomen als recreatieve zwemvoorziening. Binnen deze kaders biedt het bad op beperkte schaal ook mogelijkheden tot het houden van zwemwedstrijden. Zwemclub De Spatters heeft echter de ambitie om meer zwemwedstrijden te organiseren op een hoger niveau. Daarom heeft de zwemclub het verzoek ingediend voor het doen van enkele aanpassingen in het zwembad. Voor het realiseren van een multifunctionele ruimte in de machinekamer van het zwembad wordt een bedrag van € 20.000 beschikbaar gesteld. <table> <tr> <td><i>Bedrag</i></td><td><i>Dekking voor incidenteel nieuw beleid</i></td></tr> <tr> <td>€ 20.000</td><td>Reserve Woon- en leefomgeving</td></tr> </table>	<i>Bedrag</i>	<i>Dekking voor incidenteel nieuw beleid</i>	€ 20.000	Reserve Woon- en leefomgeving
<i>Bedrag</i>	<i>Dekking voor incidenteel nieuw beleid</i>				
€ 20.000	Reserve Woon- en leefomgeving				

Programma	Project			
Vrije tijd	Basisvoorzieningen buitensportaccommodaties			
Deelprogramma: Sport	Met de vaststelling van de ‘Nota beleid in uitvoering’ heeft de raad nadere invulling en gevolg gegeven aan de ‘Nota beleidsuitgangspunten voor de sportaccommodaties buitensport’ (raad 27 juni 2013). Voor het realiseren van een aantal niet aanwezige basisvoorzieningen is een structureel bedrag nodig van afgerond € 60.000. Voor het op aanvaardbaar niveau brengen van de huidige basis- en nevenvoorzieningen en het herstellen van enkele onevenwichtigheden is incidenteel een bedrag van € 160.000 nodig.			
	Krediet	Bedrag voor nieuw beleid structureel		
	€ 963.850	€ 60.650		
	Bedrag	Dekking voor incidenteel nieuw beleid		
	€ 160.000	Reserve Woon- en leefomgeving		
Openbare ruimte	Brug 5 De Marsen Drijber			
Deelprogramma: Verkeer	Brug nummer 5 bij De Marsen in Drijber verkeert in slechte staat. Daarom moeten we de brug vernieuwen. We kiezen voor een brug met een aslastbeperking (3000 kg.). De investering bedraagt € 150.000.			
	Bedrag	Dekking voor incidenteel nieuw beleid		
	€ 150.000	Reserve Openbare ruimte		
Zorg en welzijn	Onderhoud AED's dorps- en buurthuizen			
Deelprogramma: Sociale samenhang en leefbaarheid	De afgelopen jaren hebben we in samenwerking met het Dorpenoverleg de hele gemeente voorzien van AED’s. In de praktijk blijkt dat onderhoud en beheer van de AED’s meer kosten met zich meebrengen dan beschikbaar is binnen de dorpen.			
	Bedrag voor nieuw beleid structureel			
	€ 11.650			
	Kredietbedrag	Structureel budget	Reserves Openbare ruimte	Reserve Woon- en leefomgeving
Totaal	€ 1.023.850	€ 77.100	€ 256.000	€ 215.000
Totaal beschikbaar		€ 85.000		
Nog beschikbaar		€ 7.900		

Bezuinigingen

Hieronder staan de voorgestelde bezuinigingen in een tabel, daarna volgt een korte toelichting. Het gaat in dit hoofdstuk alleen over de bezuinigingen die in het coalitieakkoord zijn afgesproken. De financieel-technische bezuinigingen (verlaging omslagrente en versnelde afschrijving groot onderhoud schoolgebouwen) zijn eerder in deze begroting al voldoende toegelicht.

1. Bezuinigingen in schema

nr.	omschrijving	bedrag (€)
1.	sport	67.000
2.	subsidies	50.000
3.	gemeenschappelijke regelingen	40.000
4.	toeristenbelasting	20.000
5.	lijkbezorging	12.000
6.	bedrijfsvoering	150.000
7.	ruimte nieuw beleid	665.000
	totaal	1.004.000

2. Toelichting bezuinigingen per onderdeel

2.1 Sport

bedrag
67.000

Dit bedrag wordt gerealiseerd door toepassing van het nieuwe beleid voor accommodaties buitensport (betaling energielasten € 11.000) en door verhoging van tarieven e.d., zoals uw raad dat op 26 februari 2015 heeft besloten.

2.2 Subsidies

bedrag
50.000

Uw raad heeft op 28 mei 2015 besloten in 2016 een bedrag te korten op de posten ICO (€ 30.000), Bibliotheek (€ 15.000), Wereldwinkel Smilde (€ 3.000) en Stichting Podia en Kunstvierdaagse (€ 2.000).

2.3 Gemeenschappelijke regelingen

bedrag
40.000

In onze plannen is taakstellend opgenomen een bezuiniging van 5% op de bijdragen aan de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD - € 38.000), de Veiligheidsregio Drenthe (VRD - € 77.000), de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD - € 50.000) en het Recreatieschap (€ 3.000).

Op basis van de besluitvorming tot nog toe valt alleen bij de RUD een bezuiniging te verwachten van € 40.000.

2.4 Toeristenbelasting

bedrag
20.000

Op de toeristenbelasting is een taakstellende bezuiniging beschreven van € 200.000. Destijds zou dat, op basis van het toenmalige aantal overnachtingen, neerkomen op een tarief van € 1,40. Op basis van het actuele aantal overnachtingen, zou een verhoging naar € 1,40 leiden tot een bedrag van ongeveer € 130.000.

De raad heeft besloten om het tarief per 1 januari 2016 te verhogen tot € 1,20. We gaan er van uit dat we door verschillende maatregelen, ook van de sector zelf, de extra inkomsten van € 130.000 kunnen realiseren.

2.5 Lijkbezorging

bedrag
12.000

We gaan door diverse maatregelen in de kosten en de baten van de lijkbezorging dit bedrag taakstellend ombuigen. In totaal bezuinigen we op deze kosten in deze bestuursperiode € 40.000. De eerste € 10.000 is in 2015 gerealiseerd, in 2016 realiseren we € 12.000.

2.6 Bedrijfsvoering

bedrag
150.000

In totaal is er in het coalitieakkoord een taakstellende bezuiniging voor de bedrijfsvoering opgenomen van € 600.000. Daarvan kan in 2016 opnieuw € 150.000 gerealiseerd worden.

2.7 Ruimte nieuw beleid

bedrag
665.000

In 2015 is € 595.000 aan ruimte nieuw beleid als bezuiniging ingezet. In 2016 realiseren we een bezuiniging van € 665.000. Daarmee is het volledige bedrag zoals voor deze bestuursperiode afgesproken (€ 1.260.000) al in 2016 gerealiseerd.

Autorisatie

Naast allocatie en beheer is de autorisatie een belangrijke functie van de begroting. Tegelijk met het vaststellen van de begroting autoriseert of machtigt de raad het college de begroting uit te voeren. Het autorisatieniveau bepaalt de mate waarin het college bevoegd is om over de in de vastgestelde begroting opgenomen budgetten en investeringskredieten te beschikken. Met andere woorden: wanneer kan het college 'vrij' gebruik maken van de in de begroting opgenomen budgetten en wanneer is hiervoor vooraf toestemming nodig van de raad. Autorisatie vindt evenals voorgaande begrotingsjaren plaats op het niveau van de deelprogramma's.

Het is van belang dat er duidelijkheid bestaat over het autorisatieniveau. In de eerste plaats omdat er een directe relatie bestaat met de verantwoording die het college gedurende en na afloop van het begrotingsjaar aan de raad moet afleggen over de uitvoering van de begroting. De autorisatie op het niveau van deelprogramma's betekent dat de verantwoording ook op dat niveau plaatsvindt.

Daarnaast speelt het autorisatieniveau een rol bij de controle van de jaarrekening. Onderdeel van de controle van de jaarrekening door de accountant is de rechtmatigheidcontrole. De rechtmatigheidcontrole houdt in dat de accountant de financiële beheershandelingen onder meer toetst aan het begrotingscriterium: financiële beheershandelingen moeten tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting. De accountant controleert in dit verband niet alleen of de financiële beheershandelingen hebben plaatsgevonden binnen het geautoriseerde begrotingsbedrag. Ook controleert hij of de gevolgen van deze handelingen in het juiste begrotingsjaar en aan het juiste programma zijn toegerekend.

De lasten van de investeringskredieten zijn opgenomen in de exploitatie en zijn daarmee met het vaststellen van de begroting door de raad geautoriseerd. Het college is op grond van artikel 160 Gemeentewet bevoegd de voor deze investeringen benodigde privaatrechtelijke rechtshandelingen te verrichten, bijvoorbeeld het aangaan van een geldlening. Voor investeringen die staan opgenomen in de begroting hoeft het college dus niet (opnieuw) een investeringskrediet te vragen van de raad. De investeringen waarop deze regel van toepassing is staan per programma opgenomen onder nieuw beleid in het onderdeel 'wat mag het kosten'.

Voor nieuwe, niet in de begroting opgenomen investeringen en overschrijdingen van toegekende kredieten moet het college toestemming vragen van de raad.

Beleidsbegroting

Programmaplan

Programma

Deelprogramma

Burger en Bestuur

Lokale democratie
Dienstverlening

Programmadoelstelling

Het goed besturen van de gemeente. Wezenlijke onderdelen daarvan: het betrekken van burgers en organisaties bij de besluitvorming, het waarborgen van de integriteit van bestuur en organisatie en het bieden van goede dienstverlening.

Beleidskader

- Coalitieakkoord 2014-2018.
- Notitie Beschikbaar en bereikbaar
- Organisatieontwikkeling: Dichtbij, Daadkracht en Duidelijk.

Coalitieakkoord

- Voortzetting rondes langs de dorpen. De vraag is: hoe behouden we de aansluiting van inwoners bij wat er in hun omgeving gebeurt, bij de mensen die hen vertegenwoordigen vanuit het dorp, en bij het openbaar bestuur?
- Investeren in het actueel houden van informatie over grote projecten in onze gemeente. Dat doen we door op de website een actuele projectenkalender bij te houden. De mogelijkheden van inspraak vermelden we daarbij.
- Een open houding naar de samenleving en een open houding naar de gemeenteraad. We gaan graag met de raad na hoe we samen goede besluiten kunnen nemen en wat daarvoor in de voorbereiding op die besluiten nodig is.
- Bestuurders moeten van onbesproken gedrag zijn. Bestuurders vervullen in de organisatie een voorbeeldfunctie wat betreft integriteit.
- Dienstverlening aan onze inwoners (dicht bij de mensen staan, pragmatisch en oplossingsgericht) blijft voor ons een van de belangrijkste speerpunten.
- Sleutelwoord in alle vormen van samenwerking is communicatie. Dat betekent: op tijd beginnen met communiceren, duidelijk maken wat het doel en effect van de communicatie is en in gewone en begrijpelijke taal schrijven. Dat zal, nog meer dan nu, het visitekaartje van onze gemeente zijn.

Relatie met andere programma's

Alle programma's.

Ontwikkelingen

Dienstverlening aan onze inwoners is een van de belangrijkste speerpunten. Binnen de organisatie zijn we daarom gestart met een project dichtbij, duidelijk en daadkracht waarmee we de dienstverlening nog verder willen verbeteren. Door o.a. de eigen vaardigheden beter in beeld te brengen en de tevredenheid en wensen omtrent dienstverlening bij onze klanten uit te vragen maken we een verbeterplan. Dat plan wordt in 2016 verder uitgewerkt.

*Ontwikkelingen***Communicatie**

Met het bestaande communicatiebeleid geven we een impuls aan de PR om de betrokkenheid van de burgers te vergroten, door middel van 'aanhaken' bij bestaande activiteiten in de gemeente, een andere invulling van de gemeenteberichten en het maken van specials. Het communicatiebeleid voorziet verder in het gebruik van verschillende communicatiemiddelen per doelgroep, een (pro)actief persbeleid, het gebruik van de website, het werken met een klantenpanel en het gebruik van social media.

Van belang blijft daarbij om van te voren duidelijk te communiceren over welke onderdelen van een visie of plan al vaststaan, en op welke onderdelen nog inspraak mogelijk is. Er zal vooral aandacht moeten zijn voor de terugkoppeling naar de burgers. Dus wat doen wij als gemeente concreet met de inbreng van burgers en op welke manier communiceren wij.

Wat willen we bereiken?

Het creëren van draagvlak voor beleid door burgers vroegtijdig te betrekken bij het politieke proces en de besluitvorming.

Algemene doelstellingen

Voldoende aandacht voor burgerparticipatie en (interactieve) communicatie

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Jaarverslag Ombudscommissie	Jaarlijks, 2e kwartaal	rc Algemeen Bestuur / raad
Jaarverslag Rekenkamercommissie	Jaarlijks, 2e kwartaal	rc Algemeen Bestuur/ raad
Jaarverslag Bezwarencommissie	Jaarlijks, 2e kwartaal	rc Algemeen bestuur/ raad

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen		
Wat		Wanneer
Concrete keuzes over vorm en inhoud en moment van communicatie en terugkoppeling over de doorwerking van de inspraak / inbreng van burgers		Jaarlijks

Wat mag het kosten?

Lokale democratie Bedragen x € 1.000	2014 rekening na wijz.	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	934	784	778	778	778	778
Totaal lasten	934	784	778	778	778	778
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	934	784	778	778	778	778
Mutaties reserves:						
Resultaat na mutaties reserves	934	784	778	778	778	778

Toelichting

In het kader van de bezuinigingen zijn de uitgaven over de afgelopen jaren gescreend en geanalyseerd. Op basis hiervan zijn diverse budgetten naar beneden bijgesteld. Op dit deelprogramma leidt het vanaf 2016 tot iets lagere lasten.

Reserves

Voor dit deelprogramma wordt niet beschikt over of gestort in een reserve.

Deelprogramma Dienstverlening

Ontwikkelingen

We willen als gemeente goede dienstverlening leveren richting onze burgers, bedrijven en instellingen. Met ingang van 2015 richten we ons daarbij als organisatie op de 3 D's: *Dichtbij, Duidelijk en Daadkracht*.

Beschikbaar en bereikbaar

Dienstverlening waarbij de mens centraal staat is de koers die we kiezen. Dichtbij betekent dat we bewust kiezen voor persoonlijk contact, telefonisch of in gesprek. Onder de vlag van de 3 D's worden er eind 2015 afspraken gemaakt rondom beschikbaarheid en bereikbaarheid, zowel voor telefonie, balie, post als op afspraak. Direct contact met de behandelend ambtenaar staat daarbij centraal. Met de invoering van een nieuw platform voor telefonie eind 2015 / begin 2016 zullen de afspraken vertaald worden naar de praktijk. Dat geldt eveneens voor de herinrichting van de hal en de doorontwikkeling van de organisatie rondom dienstverlening. Bij de invoering zal er ook nadrukkelijk aandacht zijn voor de zachte kant van de dienstverlening in de vorm van houding en gedrag.

Duidelijke communicatie

Duidelijke communicatie betekent aandacht blijven houden voor onze vraaggestuurde website als digitaal loket voor de gemeente. Een loket waar burgers informatie goed kunnen vinden en snel antwoord op hun vragen krijgen. De inhoud van de website wordt daarom continu afgestemd op de vraag. Met een compacte redactie en een regiefunctie bij communicatie is dit in 2016 opnieuw één van de speerpunten.

Duidelijk wil daarnaast zeggen dat we kijken naar onze schriftelijke communicatie. In 2015 hebben we een flink deel van onze formulieren, brieven, e-mails en statusberichten opnieuw onder de loep

genomen. Een heldere boodschap en duidelijkheid over de mogelijkheden voor persoonlijk contact zijn daarbij belangrijk. In 2016 ronden we dit traject naar verwachting af. Voor zowel de teksten op onze website als die in brieven gaan we kijken hoe we deze beter kunnen afstemmen op de leesbaarheid voor laaggeletterden.

Digitaal en zaakgericht werken

Digitaal en zaakgericht werken blijft de motor van onze dienstverlening. Daadkracht zit daarbij in het feit dat er één aanspreekpunt is voor elke vraag van een burger, er actief wordt gecommuniceerd over de voortgang en vragen voldoende snel en accuraat worden beantwoord. Daarbij leggen we vast wat we doen. Kiezen dus voor persoonlijk contact en tegelijkertijd zorgen dat we navolgbaar zijn. Extra aandacht voor navolgbaarheid zal er in 2016 ook zijn vanuit het project 'De basis op orde'. Het implementeren en verbeteren van processen binnen het zaakstelsel is een continu traject waar we ook in 2016 mee verder gaan. Dit nog steeds met als doel de dienstverlening te uniformeren en te verbeteren en daarnaast een besparing in kosten te realiseren. In 2015 heeft het accent gelegen op de transities en dan met name de jeugdzorg. In 2016 zal er onder andere aandacht zijn voor de processen rondom Drank en Horeca, WMO en Werk en Inkomen. De laatste hiervan is direct gerelateerd aan het project 'De basis op orde'.

Klanttevredenheid

Doen we dan ook wat we zeggen? Managementrapportage wordt daarvoor als thermometer gebruikt. Op deze manier leggen we verantwoording af en worden verbeterpunten bepaald. We luisteren daarbij naar wat gebruikers ervaren. Extern maken we daarbij dankbaar gebruik van het klantenpanel, intern doen we het zelfde met ons gebruikersoverleg. Periodiek voeren we ook een burgerpeiling uit. Dit is een breed onderzoek waarbij niet alleen dienstverlening maar ook aspecten als leefomgeving en zorg aan bod komen. Eind 2014/begin 2015 is de burgerpeiling voor het laatst uitgevoerd. In 2016 blijven we kijken hoe we de feedback van inwoners kunnen gebruiken om onze dienstverlening verder te verbeteren. Zo blijven we ook bij de monitoring van de klanttevredenheid dicht bij onze burgers staan.

Informatiebeveiliging

Met een steeds transparanter wordende gemeente waarbij burgers en bedrijven toegang hebben tot hun eigen dossier en waarbij gegevens integraal met andere overheden worden uitgewisseld (o.a. binnen het sociale domein) vraagt de beveiliging van informatie om continue waakzaamheid, innovatie en borging. Door de overgang naar digitaal werken zijn we ook afhankelijker van onze ICT. We blijven aandacht besteden aan het verder inperken van onze kwetsbaarheid op digitaal gebied, denk naast beveiliging aan maatregelen rondom continuïteit (uitwijk), organisatie en infrastructuur. Onder de paraplu van 'De basis op orde' is in 2015 een kwaliteitshandboek Informatievoorziening opgesteld. Daarin zijn alle processen rondom informatievoorziening en informatiebeveiliging gebundeld. De verschillende terreinen, van Suwinet tot DigiD en van archiefwet tot basisregistraties (BAG en BRP), vallen daarmee onder één kwaliteitssysteem. Er is van de verschillende processen een vertaling gemaakt naar het zaakstelsel. Op deze manier zijn de borging, navolgbaarheid en daarmee de aantoonbaarheid uniform geregeld. Na vaststelling van het handboek zal dit kwaliteitssysteem in 2016 voor het eerst in volle breedte de basis gaan vormen voor zelfevaluaties en audits.

Wat willen we bereiken?

Als gemeente Midden-Drenthe werken we aan goede servicegerichte dienstverlening aan onze burgers. Als doelstelling hanteren we hierbij dat inwoners de dienstverlening beoordelen met gemiddeld een 7.

Beoordeling dienstverlening	2006	2008	2012	2014	2016	2018
Inwoners beoordelen dienstverlening met gemiddeld een 7 (streefcijfer)	6,7	7,3	7,5	6,9		

Tweejaarlijks doet onze gemeente mee aan het onderzoek van 'Waar staat je gemeente'. Eind 2014/ begin 2015 heeft het laatste onderzoek plaatsgevonden. Met een cijfer van 6,9 zitten we net onder het ambitieniveau. Aangezien de opbouw van het onderzoek is gewijzigd valt niet te zeggen of het niveau van dienstverlening ook daadwerkelijk is gedaald. Daarbij komt dat de publieke opinie van de gemeente onder druk stond in 2014. Ook de invloed hiervan is lastig aan te geven.

Daarbij kan gezegd worden dat relatief gezien Midden-Drenthe nu ruim boven het landelijk gemiddelde zit, daar waar we bij eerdere onderzoeken net onder of op het gemiddelde zaten. Kortom, we zijn een goede middenmoter, maar om echt boven de massa uit te stijgen moeten we nog een stap maken. De ambitie blijft goede dienstverlening leveren die wordt beoordeeld met een 7.

Indicatoren

Naast het algemene beoordeling van de dienstverlening door de burger hanteren we voor onze dienstverlening een aantal indicatoren waarmee inhoudelijk het niveau van de dienstverlening wordt gemeten. Deze indicatoren richten zich enerzijds op de verschillende vormen van klantcontact (telefoon, email, balie, post) en anderzijds op de afhandeling van de dienstverlening zelf (afhandeltermijnen).

Indicatoren afhandeling klantcontacten	Doel	2010	2011	2012	2013	2014
		Gerealiseerd				
Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden	80%	80%	81%	-	-	-
Beantwoording van de brieven binnen 10 dagen	80%	-	-	57%	65%	84%
Aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht	80%	80%	83%	84%	90%	89%

Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden

Vanwege gebruik van verouderde software van de huidige telefooncentrale is het niet mogelijk deze kengetallen momenteel te extraheren. De invoering van een nieuw telefonieplatform is in 2012 stopgezet in afwachting van een betere integratie tussen vast en mobiel telefoonverkeer. Deze integratie is gewenst om stappen te kunnen zetten op het gebied van de bereikbaarheid van de individuele ambtenaar naar onze burgers zal op basis van de kaders vanuit 'beschikbaar en bereikbaar' opnieuw gestart worden met de invoering van een nieuw telefonieplatform.

Beantwoording van brieven binnen 10 dagen

84% van de vragen wordt beantwoord binnen 10 dagen. Dat wil zeggen dat deze vragen afgehandeld zijn binnen 10 dagen of dat de klant is geïnformeerd over de voortgang binnen deze periode.

Indicatoren afhandeling klantvragen	Doel	2010	2011	2012	2013	2014
		Gerealiseerd				
Afhandeling vergunningen binnen de wettelijke termijn	100%	99%	95%	96%	96%	91%
Afhandeling bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn	100%	73%	75%	88%	92%	93%
Afhandeling meldingen binnen 5 dagen	80%	-	-	87%	85%	67%

Afhandeling meldingen binnen 5 dagen

Het percentage 'afgehandelde meldingen binnen 5 dagen' is in 2014 lager dan in de jaren daarvoor. Deze daling wordt vooral veroorzaakt doordat meldingen omtrent planmatig of periodiek onderhoud in 2014 anders zijn verwerkt.

Planmatig of periodiek onderhoud betreft bijvoorbeeld snoeiwerkzaamheden in het najaar. Een melding over nog niet verrichte snoeiwerkzaamheden wordt opgenomen in het onderhoudsprogramma voor dat jaar. Hiermee is de melding afgehandeld. Het onderhoud vindt pas later plaats.

In 2014 is afgeweken van deze lijn. Een melding werd pas als afgehandeld geregistreerd op het moment dat het onderhoud had plaatsgevonden.

In 2015 is de werkwijze rondom de afhandeling van meldingen opnieuw aangepast.

Klachten

De behandeling van klachten is een wezenlijk onderdeel van de dienstverlening. Het gaat daarbij om klachten zoals bedoeld in de Algemene wet bestuursrecht: klachten gericht tegen het handelen en gedrag van medewerkers en (leden van) het college.

Het door Necker van Naem in 2014 verrichte onderzoek bij de sociale dienst geeft onder andere aanbevelingen over de behandeling van klachten. Daarbij gaat het vooral over het verantwoorden van wat er met klachten gebeurt, zowel in de fase van minnelijk overleg als in de fase van de formele afhandeling.

In 2015 zijn we daarom, als onderdeel van 'De basis op orde' nog verder gaan kijken naar de manier waarop we beter om kunnen gaan met klachten en bezwaarschriften.

Vanaf 2014 geven we middels een overzicht inzicht in de klachten van het afgelopen jaar. Dit overzicht bevat informatie over de reden, de uitkomst (gegrond of ongegrond) en de afhandelsnelheid. Voor de afhandelsnelheid is de inzet dat binnen er 5 werkdagen persoonlijk contact is geweest met de klager. Dit benadrukt dat we klachten serieus nemen en draagt bij aan het vinden van een oplossing in de informele fase. Dat brengt ons bij de volgende doelstellingen en indicatoren.

Indicatoren afhandeling klachten	Doel	2014	2015	2016	2017	2018
		Gerealiseerd				
Aantal klachten		40				
1e contact binnen 5 werkdagen	80%	55%				
Afhandeling binnen de wettelijke termijn van 42 dagen	100%	75%				

Jaarlijks zijn er vele duizenden klantcontacten. Hoewel iedere klacht er een teveel is, is een aantal van 40 klachten op jaarbasis naar onze indruk relatief laag. Een verbeterpunt is het tijdig in behandeling nemen van een klacht: de daarvoor afgesproken termijn van 5 werkdagen wordt in teveel gevallen niet gehaald.

Wat gaan we daar voor doen?

Het verbeteren van onze dienstverlening gebeurt continu. Bij de ontwikkelingen is al een doorkijk gegeven welke projecten er voor 2016 gepland staan. Onderstaand een beknopt overzicht daarvan.

Onderdeel	Wanneer
Beschikbaar en Bereikbaar <i>Herinrichting hal, Telefonie</i>	2016
Schrijven, ons visitekaartje	2015 - 2016
Kwaliteitshandboek Informatievoorziening <i>Onderdeel van "De basis op orde"</i>	2015 - 2016
Burgeronderzoek	Elke 4 jaar
Aanvullend burgeronderzoek	Jaarlijks vanaf 2016, continu

Voor de genoemde projecten zijn reeds middelen beschikbaar gesteld in het kader van Dienstverleningsprogramma dat eind 2014 is afgerond. Inzet is dat er geen aanvullende middelen benodigd zijn.

Wat mag het kosten?

Dienstverlening Bedragen x € 1.000	2014 rekening na wijz.	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.765	1.651	1.575	1.653	1.622	1.560
Totaal lasten	1.765	1.651	1.575	1.653	1.622	1.560
Totaal baten	537	525	554	676	614	390
Resultaat voor mutaties reserves	1.228	1.126	1.021	977	1.008	1.170
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	19	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-19	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1.209	1.126	1.021	977	1.008	1.170

Toelichting

Een verkiezing kost circa € 41.000. De komende jaren staat het volgende aantal verkiezingen gepland:

2016	2017	2018	2019
0	1	1	2

Bij de legesopbrengsten rijbewijzen, paspoorten en ID-kaarten wordt rekening gehouden met de geldigheidsduur van het document. Paspoorten en ID-kaarten die na 10 maart 2014 zijn aangevraagd zijn 10 jaar geldig. Een reisdocument dat voor deze datum is aangevraagd, is 5 jaar geldig. Het paspoort en de Nederlandse identiteitskaart voor personen jonger dan 18 jaar is 5 jaar geldig. Hierdoor zullen vanaf 2019 de eigen legesopbrengsten en de afdracht rijksleges lager worden.

Reserves

Vanaf 2016 vindt voor dit deelprogramma geen toevoeging of onttrekking aan een reserve plaats.

Programma

Deelprogramma

Werk en inkomen

Werkgelegenheid
Inkomen en Re-integratie
Nieuwkomers
Inkomensondersteuning

Programmadoelstelling

Het bevorderen en behouden van de werkgelegenheid en het bevorderen van de arbeidsdeelname, zodat inwoners in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

Het verstrekken van een uitkering is daarbij geen automatisme. Het beleid voor de Participatiewet kent een goede balans tussen aan de ene kant verplichtingen voor wie daarvoor verantwoordelijkheid kan dragen en aan de andere kant zorg voor wie kwetsbaar is en die verantwoordelijkheid niet kan dragen.

Als uitvloeisel van het rapport van Necker van Naem zijn alle activiteiten binnen de Participatiewet die gevolgen hebben voor uitkeringsgerechtigden navolgbaar en transparant vastgelegd in het dossier van de betreffende uitkeringsgerechtigde.

Beleidskader

- Nota grondbeleid
- Landbouwontwikkelingsvisie
- Masterplan Beilen Centrum
- Re-integratiebeleid 2007-2011 Gemeente Midden-Drenthe Aan de slag!
- Armoedebelief 2008-2012 Gemeente Midden-Drenthe Uw goed recht!
- Beleid sociale activering 2010 – 2014 Maatwerk in Meedoen
- Beleidsnotitie Modernisering van de Wet sociale werkvoorziening
- Nota + Plan van aanpak vrijwilligersbeleid 2008 Meedoen in Midden-Drenthe
- Nota Natuurlijke Kracht (economisch beleid)
- Coalitieakkoord 'Samen' 2014-2018

Coalitieakkoord

- In stand houden van het sociaal beleid, inclusief het armoedebelief.
- Voor inwoners die door een gebrek aan geld als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen niet meer kunnen participeren in activiteiten is er een financieel vangnet.
- Het nieuwe beleid voor de uitvoering van de Participatiewet kent een goede balans tussen aan de ene kant verplichtingen voor wie daarvoor verantwoordelijkheid kan dragen en aan de andere kant zorg voor wie kwetsbaar is en die verantwoordelijkheid niet kan dragen.
- We nemen in deze bestuursperiode een besluit over de positie van Alescon.
- We onderzoeken de mogelijkheid van één loket voor alle sociale vragen.
- Het stimuleren van werk(gelegenheid) en de economie door te verkennen welke rol de gemeente kan vervullen in de koppeling tussen onderwijs en bedrijfsleven.
- We vervullen als gemeentelijk werkgever een rol in het bieden van mogelijkheden voor mensen met een beperking.
- We ondersteunen plannen om in de gehele gemeente aansluiting op het glasvezelnetwerk mogelijk te maken.

- Wanneer het bedrijfsleven geconfronteerd wordt met lokale regels die als belemmerend worden ervaren, onderzoeken we de mogelijkheid om die regels af te schaffen of te veranderen.
- We onderzoeken de mogelijkheid en de behoefte om als gemeente een rol te spelen in het stimuleren van verduurzaming van de agrarische sector.
- We voeren, binnen onze mogelijkheden, een actief beleid om leegstand van winkels te voorkomen en op te lossen.

Relatie met andere programma's

- Onderwijs en Jeugd
- Bouwen, wonen en milieu
- Openbare ruimte
- Zorg en Welzijn

Ontwikkelingen

De gemeente is voor het realiseren van het programma Werk en inkomen grotendeels afhankelijk van landelijke economische ontwikkelingen. Economische groei heeft zowel een positief effect op de plaatselijke werkgelegenheid als op de resultaten van het re-integratiebeleid. Omgekeerd geldt hetzelfde voor een stagnerende economie. Vanuit economisch relatiebeheer wordt volop gewerkt aan contacten met bedrijven en versterken van het ondernemingsklimaat.

Nu de economische crisis al enige jaren aanhoudt blijft het aantal uitkeringen stijgen en neemt het beroep op schuldhulpverlening toe. De schuldhulpverlening is sinds 2014 in uitvoering bij de gemeente. In 2015 heeft de gemeente besloten de schuldhulpverlening niet langer bij de GKB in te kopen maar met een andere aanbieder in zee te gaan. Hiervoor is een aanbestedingsprocedure opgestart.

In het landelijk sociaal akkoord is een inspanningsverplichting afgesproken voor de werkgevers om arbeidsgehandicapten aan een baan te helpen. Lokaal maken we hiervoor gebruik van het werkbedrijf. De Participatiewet is vastgesteld en de gemeente heeft in de nieuwe re-integratie nota keuzen gemaakt hoe om te gaan met uitstroom. Maatwerk is hierbij een belangrijk onderdeel als uitkomst van het raadsonderzoek in 2014. In Alescon verband is besloten de samenwerking voorlopig te continueren waarbij de bestaande infrastructuur van Alescon zoveel mogelijk benut wordt.

Afgelopen jaar is het raadsonderzoek geweest naar het gemeentelijk re-integratiebeleid. De aanbevelingen daarbij zijn door raad en college overgenomen. De kern daarvan was zorg voor meer transparantie en meer navolgbaarheid. Raad, college en organisatie zijn daarmee aan de slag gegaan. Inmiddels is er een notitie over maatwerk opgesteld die door de raad is vastgesteld, is er een conferentie geweest over re-integratiebeleid die moet leiden tot een vernieuwde notitie hierover. Binnen de organisatie wordt daarnaast hard gewerkt aan het opstellen van nieuwe werkprocessen. Sociale Zaken heeft daarin het voortouw en de nieuwe werkprocessen zullen afgerond zijn in 2015. De rest van de organisatie volgt daarna.

Ontwikkelingen

De economie verandert. Op sommige sectoren heeft dat nadelige gevolgen, zoals bijvoorbeeld de detailhandel. Voor het centrum van Beilen zal uitvoering gegeven moeten worden aan de actieplannen die in 2014 zijn opgesteld. De vraag naar sneller internet neemt toe. Het uitrollen van een goede breedband infrastructuur kan cruciaal zijn voor de ontwikkeling en vestiging van bedrijven in Midden-Drenthe. In 2015 werd bekend dat een van de grootste werkgevers, Friesland Campina Beilen vele honderden arbeidsplaatsen saneert.

Wat willen we bereiken?

Het is van belang om te zorgen dat de basis goed is en blijft, dat wil zeggen dat we zorgen voor een goed vestigingsklimaat. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan een hoogwaardig voorzieningenniveau (breedband), een goede bereikbaarheid en een vitaal ondernemersklimaat, in combinatie met een aantrekkelijke omgeving. We willen de randvoorwaarden scheppen voor de ontwikkeling van bedrijvigheid. Maar ook gunstige vestigingsvoorwaarden, duidelijke regelgeving, en gerichte beleidsondersteuning kunnen bijdragen aan een goed vestigingsklimaat voor ondernemingen.

Door veel kennis op te doen van de lokale sectorale structuur en hierbinnen van de specifieke kwaliteiten van potentierijke sectoren kunnen we een bijdrage leveren aan het vestigingsklimaat. Goed relatiebeheer is essentieel om invloed te hebben op de verschillende onderdelen van het vestigingsklimaat van Midden-Drenthe.

Algemene doelstellingen

1.	Beschikken over voldoende beschikbare bedrijventerreinen en ruimte voor bedrijvigheid.
2.	Verdieping, verbreding en schaalvergroting van de aanwezige agrarische bedrijvigheid.
3.	Actualiseren bestemmingsplannen (voorwaardenscheppend).
4.	Gemeente is aanspreekpunt en gesprekspartner van het bedrijfsleven.

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Benutten huidige bedrijventerreinen Dambroeken, Ossebroeken (Beilen), Leemdijk West (Smilde) en Koekoeksdijk (Nieuw Balinge) door acquisitie.	Doorlopend
2.	Vestigingsvoorwaarden op peil houden en zo mogelijk verbeteren.	Doorlopend
3.	(Financieel) ondersteunen van projecten die passen binnen de landbouwontwikkelingsvisie.	Doorlopend
4.	Structureel overleg gemeentelijke overlegcommissie o.a. t.b.v. uitvoering landbouwontwikkelingsvisie & overleg met landbouworganisaties.	Doorlopend
5.	Netwerken met belangenorganisaties en andere overheden	Doorlopend
6.	Promotie gemeente op beurzen en in publicaties	Doorlopend
7.	Proactieve houding naar ondernemers door ca. 100 bedrijfsbezoeken vanuit bestuur en ambtelijke organisatie.	Doorlopend

Uitgifte bedrijventerreinen (in m²)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (tot 1 juli)	Nog uit te geven m2	%
Ossenbroeken	10.058	6.117	0	483	0	0	30.166	18,2%
Dambroeken	0	0	0	0	0	0	6.036	32,3%
Leemdijk	0	0	0	0	0	0	14.355	55,1%
Nieuw-Balinge (Koekoeksdijk)	0	0	2.661	0	0	0	4.296	61,8%

Wat mag het kosten?

Werkgelegenheid Bedragen x € 1.000	2014 rekening na wijz.	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	788	483	718	817	1.935	1.553
Totaal lasten	788	483	718	817	1.935	1.553
Totaal baten	527	316	480	633	1.729	1.347
Resultaat voor mutaties reserves	261	167	238	184	206	206
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	23	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-23	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	238	167	238	184	206	206

Toelichting

Vanuit onze dynamische kostprijsberekeningen zijn meerjarenverwachtingen opgenomen van onze bedrijventerreinen. In 2014 is € 6.000 toegevoegd aan de voorziening bouwgrond om deze op peil te houden.

Een aantal incidentele budgetten- zoals aansluiting glasvezelkabel Midden-Drenthe (€ 11.500) - komt na 2014 te vervallen. Voor 2018 en 2019 worden € 22.000 opgenomen als kosten uitvoering Middenveldtentoonstelling.

Reserves

Vanaf 2016 worden binnen dit deelprogramma geen toevoegingen en onttrekkingen geraamd.

Deelprogramma**Inkomen en Re-integratie****Ontwikkelingen**

Vanaf 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Onder deze wet vallen ook met mensen met een arbeidsbeperking die voorheen in zouden stromen in de WSW en Wajong.

Het re-integratiebeleid richt zich op toeleiding naar regulier werk en onafhankelijkheid van een uitkering. Voor de doelgroep waar regulier werk niet of niet direct tot de mogelijkheden behoort, is er het beleid sociale activering. Dit beleid richt zich op maatschappelijke participatie van niet zelfredzame uitkeringsgerechtigden op grond van de Participatiewet. Als laatste is er de doelgroep met een arbeidsbeperking, die via beschut werk of werken met een loonkostensubsidie bij een reguliere werkgever geactiveerd worden. De raad heeft in juni 2015 een conferentie gehouden over

de uitgangspunten van het re-integratiebeleid. Dit gaat leiden tot een nieuwe re-integratienota waarin maatwerk en de vormgeving hiervan een belangrijk onderdeel vormen.

Voor 2016 is de prognose van het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering op 406 gesteld. Daarbij is uitgegaan van de feitelijke gegevens over 2015 (september 2015). Een goede prognose geven blijft lastig. De ontwikkelingen zijn vaak niet te voorzien. Het beeld is voorzichtig dat de economie aantrekt maar dat dit nog niet leidt tot extra banen. Dat vindt meestal een aantal jaren later plaats.

De uitvoering van de WSW was sinds jaar en dag opgedragen aan Alescon. Hiertoe worden raam- en uitvoeringsovereenkomsten gesloten. Deze overeenkomsten worden periodiek herzien. Vanaf 1 januari 2015 bestaat de WSW niet meer maar wordt nog wel gewerkt met Alescon. Nieuwe instroom vindt vanaf dat moment niet meer plaats. Bestuurlijk is afgesproken dat voorlopig de huidige werkwijze wordt gecontinueerd voor het bestaande bestand.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1.	Het aantal bijstandsgerechtigden zo laag mogelijk houden door:
	Zoveel mogelijk inwoners met een bijstandsuitkering stromen duurzaam uit naar betaald werk: • hoogste prioriteit voor jongeren tot 27 jaar; • hoge prioriteit voor nieuwe klanten bij aanbieden re-integratievoorziening.
	Bijstandsgerechtigden stimuleren om kennis en vaardigheden te vergroten om uitstroom te bevorderen.
2.	Stimuleren maatschappelijke participatie als uitstroom naar werk niet mogelijk is.

Indicator	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gemiddeld aantal Wwb-uitkeringen	304	304	355	350	350	350	406

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Jaarrekening werkvoorzieningschap Alescon	Jaarlijks, 2 ^e kwartaal	rc Zorg en Welzijn, Raad

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Doel
1	Van alle nieuwe klanten heeft binnen drie maanden na een besluit op hun aanvraag een aanbod voor een re-integratievoorziening of ontheffing van de arbeidsvoorwaarden.	90%
	Eind 2015 heeft van de jongeren tot 27 jaar met de volledige arbeidsverplichtingen een traject gericht op het vergroten van hun kennis en vaardigheden, dan wel een traject gericht op werk.	80%

Doelstellingen		
	Wat	Doel
	Eind 2015 heeft van de alleenstaande ouders - met de volledige arbeidsverplichtingen - een parttime baan, een werkervaringsplek of een op werken gerichte re-integratievoorziening.	60%
	Eind 2015 heeft van de bijstandsgerechtigden met een Wsw-indicatie, en met de volledige arbeidsverplichtingen, een werkervaringsplek dan wel een scholingstraject.	60%
	Eind 2015 is van de bijstandsgerechtigden van 50 jaar of ouder – met de volledige arbeidsverplichtingen – parttime aan het werk of in een traject gericht op werk.	50%

Wat mag het kosten?

Inkomen en Reïntegratie Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	14.224	13.765	13.477	13.170	12.831	12.578
Totaal lasten	14.224	13.765	13.477	13.170	12.831	12.578
Totaal baten	12.457	6.070	6.160	6.107	6.107	6.107
Resultaat voor mutaties reserves	1.768	7.695	7.317	7.063	6.724	6.471
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	89	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	-89	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1.768	7.607	7.317	7.063	6.724	6.471

Toelichting

Met ingang van 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. In de Participatiewet is alle regelgeving rondom inkomen en re-integratie samengebracht. De re-integratietaken uit deze wet maken onderdeel uit van de transitie in het sociale domein.

Voor de uitvoering van de Participatiewet ontvangt de gemeente twee budgetten:

- een *inkomensdeel*;
- een *gebundeld participatiebudget*.

Inkomensdeel

Het inkomensdeel bestaat uit middelen voor de bekostiging van de bijstandsuitkeringen (bestaand) en de loonkostensubsidies (nieuw). Vanaf 2015 geldt voor de verdeling van de rijksmiddelen voor het inkomensdeel een nieuw objectief verdeelmodel.

Begroting

De voorlopige budgetten worden in oktober van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar bekendgemaakt. In de begroting is daarom eerst uitgegaan van de budgetten zoals deze bekend waren bij de voorjaarsnota. Voor de loonkostensubsidies zijn geen inkomsten of uitgaven geraamd in 2016 en verder. Vooralsnog gaan wij er vanuit dat dit budgettair neutraal kan verlopen.

Gebundelde participatiebudget

Het gebundelde participatiebudget bestaat enerzijds uit middelen voor de bekostiging van de re-integratietaken voor de doelgroep uit de oude Wet sociale werkvoorziening, het zogenaamde 'zittend bestand'. Anderzijds betreft het middelen voor de klassieke doelgroep (bestaande re-integratietaken), inclusief de nieuwe doelgroep. De nieuwe doelgroep bestaat uit mensen die voor 1 januari 2015 in de Wsw of de Wajong zouden zijn ingestroomd. Ook hier is sprake van nieuw verdeelmodel.

Begroting

In de begroting 2016 is gerekend met het zogeheten gebundelde participatiebudget zoals dat in de meicirculaire bekend gemaakt is. In 2016 is voor alle participatietaken(inclusief het gebundelde participatiebudget) € 5.348.573 beschikbaar. Deze inkomsten staan verantwoord op het deelprogramma financiën.

In de jaren na 2016 neemt de rijksbijdrage geleidelijk af naar – voor zover nu bekend – € 4.257.691 in 2020. Dit is het gevolg van rijksbezuinigingen en de afname van het zittend bestand.

Hieronder gaan we wat gedetailleerder in op de beide onderdelen uit het gebundelde participatiebudget(Oud Wsw en 'klassieke doelgroep') in relatie tot onze begroting.

Oud Wsw (zittend bestand)

Het aandeel in het gebundelde participatiebudget voor oud-Wsw taken bedraagt in 2016 afgerond € 4.695.000. Dit is ruim € 390.000 lager dan de bijdrage in 2015. Vanaf 2016 zal deze rijksbijdrage door bezuinigingen en de afname van de doelgroep verder dalen.

Omdat de rijksbijdrage niet kostendekkend is, ontvangt Alescon naast het rijksbudget een aanvullende bijdrage van de deelnemende gemeenten. Voor onze gemeente is dat in 2016 afgerond € 294.000. Vanaf 2017 is deze bijdrage eerst bepaald op € 348.000.

De jaren 2015 en 2016 worden beschouwd als overgangsjaren waarin het beleid en de rol daarin voor Alescon nader moeten worden vormgegeven en geïmplementeerd. In afwachting hiervan hebben de-aan Alescon deelnemende gemeente besloten de uitvoering van de oud-Wsw taken in 2015 en 2016 uit te laten voeren door Alescon. In financieel opzicht zal het nieuwe beleid moeten leiden tot lagere kosten om de dalende rijksbijdragen te kunnen opvangen en zo de gemeentelijke bijdrage niet verder te laten oplopen. Voor 2015 en 2016 is hiertoe door de GR Alescon een reserve gevormd.

Klassieke doelgroep

Het aandeel in het gebundelde participatiebudget voor de klassieke doelgroep bedraagt in 2015 afgerond € 650.000. Daarnaast ontvangt de gemeente vanaf 2015 uit de algemene uitkering een bijdrage van afgerond € 33.000 voor uitvoeringskosten en de individuele studietoeslag. Ten opzichte van 2015 is het beschikbare budget daarmee ruim € 47.000 hoger.

In 2016 is uitgegaan van gelijkblijvende uitgaven voor de uitvoering van de klassieke participatietaken, inclusief de nieuwe doelgroep.

Ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid wordt ook in 2016 een medewerker ingezet die betaald wordt uit ESF middelen.

Meerjarig is er in de begroting van uitgegaan dat de rijksbijdrage voor de uitvoering van de klassieke doelgroep tot en met 2019 jaarlijks iets stijgt. De hogere inkomsten in de meerjarenraming vloeien voort uit aannames over een toenemende omvang van de instroom van de nieuwe doelgroep. De uitgaven voor de klassieke participatietaken meerjarig gelijk gehouden. Uitzondering daarop zijn de loonkostenstijging en stijgende uitgaven voor studietoelagen.

Reserves

Voor dit deelprogramma wordt in 2016 niet beschikt over een reserve.

Deelprogramma Nieuwkomers

Ontwikkelingen

Per 1 januari 2013 is de Wet inburgering veranderd. De grootste verandering is dat inburgeringsplichtigen die vanaf 1 januari 2013 een verblijfsvergunning hebben ontvangen, zelf verantwoordelijk worden voor het inburgeren. De gemeente heeft, naast een informerende functie, geen taak meer om mensen scholingstrajecten aan te bieden. De gemeente blijft nog wel verantwoordelijk voor de nog lopende inburgeringstrajecten.

Daarnaast blijft de gemeente de wettelijke verplichting houden om maatschappelijke begeleiding te bieden aan de mensen die in de gemeente komen wonen. Dit hebben we uitbesteed aan VluchtelingenWerk.

Vanaf 2013 zien we de landelijke instroom weer toenemen. Dit heeft gevolgen voor de hoogte van de taakstelling huisvesting statushouders. Om aan onze verplichting te voldoen, vraagt een grote inspanning van gemeente, woningcorporaties en VluchtelingenWerk. Gezien de laatste ontwikkelingen verwachten we niet dat de taakstelling de komende tijd gaat afnemen.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
	Mensen met een niet-Nederlandse achtergrond adequate zorg bieden door:
1.	Voldoen aan de gemeentelijke inburgeringstaken
2.	Voldoen aan huisvestingstaakstelling voor statushouders

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wettelijke basis
1.	Het aanbieden van inburgeringsvoorzieningen aan inburgeringsplichtigen.	Doorlopend
2.	Vervullen huisvestingstaakstelling van ± 30 personen per half jaar.	Doorlopend
3.	Subsidiëring Stichting VluchtelingenWerk Noord-Nederland	Doorlopend

Indicatoren Huisvestingstaakstelling		2011	2012	2013	2014	2015
	Achterstand + taakstelling	16+21	3+11	-5+19	-8+31	4+58
	Realisatie (* 2015 = 1 ^e halfjaar)	34	19	22	19	22 *

Wat mag het kosten?

Nieuwkomers Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	176	154	143	294	146	147
Totaal lasten	176	154	143	294	146	147
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	176	154	143	294	146	147
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	9	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	16	9	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-7	-9	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	169	145	143	294	146	147

Toelichting

De Stichting Vluchtelingenwerk ontvangt jaarlijks een subsidie. Deze subsidie wordt jaarlijks aangepast aan de loon- en prijsindex.

Reserves

Vanaf 2016 vinden binnen dit deelprogramma geen reservemutaties plaats.

Deelprogramma Inkomensondersteuning

Ontwikkelingen

Op 31 oktober 2013 heeft de raad de nota Integrale schuldhulpverlening 2013-2017 vastgesteld. Deze beleidsnota markeert een omslag van een focus op materiële schuldhulpverlening naar integrale schuldhulpverlening, waarbij niet alleen oog is voor de financiële kant, maar ook voor de oorzaken van problematische schulden. De eerste resultaten over 2014 waren boven verwachting. Het aantal doorverwijzingen naar de GKB is fors gedaald. Veel zaken konden door de budgetconsulent worden opgelost en ook vond verwijzing naar andere hulpverleners omdat de oorzaak niet direct was gelegen in problematische schulden. Een overzicht over 2014 is aan de raad per brief verstrekt in 2015.

Inmiddels is besloten dat de schuldhulpverlening niet langer bij de GKB gaat plaatsvinden. Er vindt een aanbesteding plaats voor een nieuwe aanbieder.

Met het vaststellen van een aantal verordeningen door de raad als gevolg van de invoering van de Participatiewet, is het armoedebeleid bereikbaar geworden voor een grotere doelgroep dan voorheen onder de WWB mogelijk was. Zo is de doelgroep voor de uitkering voor activiteiten

uitgebreid naar 120% en de Collectieve ziektekostenverzekering naar 130%. Ook in 2016 zal het tegengaan van niet gebruik hoge prioriteit hebben.

In april 2015 heeft de raad de nota Chronisch zieken en gehandicapten 2015-2019 gemeente Midden-Drenthe vastgesteld. Het doel van de nota is om vooral de minima die tot de doelgroep van de nota behoren, te ondersteunen met onder andere een compensatie voor het eigen risico, de eigen bijdragen voor Wmo-voorzieningen en bepaalde kosten die door hen gemaakt worden als gevolg van hun ziekte of handicap. Het college heeft de nota verder uitgewerkt in een "Regeling chronisch zieken en gehandicapten" die binnenkort in de besluitvormingsprocedure komt en is bezig het nieuwe beleid vorm te geven.

Wat willen we bereiken?

De gemeente wil maximaal voorkomen dat een laag inkomen leidt tot sociale uitsluiting. Naast de inzet van het re-integratiebeleid, het Wmo-beleid, het sportbeleid en de volwasseneneducatie zijn binnen het deelprogramma algemene doelstellingen geformuleerd om dit te bereiken.

De resultaten die wij willen bereiken met het beleid zijn o.a.:

1. Maximaal voorkomen dat een laag inkomen leidt tot sociale uitsluiting.
2. Bevorderen dat mensen de voorzieningen krijgen waar ze recht op hebben.
3. Bevorderen dat mensen kunnen rondkomen van het inkomen dat ze hebben en niet in een schuldsituatie terecht komen.
4. Bevorderen dat mensen met problematische schulden hulp zoeken en krijgen.
5. Bevorderen dat instanties en vrijwilligersorganisaties samenwerken om minima te ondersteunen.

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen	
	Wat
1	Maximaal voorkomen dat een laag inkomen leidt tot sociale uitsluiting
	stimuleren gebruik uitkering voor activiteiten

Indicatoren	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aantal verstrekte uitkeringen voor activiteiten	312	392	409	380	308	302	378

Doelstellingen	
	Wat
2	Bevorderen dat mensen de voorzieningen krijgen waar ze recht op hebben.
	hulp sociaal raadvrouw aan minima voorlichting aan intermediairs intern en extern

Indicatoren		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Aantal huisbezoeken sociaal raadvrouw	54	75	71	72	84	87	81
	Aantal cliëntcontacten met sociaal raadvrouw	1230	1347	1174	1144	1358	1582	1705
	Aantal presentaties over nieuw Armoedebeleid en minimaregelingen aan groepen intermediairs	3	11	9	13	21	20	11

Doelstellingen	
	Wat
3	Bevorderen dat mensen kunnen rondkomen van het inkomen dat ze hebben en niet in een schuldsituatie terecht komen.
	hulp sociaal raadvrouw aan minima (inkomensreparatie en voorzieningencheck) inzet budgetconsulent cursusaanbod – inkomen in balans, budgetteringscursussen

Indicatoren		2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Aantal huisbezoeken sociaal raadvrouw aan klanten Voedselbank	*	31*	27	32	49	40
	Aantal gebruikers voedselpakket op peildatum 31 december	32	27	34	35	46	49

*Het betreft hier huisbezoeken in de periode van september 2009 tot juni 2010

Doelstellingen	
	Wat
4	Bevorderen dat mensen met problematische schulden hulp zoeken en krijgen.
	integrale intakes en doorverwijzingen naar hulpverlening door eigen budgetconsulent divers aanbod schuldhulpverlening

Indicatoren		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Aantal aanmeldingen budgetconsulent	-	-	-	-	-	-	208
	Aantal integrale intakes budgetcons.	-	-	-	-	-	-	168
	Aantal intakes bij GKB	65	95	134	121	149	155	79*
	Aantal budgetbeheer GKB per 31. Dec. 2014	122	177	203	172	238	242	158
	Aantal WSNP-aanmeldingen	6	15	16	16	25	27	21
	Aantal schuldhulpverleningstrajecten	47	82	106	90	122	121	57

* Sinds 1 maart 2014 verricht de budgetconsulent de integrale intakes. Indien een doorverwijzing naar de GKB plaatsvindt voor een schuldregeling of budgetbeheer vindt een beperkte intake bij de GKB plaats. Ook de intakes van januari en februari 2014 (voor de komst van de budgetconsulent) zijn hierin opgenomen.

Doelstellingen	
	Wat
5	Bevorderen dat instanties en vrijwilligersorganisaties samenwerken om minima te ondersteunen.
	Organiseren deskundigheidsbevordering intermediairs (screeners Voedselbank, AMW, gemeentepersoneel, leden regiegroep enz.)

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aantal bijeenkomsten Regiegroep Armoedebeleid	3	3	3	4	3	3
Aantal voorlichtingsbijeenkomsten over WWB, minimaregelingen en schuldhulpbeleid	2	3	2	21	20	11

Wat mag het kosten?

Inkomensondersteuning Bedragen x € 1.000	2014 rekening na wijz.	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.069	2.406	2.309	2.308	2.306	2.307
Totaal lasten	2.069	2.406	2.309	2.308	2.306	2.307
Totaal baten	396	364	365	365	365	365
Resultaat voor mutaties reserves	1.673	2.042	1.944	1.943	1.941	1.943
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	206	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	-206	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1.673	1.836	1.944	1.943	1.941	1.943

Toelichting

De lasten op dit deelprogramma zijn in 2016 afgerond € 100.000 lager dan in 2015. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2015 uit het rekeningresultaat 2014 een bedrag van € 76.000 voor de uitvoering van de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten en een bedrag van € 30.000 voor koopkrachttegemoetkoming beschikbaar is gesteld (incidenteel).

Vanaf 2016 zijn binnen dit deelprogramma overigens ook (extra) middelen voor het armoedebeleid (€ 100.000; raadsbesluit 11 december 2014) en middelen voor de ondersteuning van chronisch zieken beschikbaar (€ 400.000; raadsbesluit 30 april 2015).

Reserves

Binnen dit deelprogramma wordt niet beschikt over een reserve.

Programma

Deelprogramma

Veiligheid

Openbare orde en veiligheid
Rampenbestrijding
Brandweer

Programmadoelstelling

Het waarborgen van de (brand)veiligheid van de mensen die in Midden-Drenthe wonen of verblijven en het handhaven van regelgeving en de openbare orde.

Beleidskader

- Integraal veiligheidsplan 2016
- Drents veiligheidsplan
- Crisisplan 2014
- APV 2014
- Handhavingsbeleid hard- en softdrugs gemeente Midden-Drenthe 2014
- Bestuursovereenkomst COA gemeente

Relatie met andere programma's

- Onderwijs en Jeugd
- Openbare ruimte
- Zorg en Welzijn
- Burger en Bestuur

Ontwikkelingen

De gehele rampenorganisatie wordt steeds meer regionaal georganiseerd waarbij de Veiligheidsregio Drenthe de regie voert. Er worden voorbereidingen getroffen om de organisatie nog verder te professionaliseren. Dat willen we doen door een aantal medewerkers in pools in te zetten en meer aandacht te besteden aan training en opleiding.

Op het gebied van openbare orde en veiligheid zijn de afgelopen jaren regionaal verschillende convenanten afgesloten zoals voor het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC), Huiselijk geweld en Burgernet. Verder is een Kwaliteitskeurmerk Veilig Ondernemen voor het winkelgebied in Beilen afgegeven. Met elkaar, ondernemers, politie en gemeente wordt gewerkt aan veilig en plezierig winkelklimaat.

Vanaf oktober 2014 is er een opvanglocatie voor asielzoekers gevestigd in Oranje. De getekende bestuursovereenkomst met het COA beschrijft alle gemaakte afspraken over o.a. veiligheid, het geven van onderwijs en de overige kosten. Vanaf januari 2015 is een regiegroep Oranje ingesteld die bestaat uit een externe voorzitter en vice-voorzitter, een vertegenwoordiging van de inwoners van Oranje, het COA en de gemeente. De regiegroep bespreekt de leefbaarheid in het dorp in relatie tot de komst van het AZC en geeft advies en aanbevelingen om dit te verbeteren.

Eén van de aanbevelingen was het houden van een leefbaarheidsonderzoek onder de inwoners van Oranje. Deze eerste meting is in mei gehouden. De uitkomsten gaven aan dat er in Oranje sprake is van een verkeersonveilige situatie. Er wordt door auto's en landbouwvoertuigen te hard gereden.

Daarnaast is er een gebrek aan kennis van de verkeersregels bij de bewoners van het asielzoekerscentrum, wat de verkeerssituatie nog onveiliger maakt. Verder is er momenteel te weinig plek in de buurtbus. Daarnaast heerst momenteel verdeeldheid onder de inwoners van Oranje, door de komst van het AZC. En tenslotte is door de wijze waarop het AZC er in Oranje is gekomen gebrek aan vertrouwen in de gemeente en het COA. De aanbevelingen zijn door het college overgenomen zullen worden uitgewerkt en voorzien van een voorstel tot verbetering.

Deelprogramma Openbare orde en veiligheid

Ontwikkelingen

Het jaar 2015 stond in het teken van het opstellen van een nieuwe Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018 en het daarbij behorende uitvoeringsprogramma 2015-2016. De prioriteit op het gebied van veiligheid ligt de komende vier jaar op Jeugd en Veiligheid, Geweld, Woninginbraken, Grootschalige incidenten en evenementen en als laatste georganiseerde criminaliteit. Het uitvoeringsprogramma wordt eind 2015 door uw raad vastgesteld.

Met betrekking tot een groot aantal onderwerpen op het gebied van openbare orde en veiligheid, wordt samenwerking met verschillende ketenpartners gezocht. Hierin is ook een omslag te zien in professionalisering. Zo is het Veiligheidshuis Drenthe bezig met zichzelf meer zichtbaar maken binnen de gemeente. Ook zijn zij samen met de gemeenten aan het kijken hoe de organisatie effectiever neergezet kan worden. Ook is het convenant Duurzaam Verblijf opnieuw bekeken en is er een evaluatie gehouden voor de Drank en Horecawet.

De BOA is onverminderd ingezet voor handhaving blauwe zones, kleine ergernissen, en Drank en Horeca en blijft toegevoegde waarde tonen.

Wat willen we bereiken?

Het behouden en verbeteren van de veiligheid en het veiligheidsgevoel van de inwoners van (Midden-) Drenthe.

Algemene doelstellingen

1.	Actueel Uitvoeringsplan met draagvlak onder de bevolking
2.	Ontwikkelen van een gemeentelijk veiligheidsbeleid

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Integraal veiligheidsbeleid 2016	2015

Wat mag het kosten?

Openbare orde en veiligheid Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	413	426	433	433	433	433
Totaal lasten	413	426	433	433	433	433
Totaal baten	58	49	52	53	54	55
Resultaat voor mutaties reserves	355	377	380	380	379	378
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	355	377	380	380	379	378

Toelichting

Binnen dit deelprogramma doen zich geen noemenswaardige verschillen voor.

Reserves

Binnen dit deelprogramma is geen onttrekking of toevoeging aan een reserve geraamd.

Deelprogramma Rampenbestrijding

Ontwikkelingen

De uitvoering van de gemeentelijke rampenbestrijding en crisisbeheersing zijn deels regionaal in samenwerking met de Hulpverleningsdienst Drenthe van de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) belegd. De huidige organisatie is kleiner van opzet waardoor de deelnemers beter en vaker kunnen worden getraind. Voor een aantal functies zijn piketten ingesteld (AOV en communicatiemedewerkers). In 2016 zullen er, zoals gebruikelijk, verschillende oefeningen plaatsvinden zodat de organisatie voorbereid is op rampen.

Zie ook onder het deelprogramma Brandweer.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
De gemeentelijke organisatie (crisismanagement) is voorbereid op de rampenbestrijding doordat:	
1.	De gemeentelijke organisatie beschikt over een actueel rampenplan
2.	De operationele voorbereiding van het crisismanagement voldoet aan landelijke, regionale en gemeentelijke eisen
3.	De gemeentelijke organisatie oefent binnen de regio jaarlijks op verschillende niveaus het rampenplan

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen	
Wat	Wanneer
1. Opstellen geactualiseerd rampenplan	Jaarlijks

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
2.	Opleiden / oefenen (nieuwe) functionarissen gemeentelijke/regionale rampenbestrijdingsorganisatie	Jaarlijks
3.	Per district een desktop-oefening of praktijkoefening (per proces of combinatie van processen)	Jaarlijks
4.	(multidisciplinaire) oefeningen gemeentelijk beleidsteam, Commando Plaats Incident en Commando Rampterrein	Jaarlijks

Wat mag het kosten?

Rampenbestrijding Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	205	210	196	196	201	201
Totaal lasten	205	210	196	196	201	201
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	205	210	196	196	201	201
Mutaties reserves:						
Resultaat na mutaties reserves	205	210	196	196	201	201

Toelichting

In het kader van de bezuinigingen zijn de uitgaven over de afgelopen jaren gescreend en geanalyseerd. Op basis hiervan zijn diverse budgetten naar beneden bijgesteld. Op dit deelprogramma leidt dit tot iets lagere lasten in 2016.

Reserves

Binnen dit deelprogramma is geen onttrekking of toevoeging aan een reserve geraamd.

Deelprogramma Brandweer

Ontwikkelingen

Met ingang van 1 januari 2014 is de brandweerorganisatie regionaal ingevuld. Dat betekent dat de gemeenschappelijke regeling is aangepast en dat de begroting 2014 een regionale begroting VRD (Veiligheidsregio Drenthe) is. In de gemeentelijke begroting is er vanaf dat moment slechts nog de bijdrage aan de VRD opgenomen.

Doel van de VRD is meer effectiviteit en efficiency op gemeentelijk niveau wat betreft de brandweezorg en rampenbestrijding door intensievere samenwerking. De gemeente(raad) blijft verantwoordelijk voor het brandveiligheidsbeleid en het beleid voor de rampenbestrijding.

Wat willen we bereiken?

Het brandweezorgniveau in Midden-Drenthe moet voldoen aan landelijke, regionale en gemeentelijke normen.

Algemene doelstellingen	
1.	We stellen eisen aan de activiteiten die voortvloeien uit de brandweertaken pro-actie en preventie, preparatie, repressie en nazorg
2.	Gebruiksvergunningplichtige inrichtingen beschikken over een geldige gebruiksvergunning en deze inrichtingen worden gecontroleerd
3.	Behoud lokale borging repressieve dienst (vrijwillige brandweer) bij de vorming van de regionalisering

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Bespreken Jaarverslag VRD	jaarlijks, 2e kwartaal	rc Algemeen Bestuur

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Uitvoering brandweertaken overeenkomstig geldende normen en afspraken vanuit de begroting en beleidsplannen VRD.	Jaarlijks
2.	Verlenen + controle gebruiksvergunning overeenkomstig wet- en regelgeving.	Jaarlijks
3.	Adviseren bouwvergunningen overeenkomstig wet- en regelgeving.	Jaarlijks

Wat mag het kosten?

Brandweer Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.515	1.541	1.541	1.539	1.526	1.523
Totaal lasten	1.515	1.541	1.541	1.539	1.526	1.523
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	1.515	1.541	1.541	1.539	1.526	1.523
Mutaties reserves:						
Resultaat na mutaties reserves	1.515	1.541	1.541	1.539	1.526	1.523

Toelichting

Binnen dit deelprogramma doen zich geen noemenswaardige verschillen voor. De bijdrage aan de Veiligheidsregio neemt in de toekomst (2018) iets af.

Reserves

Binnen dit deelprogramma is geen toevoeging of onttrekking aan een reserve geraamd.

Programma

Deelprogramma

Onderwijs en Jeugd

Onderwijs huisvesting
Lokaal onderwijsbeleid
Lokaal jeugdbeleid

Programmadoelstelling

Een optimaal opleidings- en ontwikkelingsniveau voor jongeren en volwassenen door de zorg voor het onderwijs en het bieden van een volwaardige plaats in de samenleving, zowel in fysiek als in sociaal opzicht.

Beleidskader

- Jeugdnota Talenten in Midden-Drenthe 2010-2013
- Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP), geactualiseerd in 2013
- Lokaal Onderwijsbeleid 2014-2018 Een leven lang leren
- Actieplan Jeugd en Zorg
- Beleidsplan Spelen in Midden-Drenthe (2011)
- Coalitieakkoord 'Samen aan de slag voor een sociaal en duurzaam Midden-Drenthe (2014-2018)'
- VVE beleid 2014- 2018

Coalitieakkoord

- Er wordt gestart met de plannen voor het onderwijs in kindcentra op twee locaties in Beilen waarvan een in de woonservicezone.
- De middelen voor een nieuwe school voor Voortgezet Onderwijs worden in ieder geval tot 1 mei 2015 beschikbaar gehouden.
- De verantwoordelijkheid voor het onderhoud van de schoolgebouwen in het primair onderwijs wordt op een correcte manier overgedragen aan de schoolbesturen.
- Voortzetting van de plannen voor nieuwe huisvesting voor het Voortgezet Onderwijs in Beilen. Door inbreng vanuit de scholen moet de nieuwe gezamenlijke huisvesting een aantoonbare versterking van kwaliteit gepaard aan efficiencyvoordelen opleveren.

Relatie met andere programma's

- Veiligheid
- Zorg en welzijn

Ontwikkelingen

De brede school in Westerbork is in 2015 opgeleverd en in gebruik genomen. De gezamenlijke VO school in Beilen kent een succesvolle doorstart. De gesprekken met de schoolbesturen verlopen positief. De gemeente is bezig met het uitwerken van mogelijke locaties voor de nieuwe school. Ruimtelijke, financiële en onderwijskundige factoren spelen daarbij een rol. Het voornemen is dat de raad in 2015 de locatiekeuze voor de nieuwe school maakt.

In 2015 is de nieuwe nota Lokaal Onderwijsbeleid vastgesteld en is er nieuw beleid gekomen voor Voor- en Vroegschoolse Educatie. In dit beleid is samenvoeging van peuterspeelzalen en kinderopvang voorzien.

Zowel in 2015 als in 2016 is extra geld beschikbaar gesteld voor de buurtacademie. Dit geeft de mogelijkheid om gedurende een langere periode weer aan de opbouw van het cursusaanbod te werken. Door alle bezuinigingen van de voorgaande jaren dreigde dat in de knel te komen.

Deelprogramma Onderwijs huisvesting

Ontwikkelingen

Het medio 2007 vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) met daarin de gemeentelijke visie op onderwijshuisvesting, vormt de basis voor de onderwijshuisvesting voor de periode tot en met 2017. Uitgangspunt bij de bouw van nieuwe schoolgebouwen is dat in of rond deze gebouwen zoveel mogelijk voorzieningen worden geclusterd en dat openbaar en bijzonder onderwijs gezamenlijk optrekken. Nadrukkelijk wordt daarbij gekeken naar combinaties met andere functies in bijvoorbeeld een brede school. Daarbij zijn peuterspeelzaal en kinderopvang in ieder geval noodzakelijk.

Per 1 januari 2015 is onderwijshuisvesting een verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. De overdracht heeft inmiddels plaats gehad. De gemeente is alleen nog verantwoordelijk voor nieuwbouw en renovatie. Ons huisvestingsplan zal opnieuw aangepast moeten worden in 2016.

De brede school in Westerbork is in 2015 opgeleverd en in gebruik genomen. De gezamenlijke VO school in Beilen kent een succesvolle doorstart. De gesprekken met de schoolbesturen verlopen positief. De gemeente is bezig met het uitwerken van mogelijke locaties voor de nieuwe school. Ruimtelijke, financiële en onderwijskundige factoren spelen daarbij een rol. Het voornemen is dat de raad in 2015 de locatiekeuze voor de nieuwe school maakt.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen

Behouden van een breed onderwijsaanbod (basis- en voortgezet onderwijs) in Midden-Drenthe door:

1.	nieuwbouwprojecten onderwijs/kindcentra

Lange termijnagenda

Wat	Wanneer	Afdoening
Stichting Openbaar Basisonderwijs Midden – Drenthe: Jaarrekening en begroting.	Jaarlijks, 3e kwartaal	rc Zorg en Welzijn / raad

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Visievorming leefbaarheid kleine dorpen Stuurgroep Leefbaarheid / Onderwijs	doorlopend
2.	Concrete invulling onderwijshuisvesting basisonderwijs Westerbork	
	• Nieuwbouw MFA Westerbork	afgerond 2015

Wat mag het kosten?

Onderwijs huisvesting Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.439	2.717	1.598	1.567	1.529	1.423
Totaal lasten	1.439	2.717	1.598	1.567	1.529	1.423
Totaal baten	199	9	9	9	9	9
Resultaat voor mutaties reserves	1.239	2.707	1.588	1.558	1.520	1.413
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	24	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	11	642	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	13	-642	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1.252	2.065	1.588	1.558	1.520	1.413

Toelichting

De hogere uitgaven in 2015 ten opzichte van 2016 worden voornamelijk veroorzaakt door de voorbereidingskosten voor de vestiging van een kindcentrum in de woonservicezone / de verplaatsing van de Harm Smeengeschool en De Eshorst (€ 100.000), de bijdrage aan het onderwijs in verband met de overdracht van het onderhoud (€ 200.000) en hogere kapitaallasten (€ 795.000; o.a. scholen in Westerbork) in dat jaar.

Het aantal (V)SO leerlingen in Smilde (RENN4) neemt af door het vertrek van een deel van de leerlingen naar Assen, Emmen en Hogeveen. Dit heeft een negatief effect op de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op dit moment verwachten wij dat dit effect teniet wordt gedaan door een hogere algemene uitkering in verband met het hogere aantal VO leerlingen van het AZC Oranje.

Reserves

Binnen dit deelprogramma is geen onttrekking of toevoeging aan een reserve geraamd.

Deelprogramma

Lokaal onderwijsbeleid

Ontwikkelingen

In februari 2015 heeft de gemeenteraad het projectvoorstel Toekomst Buurtacademie vastgesteld. Het project richt zich op de instandhouding van educatie in de dorpen. Zonder gemeenlijke bijdrage is het verzorgen van kwalitatief goede cursussen niet mogelijk. De stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe ontvangt per jaar € 25.000 voor de uitvoering van het project.

In 2015 is de nieuwe Lokaal Onderwijsnota vastgesteld. Het uitgangspunt voor deze notitie is een leven lang leren. De gemeente heeft hierin vooral een faciliterende rol. De inhoud van het onderwijsprogramma is voor rekening van het onderwijs.

Wat willen we bereiken?

Voortzetten van effectief beleid uit voorgaande jaren op basis van de lokale educatieve agenda en de nota Lokaal Onderwijs beleid (een leven lang leren), in samenwerking met schoolbesturen en overige instellingen.

Algemene doelstellingen	
1.	Vroegtijdig signaleren en bestrijden van onderwijsachterstanden bij peuters.
2.	Voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan.
3.	Het bieden van en vergroten van de mogelijkheden voor volwasseneneducatie.

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Onderwijsverslag: voortgang onderwijsnota	Halfjaarlijks	rc Zorg en Welzijn

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Uitvoering Vroegtijdige en Voorschoolse Educatie door peuterspeelzalen.	Doorlopend
	Volgen en bijsturen van de uitvoering.	Doorlopend
2.	Inzet handhaving leerplicht op mbo-scholen in Hogeveen, Assen en Groningen.	Doorlopend
	Toezicht op naleving van de Leerplichtwet met meer aandacht voor preventie: deelname Zorg- en adviesteam, leerplichtsprekuren, voorlichting en project vmbo-mbo. Maatwerk voor risicojongeren en voortijdig schoolverlaters (vsv).	Doorlopend
	Aanmelding voortijdige schoolverlaters bij het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voor ondersteuning en begeleiding. VSV-overleg	Doorlopend
3.	In stand houden en ontwikkelen buurtacademies.	Doorlopend

Wat mag het kosten?

Lokaal onderwijsbeleid	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.789	1.914	1.741	1.749	1.779	1.800
Totaal lasten	1.789	1.914	1.741	1.749	1.779	1.800
Totaal baten	98	101	98	98	98	98
Resultaat voor mutaties reserves	1.691	1.813	1.642	1.651	1.680	1.702
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	72	25	25	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-72	-25	-25	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1.619	1.788	1.617	1.651	1.680	1.702

Toelichting

Ten opzichte van 2015 is er in 2016 sprake van lager geraamde lasten voor het leerlingenvervoer door een terugloop van het aantal verreden kilometers. Aan de inkomstenkant lopen de baten hierdoor ook iets terug door lagere eigen bijdragen van ouders.

Reserves

In 2015 en 2016 vindt een onttrekking aan de reserve Lokaal Onderwijsbeleid plaats in verband met het project Toekomst Buurtacademie.

Deelprogramma Lokaal jeugdbeleid

Op 1 januari 2015 is de nieuwe Jeugdwet in werking getreden. In de Jeugdwet wordt de wettelijke basis gelegd voor de uitvoering van jeugdhulp in de breedste zin: van preventie tot aan gedwongen opname of jeugdreclassering en alles wat daar tussen in valt. Het doel van de Jeugdwet is een vereenvoudigd, efficiënter en effectiever stelsel, 'met het uiteindelijke doel het versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving'.

Het uitgangspunt van Midden-Drenthe is dat ouders primair verantwoordelijk zijn voor de opvoeding en ontwikkeling van hun kind. Daarnaast zijn er anderen die hierin ook een rol spelen. Kinderen ontwikkelen zich immers niet alleen maar thuis. Daarom zijn de professionals die werkzaam zijn voor en met jeugdigen en hun ouders ook belangrijk zoals: peuterspeelzalen, kinderopvang, welzijnswerk, onderwijs, de politie en de jeugdzorg. Net als alle andere vindplaatsen waar veel jeugdigen en ouders komen.

Ons integrale jeugdbeleid is gericht op het vergroten van ontwikkelingskansen van jeugdigen en op het verminderen van achterstanden of uitval van jeugdigen. Het Centrum voor Jeugd en Gezin is gericht op informatie, voorlichting, advies en ondersteuning bij alle vragen over opvoeden en opgroeien. Deze taken in het kader van het *preventief jeugdbeleid* worden vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin aan de Nassaukade in Beilen verzorgd voor de gehele gemeente door de 4 kernpartners voor de jeugdzorg: Jeugdbescherming Noord, jeugdgezondheidszorg (GGD), school-maatschappelijk werk (NoorderMaat) en Welzijnswerk Midden-Drenthe.

Alle gemeenten hebben op basis van de Jeugdwet een verordening vastgesteld.

De 12 Drentse gemeenten trekken gedurende de overgangsjaren 2015 en 2016 gezamenlijk op, waarbij het visiestuk 'Als jeugd en toekomst tellen, nabij zijn en aansluiten' de basis vormt.

In oktober 2013 is het Regionaal Transitie Arrangement (RTA) door de raad vastgesteld. In dit document is uitgewerkt welke basisafspraken de huidige financiers van de jeugdzorg, de aanbieders en de 12 gemeenten in Drenthe hebben gemaakt. In 2014 is het Transformatieplan jeugdzorg vastgesteld door alle Drentse colleges. Het transformatieplan is een verdere uitwerking van het regionaal transitiearrangement.

Lokaal zijn de uitgangspunten ten aanzien van de transitie Jeugd door de raad vastgesteld in een lokale structuur. In deze lokale structuur is onder andere opgenomen dat we werken met 3 jeugdteams in Beilen, de Smildes en Westerbork.

Het eerste jaar hebben we kunnen constateren dat de gekozen structuur werkt. Lastiger blijkt het om grip te krijgen op de inhoud en de financiën van de uitstaande zaken voor 1 januari 2015. De gemeente is begonnen aan een verkenning hiervan. Bij de bestaande zorgaanbieders merken we dat er vooral nog aanbodgericht wordt gewerkt. Op termijn zal meer vraaggericht moeten worden gewerkt.

Voor de speelvoorzieningen wordt gewerkt aan de uitvoering van het Beleidsplan voor de speelvoorzieningen in Midden-Drenthe (vastgesteld 2011). Speerpunten zijn het aanbieden van voldoende speelvoorzieningen voor alle kinderen tot 14 jaar, waarbij gestreefd wordt naar een gevarieerd en uitdagend aanbod. We willen het welzijn en de gezondheid van de jeugd in Midden-Drenthe te verbeteren, en ook ontmoeting tussen verschillende leeftijdsgroepen stimuleren. Bewonersparticipatie bij de speeltuinen blijft een centrale rol spelen. Ook de schoolpleinen spelen een rol als openbare speelvoorziening na schooltijd. Met de openbare en christelijke basisscholen zijn hiervoor overeenkomsten. Op alle schoolpleinen zijn in 2015 beweegcourts gerealiseerd. We willen in 2016 extra aandacht besteden aan de speelmogelijkheden voor kinderen vanaf 9 jaar, in de dorpen waar geen school is. Daarnaast willen we de speelvoorziening aan de Kalmoes in Beilen opnieuw inrichten. Ook hier gaat het om aandacht voor de groep vanaf 9 jaar. Beide onderdelen staan opgenomen in het bestedingsplan.

Wat willen we bereiken?

Optimale afstemming in de (lokale) zorg en hulp ten aanzien van opgroeien en opvoeden via het CJG.

Door meer in te zetten aan de voorkant (preventie, voorlichtingen en lichte ondersteuning), willen we duurdere vormen van zorg voorkomen. Een gezamenlijke doelstelling is om het aantal ondersteuningsvragen dat een beroep doet op de gespecialiseerde vormen van jeugdzorg terug te dringen.

Het uiteindelijke doel is het versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving.

Naast de ondersteuning bij opvoed- en opgroei problemen willen wij met het lokaal jeugd beleid een actieve deelname aan en de integratie van jongeren in de Midden-Drentse samenleving stimuleren en bevorderen. Concreet zetten wij daarbij in op:

- het behoud van de huidige jongerencentra en jeugdsozen (15), hangplekken en skatebanen(3);
- de realisatie en het behoud van speelvoorzieningen die voldoen aan wettelijke kwaliteitseisen, waarbij participatie van bewoners zoveel mogelijk wordt gestimuleerd;
- Beweegsportcourts op alle scholen;
- deelname aan het Drentsbrede Veiligheidshuis Drenthe;
- uitvoeren van het project Gezinscoach voor multiprobleemgezinnen.

Algemene doelstellingen	
1.	Verdere ontwikkeling van een Centrum voor Jeugd en Gezin en de jeugdteams.
2.	Actieve deelname aan en de integratie van jongeren in de Midden-Drentse samenleving bevorderen.
3.	Bevorderen van de ontwikkeling van de motoriek, de fysieke beweging en de sociale ontwikkeling bij kinderen.

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Verdere ontwikkeling CJG en de jeugdteams	Doorlopend
2.	Deelname Veiligheidshuis	Doorlopend
	Behoud jeugdsozen door bijdrage voor beheer en exploitatie	Doorlopend
	Vorbereidingen vestiging permanent jongerencentrum in Beilen	Doorlopend
3.	Uitvoeren vastgesteld speel(tuinen)beleid	Doorlopend
	Stimuleren zelfredzaamheid en participatie bewoners bij inrichting en onderhoud speelvoorzieningen	Doorlopend
	Vervanging, groot onderhoud en officiële inspecties speelvoorzieningen (zie ook paragraaf onderhoud kapitaalgoederen)	Doorlopend
	Verbeteren speelmogelijkheden buitendorpen	2016
	Verbeteren speelvoorziening Kalmoes Beilen	2016

Indicatoren		2012	2013	2014	2015
3.	Percentage zelfbeheer speeltuinen (volgcijfer)	92%	88%	90%	92%

Wat mag het kosten?

Lokaal jeugdbeleid Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	25	0	35	0	0	0
Bestaand beleid	767	8.868	8.310	8.215	8.274	8.305
Totaal lasten	792	8.868	8.345	8.215	8.274	8.305
Totaal baten	10	12	9	9	9	9
Resultaat voor mutaties reserves	782	8.856	8.337	8.207	8.265	8.296
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	122	153	47	47	47
Saldo mutaties reserves	0	-122	-153	-47	-47	-47
Resultaat na mutaties reserves	782	8.734	8.183	8.160	8.218	8.249

Toelichting

De kosten van de transitie jeugdzorg zijn hier begroot. De rijksbijdrage is fors lager dan begroot in 2015. Omdat op dit moment nog niet duidelijk is wat de werkelijke uitgaven voor Jeugdzorg zijn en wat de (financiële) effecten zijn van de transformatie, is het budget met hetzelfde bedrag verlaagd.

Het inzicht in de kosten is op dit moment nog niet zodanig dat er trends uit afgeleid kunnen worden.

In het bestedingsplan is een bedrag van € 35.000 opgenomen voor speelvoorzieningen.

Reserves

Volgens de systematiek op basis van de nieuwe nota reserves en voorzieningen worden incidentele uitgaven uit het bestedingsplan ten laste van de reserves gebracht (€ 35.000). Daarnaast wordt in 2016 een bedrag van € 118.000 onttrokken aan de reserve BDU-CJG in verband met de Jeugdzorg.

Programma

Deelprogramma

Bouwen, wonen en milieu

Ruimtelijke ontwikkeling

Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting

Milieu

Programmadoelstelling

Voorwaarden scheppen voor een divers functioneel gebruik van de ruimte.

Zorgplicht voor een (milieuhygiënisch) goede kwaliteit van het woon- en leefklimaat.

Beleidskader

- Visiefilm 'Platteland leeft'
- Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 'Platteland Leeft' (2012)
- Visie op Beilen (2013)
- Structuurvisie Westerbork (2009)
- Dorpsvisies Oranje, Spier, Hijken, Hooghalen
- Bestemmingsplannen
- Nota Grondbeleid
- Nota Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe
- Landschapsbeleidsplan
- Groenbeleidsplan
- Kadernota toezicht en handhaving 2011-2014 Wabo
- Waterplan
- Beleidsplan recreatie en toerisme
- verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2011-2015
- Masterplan Beilen Centrum (2006)
- Welstandsnota (2011)
- Woonplan Midden-Drenthe 2012-2020
- Afvalstoffenbeleidsplan 2016-2019
- Duurzaamheidsprogramma (2015)

Coalitieakkoord

- We ontwikkelen een duurzaamheidsprogramma waarin we onder andere aandacht geven aan de mogelijkheden van fair trade.
- We onderzoeken de mogelijkheden van een zonnepanelenpark.
- We houden bij de vaststelling van het bestemmingsplan voor het ETP-terrein nadrukkelijk rekening met de gevolgen voor de omgeving en het handhaven op de naleving van regels en afspraken.
- We stellen een uitvoeringsplan voor het oosten van Beilen vast.
- We geven uitvoering aan de visie op groen Beilen, onder andere in het centrum.

Relatie met andere programma's

- Openbare Ruimte
- Vrije tijd
- Werk en inkomen

Ontwikkelingen

Op 1 juli 2015 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de Omgevingswet. De periode van 2015-2018 wordt gebruikt om de Algemene Maatregel van Bestuur te maken. De planning is dat de Omgevingswet in 2018 in werking treedt. In 2016 komt er nog een invoeringswet.

De Omgevingswet verplicht om integrale plannen te maken. Visies, verordeningen, beleid, bestemmingsplannen e.d. moeten vanuit verschillende vakdisciplines worden omgezet tot één visie en/of omgevingsplan.

Deelprogramma

Ruimtelijke ontwikkeling

Ontwikkelingen

De nieuwe Omgevingswet treedt naar verwachting in 2018 in werking. Deze nieuwe wet wordt nu al de grootste wetgevingsoperatie van na de Tweede Wereldoorlog genoemd. Ruim 60 wetten en honderden AMvB's worden in één wet, de Omgevingswet, ondergebracht. De nieuwe wet dwingt gemeenten, provincies en andere (decentrale) overheden tot een compleet andere houding en aanpak van het omgevingsrecht. Veel bestaande (rechts)figuren (bijvoorbeeld uit de Wabo, de Waterwet en de Wro) veranderen ingrijpend. We werken volgens een stappenplan toe naar de uiteindelijke implementatie van de Omgevingswet in 2018.

In juni 2015 is het Uitvoeringsprogramma Visie op Beilen vastgesteld. Dit uitvoeringsprogramma zal in 2016 in uitvoering worden genomen. Hierbij zijn het realiseren van het nieuwe woongebied ten oosten van Beilen en het concreet maken van een kwaliteitsimpuls voor de kern Beilen belangrijke opgaven. Voor het nieuwe woongebied ten oosten van Beilen is tevens een stappenplan vastgesteld dat erop is gericht dat er in 2017 daadwerkelijk gewoond wordt in het gebied. Uitgangspunt hierbij is nog steeds het op een organische manier laten ontstaan van een duurzaam nieuw buurtschap. Concrete stappen die in 2016 gaan plaatsvinden zijn het versterken van de landschapsstructuren in het gebied, het realiseren van een dorpsommetje om het gebied toegankelijk te maken, het planologisch mogelijk maken van woningbouw in het gebied, het ontwikkelen van een marketing strategie en tenslotte het vaststellen van de exploitatiebegroting en het starten van de gronduitgifte.

Voor Westerbork geldt dat een aantal sleutelprojecten uit de structuurvisie Westerbork in 2016 verder worden uitgewerkt. Te denken van aan het Van Weezelplein en omgeving, de Boerderijzone, het Badhuisterrein, de aanpassing van de Brandenweg en de hoofdinfrastructuur Oosteinde - Hoofdstraat - Westeinde.

De gemeente Midden-Drenthe beschikt over actuele bestemmingsplannen. Het is nu zaak om deze bestemmingsplannen actueel te houden met het starten van een nieuwe cyclus, want het actualiseren van ruimtelijke plannen blijft een belangrijke taak.

Tenslotte is een zorgvuldige uitwerking, begeleiding en het bewaken van de kwaliteit bij concrete projecten van groot belang. Te denken valt aan de Woonservicezone en locatie voor het voortgezet onderwijs in Beilen, het project Schetsschuit in Nieuw-Balinge en diverse inbreidingslocaties in Westerbork.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1.	Beschikbaarheid van actuele kaders als structuurvisies en bestemmingsplannen ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening en kwaliteitsbewaking
2.	Tijdig inspelen op veranderende wetgeving

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Structuurvisie Gemeente Midden-Drenthe (2012) in uitvoering nemen	heden - 2030
2.	Visie op Beilen (2013) in uitvoering nemen	heden - 2030
3.	Structuurvisie Westerbork (2009) in uitvoering nemen	heden - 2020
4.	Regierol nemen in concrete projecten	Doorlopend
5.	Organisatie voorbereiden op nieuwe Omgevingswet	heden - 2018

Wat mag het kosten?

Ruimtelijke ontwikkeling Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.218	1.483	1.054	1.054	1.054	1.054
Totaal lasten	1.218	1.483	1.054	1.054	1.054	1.054
Totaal baten	25	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	1.193	1.483	1.054	1.054	1.054	1.054
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	191	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	169	236	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	23	-236	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1.216	1.247	1.054	1.054	1.054	1.054

Toelichting

In 2015 is € 115.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor het renoveren Stefanustoren in Westerbork. De toerekende apparaatskosten worden vanaf 2016 lager. Verder doen zich vanaf 2016 geen afwijkingen voor.

Reserves

Binnen dit deelprogramma zijn geen onttrekking of toevoeging aan een reserve geraamd.

Ontwikkelingen

Op 1 juli 2015 is de *Woningwet 2015* van kracht geworden. Met de komst van deze wet zijn er nieuwe regels gekomen voor de positie en de activiteiten van woningcorporaties. Ook de rol van gemeenten is veranderd. We hebben meer invloed op de werkzaamheden van de woningcorporaties die in onze gemeente werkzaam zijn. In de Woningwet is bepaald dat woningcorporaties naar redelijkheid moeten bijdragen aan de uitvoering van het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid. In 2016 zullen we verder uitvoer geven aan de wet en samen met de woningcorporaties invulling geven aan onze nieuwe rol.

Begin 2015 hebben we het Woonplan Midden-Drenthe 2012-2020 geëvalueerd. We lopen goed in de pas met de uitvoering van het beleid. Daar gaan we in 2016 mee verder. We voorzien in de woningbehoefte door de uitvoering van concrete woningbouwplannen en herstructureringsprojecten.

Het behouden en versterken van de leefbaarheid in de kernen en het inspelen op de komende veranderingen met betrekking tot het scheiden van wonen en zorg zijn daarbij belangrijke thema's. Voor de uitvoering van deze plannen en projecten werken we nauw samen met andere partijen zoals projectontwikkelaars, woningcorporaties en zorginstellingen.

Ons bouwprogramma stemmen we indien nodig af met de omliggende gemeenten.

De woningmarkt laat tekenen van herstel zien. Het aantal woningverkopen neemt voorzichtig toe. Ook het aantal aanvragen voor een omgevingsvergunning neemt weer toe. Ook in 2016 willen de woningmarkt blijven ondersteunen. Starters op de woningmarkt kunnen ook in 2016 een beroep doen op de gemeente voor een lening voor de aankoop van hun eerste woning.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord hebben we opgenomen dat we willen dat onze woningbouwplannen passen bij de ontwikkelingen in onze gemeente en bij onze visie op de samenleving. Dit betekent dat we bouwen in het tempo van de omgeving. In een kleiner dorp zal het gaan om enkele woningen, in grotere kernen zal het om grotere aantallen gaan. We spelen daarbij altijd in op de actuele behoefte.

De gemeente wil in 2020 de hieronder genoemde (algemene) doelstellingen uit de Woonvisie en het Woonplan Midden-Drenthe 2012-2020 bereikt hebben. In 2016 geven we hier verder uitvoer aan. We hanteren daarbij de volgende beleidskaders:

- Regierol gemeente Midden-Drenthe;
- Groeiende woon- en leefgemeente;
- Kwaliteit versus kwantiteit;
- Leefbaarheid en woonomgeving;
- Een leven lang wonen in Midden-Drenthe;
- Wonen, welzijn en zorg.

Algemene doelstellingen	
1.	Bestaande (naoorlogse) wijken zijn gerenoveerd en goed onderhouden.
2.	Midden-Drenthe beschikt over een voldoende gevarieerd woningaanbod in alle kernen
3.	Midden-Drenthe beschikt over voldoende woningen in alle prijsklassen.
4.	Midden-Drenthe beschikt over flexibel gebouwde woningen, waardoor de woningen ook in de toekomst kunnen blijven voldoen aan de woonwensen van de inwoners.
5.	De starters uit Midden-Drenthe hoeven niet meer naar elders uit te wijken omdat er in Midden-Drenthe voldoende starterswoningen beschikbaar zijn.
6.	Midden-Drenthe is een nog aantrekkelijker woongemeente voor forenzen, door een uitgebreid infrastructureel netwerk, met als startpunt het verbeterde stationsgebied in Beilen.
7.	Midden-Drenthe beschikt over duurzame woningen en er wordt gebruik gemaakt van duurzame energiebronnen.
8.	Meer groen in en rond de dorpen.

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Voorbereiden en uitvoeren herstructurerings- en dorpsvernieuwingsprojecten / uitvoering woningbouwprogramma	Doorlopend
2.	Prestatieafspraken woningcorporaties: uitvoeringsprogramma	Volgt cyclus van Woonplan
3.	Actueel houden woonbeleid door organisatie woonconferentie met verschillende partijen uit de woon-, zorg- en welzijnssector.	Tweejaarlijks
4.	Uitvoeren actiepunten uit het Woonplan 2012-2020, onder andere: • In gesprek met corporaties en ontwikkelaars over nieuwbouwprogramma • Structureel overleg met de in de gemeente werkzame woningcorporaties, zorginstellingen, makelaars, ontwikkelaars en andere 'bij het wonen betrokken' partijen • Bijhouden van de gerealiseerde en voorgenomen woningproductie naar aantal, fase en samenstelling. • Bekijken of het wenselijk en noodzakelijk is om samen met de dorpen (inwoners) en maatschappelijke organisaties te onderzoeken hoe het gesteld is met de leefbaarheid in de kernen en hoe we deze, indien nodig, kunnen behouden en waar nodig versterken. • Zorg dragen voor een passend en gevarieerd woningaanbod voor senioren en zorgbehoevenden.	Tijdsperiode Woonplan

Wat mag het kosten?

Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	3.614	3.155	3.384	3.874	4.033	3.497
Totaal lasten	3.614	3.155	3.384	3.874	4.033	3.497
Totaal baten	2.575	2.261	2.506	3.077	3.264	2.723
Resultaat voor mutaties reserves	1.039	894	879	796	769	774
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	37	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	-25	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	63	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1.101	894	879	796	769	774

Toelichting

In 2015 zijn de gebouwen van een voormalige school verkocht; netto voordeel circa € 50.0000.

Vanuit onze dynamische kostprijsberekeningen zijn meerjarenverwachtingen opgenomen van onze woningbouwterreinen.

Reserves

Voor 2014 is € 1.000 toegevoegd aan het Kunstfonds, € 36.0000 aan het fonds Bovenwijkse voorzieningen en door afronding van project Hoofdstraat Hooghalen is € 15.000 minder onttrokken aan de b-reserve en de reserve leefbaarheid. Voor het afdekken van de kosten structuurvisie Westerbork is € 5.000 onttrokken worden aan de reserve leefbaarheid.

Vanaf 2015 worden geen onttrekkingen of toevoegingen meer geraamd voor dit deelprogramma.

Deelprogramma Milieu

Ontwikkelingen

Duurzaamheidsprogramma

In 2015 is het Duurzaamheidsprogramma 2015-2018 voor de gemeente Midden-Drenthe opgesteld. Het programma is samen met maatschappelijke instanties, inwonersgroepen en bedrijven uit Midden-Drenthe tot stand gekomen. In juni 2015 is het programma vastgesteld door de gemeenteraad. Het programma bevat vier thema's waaraan diverse projecten zijn gekoppeld:

- Energierenovatie als banenmotor.
- Nieuwe Energie voor Midden-Drenthe.
- Fair Trade.
- Op weg met groene mobiliteit.

Watertakenplan

In 2014 is gestart met de voorbereidingen voor een nieuw gemeentelijk rioleringsplan. Het huidige plan loopt tot en met 2015. In het kader van het Bestuursakkoord water zal het nieuwe Watertakenplan samen met de gemeenten Hoogeveen, Meppel, De Wolden, Westerveld, Steenwijkerland en het Waterschap Reest en Wieden opgesteld worden. Begin 2016 wordt het Watertakenplan aan de raad aangeboden.

Door de ontwikkeling van renovatietechnieken kan de levensduur van het riool verlengd worden. Waar renovatie niet afdoende is, zal het riool vervangen moeten worden. Hiertoe wordt per jaar 25 kilometer (= 10% van het totaal) riool gereinigd, geïnspecteerd en beoordeeld. De gevolgen van de langere levensduur zijn verwerkt in het watertakenplan.

Vervanging wordt bij voorkeur gedaan in combinatie met wijkverbetering, gebiedsontwikkelingen en capaciteitsvergroting (bijvoorbeeld afkoppelen). Voorbeelden hiervan zijn respectievelijk de Schultestraat in Hoogersmilde, de ontwikkelingen in Westerbork en de straten rondom het zorgcentrum gebied in Beilen.

Naast het reguliere onderhoud van 850 gemalen zoeken we naar een verbetering van het drukrioolstelsel in gebied Lieveing, Makkum en Holthe.

Baggeren

In de periode 2016-2020 voert het waterschap Reest en Wieden baggerwerkzaamheden uit. Als aanliggende eigenaar hebben we een ontvangstplicht voor de vrijkomende bagger. Deze vrijkomende bagger moet verwerkt worden. Het verwerken hiervan brengt voor ons kosten met zich mee. Deze kosten zijn meegenomen als mutaties in de begroting. Het gaat om de volgende bedragen:

- winter 2016-2017 € 3.500
- winter 2017-2018 € 25.000
- winter 2018-2019 € 30.400
- winter 2020-2021 € 9.800

De prognose is gemaakt op basis van een inschatting. Na afloop van de baggerwerkzaamheden wordt daadwerkelijk berekend wat de verwerkingskosten zijn en wordt er een factuur opgemaakt.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1.	In het Duurzaamheidsprogramma 2015-2018 zijn de volgende doelen genoemd: ▪ Onze voorbeeldfunctie van de gemeentelijke organisatie op duurzaamheidsgebied versterken. ▪ Vergroten 'duurzaamheidsdenken' in de samenleving. ▪ Duurzaamheid meer zichtbaar en tastbaar maken. ▪ Inzetten op het ondersteunen en stimuleren van duurzaamheidsinitiatieven.
	• Een bijdrage leveren in de verduurzaming van de bestaande particuliere woningvoorraad in de gemeente.

Wat gaan we daar voor doen?

Uitvoering Duurzaamheidsprogramma

Op basis van het Duurzaamheidsprogramma is een uitvoeringsprogramma voor 2015 en 2016 in ontwikkeling. Het Duurzaamheidsprogramma kent vier programma's (zie ook kopje ontwikkelingen). Per thema worden de volgende projecten en acties uitgevoerd. Waar nodig en zinvol wordt per

project een plan van aanpak gemaakt. Voor een toelichting op de projecten wordt verwezen naar het Duurzaamheidsprogramma.

Energierenovatie als banenmotor

- Woon Energiebewust.
- Energiebesparing dorpshuizen.
- Energiebesparing sportaccommodaties.
- Energiebesparing MKB.
- Energiebesparing gemeentelijke gebouwen.
- Bepark je Watt.

Nieuwe energie voor Midden-Drenthe

- Zon zoekt Drent '15 en '16.
- Midden-Drenthe in de zon.
- Zonnepark Leemdijk.
- Ondersteunen energiecoöperaties
- Zon voor de gemeente

Fair Trade

- Fair Trade in Midden-Drenthe

Op weg met Groene mobiliteit

- Laadpaal Rabobank.

Communicatie en kennisdeling

Daarnaast zet de gemeente in op communicatie en kennisdeling. Veel kennis op duurzaamheidsgebied is al aanwezig en het is daarom goed deze kennis breed te communiceren. Daarom wordt een communicatieplan ontwikkeld en wordt er 1x per half jaar een kennisdelingsbijeenkomst georganiseerd.

Zonnelening

In 2015 heeft de gemeente €340.000,- beschikbaar voor de zonnelening voor particuliere woningeigenaren. De provincie heeft dit bedrag verdubbeld zodat er een budget van €680.000,- beschikbaar was. De rentelasten worden over een periode van 10 jaar afgeschreven op het product duurzaamheid. Voor 2016 wordt overwogen om al dan niet opnieuw budget vrij te maken voor een zonnelening.

Afval

In 2016 wordt begonnen met de uitvoering van het nieuwe vastgestelde Afvalstoffenbeleidsplan 2016-2019. Zo worden nieuwe containers aangeschaft en uitgezet. Er wordt begonnen met het gescheiden inzamelen van plastic, metaal en dranken kartons. Huishoudens ontvangen hiervoor een extra derde container.

Ook wordt er een Europese aanbesteding gehouden voor het inzamelen van huishoudelijk afval in 2017. In het beleidsplan is verder aangegeven hoe de landelijke doelstellingen voor afval preventie en hergebruik van ingezameld afval gerealiseerd kunnen worden.

Deze doelstellingen worden getracht via het Markerein-verband Drenthe breed te realiseren.

In de Raamovereenkomst verpakkingen is o.a. afgesproken dat de gemeenten een vergoeding krijgen voor de extra aanpak van zwerfafval.

Wat mag het kosten?

Milieu	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	6.972	7.438	7.377	6.816	7.096	7.289
Totaal lasten	6.972	7.438	7.377	6.816	7.096	7.289
Totaal baten	7.201	7.297	7.735	7.093	7.220	7.382
Resultaat voor mutaties reserves	-229	141	-358	-277	-124	-93
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	80	0	105	146	142	145
Onttrekkingen	75	223	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	5	-223	105	146	142	145
Resultaat na mutaties reserves	-224	-83	-253	-131	19	52

Toelichting

De tegemoetkoming in de overhead RUD (2014: € 111.000 en 2015 € 70.000) is afgebouwd. Door een bezuinigingstaakstelling valt de bijdrage aan de RUD vanaf 2016 lager uit.

De kosten voor het verwerken van vrijkomende baggerspecie door werkzaamheden van het waterschap Reest en Wieden zijn voor 2016 tot en met 2019 verwerkt.

In de lasten is rekening gehouden met de voorgestelde maatregelen vanuit nieuw beleid voor afvalstoffen en watertaken.

Reserves

In 2015 is een onttrekking geraamd aan de egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing van € 203.000. Daarnaast heeft een bedrag van € 20.000 betrekking op de overheveling van budgetten van 2014 naar 2015.

Voor 2016 wordt een storting in de egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing geraamd van € 105.000. De verwachte eindstand van de egalisatiereserve wordt dan € 303.000. Ook in jaren daarna wordt een storting geraamd.

Programma

Deelprogramma

Openbare Ruimte

Verkeer
Groen
Begraafplaatsen

Programmadoelstelling

Het zodanig inrichten van de openbare ruimte dat sprake is van een aantrekkelijk en leefbaar woonklimaat.

Beleidskader

- Landschapsbeleidsplan (2012)
- Groenbeleidsplan 2006-2015
- Strategie wegbeheer 2007-2011
- Gemeentelijk verkeer en vervoerplan (GVVP 2012)
- Nota begraafplaatsen(2004)
- Openbaar Verlichtingsplan (2013)
- Beleidsplan speelvoorzieningen 2011-2020

Coalitieakkoord

- Midden-Drenthe moet een beter cijfer in de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex krijgen. Ook bij het inrichten en beheren van de openbare ruimte is duurzaamheid van belang. We richten ons in geval van vernieuwing en beheer van de openbare ruimte op maatregelen en oplossingen die de toekomst kunnen doorstaan.
- Wij realiseren ons dat de openbare ruimte van invloed is op de leefbaarheid voor de inwoners van Midden-Drenthe.
- De leefbaarheid wordt in samenwerking met de wijken en dorpen verder ontwikkeld. Dat gebeurt in samenhang met en volgend op het sociale beleid.
- De verhouding tussen samenleving en overheid verandert in de zin dat de eigen verantwoordelijkheid van (groepen) mensen sterker tevoorschijn komt. Ook in het beheer van de openbare ruimte is plaats voor initiatieven vanuit de samenleving. In ons beleid sluiten we zoveel mogelijk aan bij bewonersinitiatieven. Dat doen we transparant en als het nodig is ook met menskracht en/of geld.
- Er komt een uitvoeringsplan voor het Oosten van Beilen.
- We geven uitvoering aan de visie op groen Beilen, onder andere in het centrum.
- We maken nieuwe beleidskeuzes voor het onderhoud van wegen, bruggen en groen. Daarbij hebben wegen in de bebouwde kom prioriteit. In dat beleid betrekken we ook de vraag welke wegen geschikt en noodzakelijk zijn voor welke functie. Daarnaast formuleren we nieuwe criteria voor het niveau van onderhoud.
- We heroverwegen de uitvoeringsmaatregelen en prioriteiten uit het GVVP waarvoor nog geen middelen beschikbaar gesteld zijn.
- Voor zover we als lokale overheid een rol kunnen spelen, faciliteren we het openbaar vervoer en kijken daarbij in elk geval naar het stationsgebied in Beilen. Daarbij geven we ook aandacht aan

de bereikbaarheid van scholen, waarbij de veiligheid van kinderen een belangrijk aandachtspunt is.

- We gaan een of meer pilots uitvoeren om een dorp verkeersbordvrij te maken, waardoor een dorp veiliger en mooier wordt en de kosten voor de gemeenschap iets lager worden.

Relatie met andere programma's

- Bouwen, wonen en milieu
- Onderwijs en jeugd
- Vrije tijd

Ontwikkelingen

De werkzaamheden die de gemeente in het kader van de openbare ruimte verricht, hebben voor een groot deel een beheersmatig karakter. Het gaat o.a. om werkzaamheden op het terrein van groen, begraafplaatsen, wegen en paden en verkeer. De activiteiten zijn gericht op het behoud van een aantrekkelijk leef-, werk- en woonklimaat. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen staan de middelen benoemd.

Dit programma richt zich vooral op de concrete doelstellingen om de woon-, werk- en leefomgeving in Midden-Drenthe aantrekkelijk te houden en waar mogelijk te verbeteren. Ook in het jaar 2016 gaan we daar onverminderd mee door.

De laatste jaren zijn op dit terrein ervaringen opgedaan met wijkverbeteringsprojecten waarbij meer nog vanuit een sociale dan een ruimtelijke invalshoek en met een sterke inbreng van de bewoners naar de situatie in een bepaalde wijk wordt gekeken. Dat versterkt het resultaat en de ingeslagen weg wordt vervolgd. Voor uitvoering in 2016 staat een wijkverbetering in Hoogersmilde (Schultenstraat en omgeving) op het programma. De voorbereidingen daartoe zijn in volle gang.

In deze bestuursperiode wordt een besluit genomen over de positie van Alescon. Aangezien Alescon met afstand onze belangrijkste uitvoerder is van het groenonderhoud heeft dit mogelijk gevolgen voor het beheer van de openbare ruimte. Wij verwachten dat in het begrotingsjaar preciezere beelden ontstaan en dat die richting gaan geven aan hoe we in de toekomst het openbaar groen gaan onderhouden.

In de tweede helft van 2015 doet de rekenkamer onderzoek naar het door de gemeente gevoerde beleid op het terrein van het wegenonderhoud. Dat gebeurt op een goed moment. Het levert belangrijke input voor de actualisatie van het gemeentelijk wegenbeleid. In 2016 wordt daaraan vorm gegeven.

Er is volop ruimte voor bewonersinitiatieven. In het beheer van de openbare ruimte blijven we ter uitvoering van het coalitieakkoord ook op zoek naar experimenten en pilots op het terrein van burgerparticipatie. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij bestaande initiatieven. Er zijn goede recente voorbeelden. De dierenparken in de gemeente zijn alle overgenomen door particuliere instanties en wij hebben veel waardering voor de vrijwilligers die de kwaliteit van de gesloten begraafplaats aan de Torenlaan te Beilen verhogen.

Voor wat betreft de infrastructuur blijven we de komende jaren actief in de kern Westerbork. De nieuwe multifunctionele accommodatie in Westerbork is in 2015 voltooid en de schoolroutes zijn daarop aangepast. Wij verwachten dat in 2016 de versterking van de verkeersfunctie van de Brandenweg wordt gerealiseerd. Hetzelfde geldt voor de herinrichting en herstructurering van het Van Weezelplein. De plannen daarvoor zijn in een vergevorderd stadium. Het gebeurt bovendien in combinatie met werkzaamheden aan het riool.

Ook de plannen voor de boerderijzone in Westerbork krijgen in 2016 concreet invulling. Dat maakt aansluiting op gemeentelijke wegen noodzakelijk.

De versterking van de infrastructuur in Westerbork krijgt naar verwachting in 2017 voorlopig een afronding met de verbetering van de verkeersafwikkeling door het centrum van Westerbork (Westeinde-Van Weezelplein-Hoofdstraat-Oosteinde).

Beilen moet qua groenstructuur worden versterkt. Dat komt o.a. tot uitdrukking in de renovatie van het gebied tussen de A28 en de Schapendrift. Dit project komt in het begrotingsjaar 2016 tot een afronding. Een begin, zo is de inzet, wordt in 2016 gemaakt met de totstandkoming van de basisinfrastructuur voor Oost-Beilen. Dat zal onder andere leiden tot concrete projecten op het terrein van groen en water.

Als het gaat om vernieuwing en verbetering van de openbare ruimte is er de komende periode ook aandacht voor de renovatie van het park achter de Koepelkerk te Smilde, de totstandkoming en inpassing van de woonservicezone in het centrum van Beilen, een geluidswal en parkeervoorzieningen te Spier, de vernieuwing van een brug bij Drijber over het Linthorst Homankanaal, de conservering van enkele bruggen over de Drentse Hoofdvaart en de verbetering van enkele speelterreinen. Ter uitvoering van het GVVP wordt verdere invulling gegeven aan de totstandkoming van 30- en 60-km/u zones, de verbetering van kruispunten langs het Oranjekanaal, de aanleg van het fietspad tussen Beilen en Hijken en de verbetering van de verkeersafwikkeling aan de voet van de afrit van de A-28 bij de magazijnen van Jumbo te Beilen.

Deelprogramma Verkeer

Ontwikkelingen

Uitvoering GVVP

Op 13 december 2012 is een nieuw Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan (GVVP) vastgesteld waarin de beleidskaders en ambities tot 2020 zijn vastgelegd. De speerpunten in dit plan zijn:

- Invoering van 30 km/u en 60 km/u-zones en optimaliseren 50 km/u en 80 km/u wegen;
- Realiseren van ontbrekende fietsvoorzieningen;
- Aanpakken van onveilige verkeerssituaties, de zogenaamde 'Black Spots';
- Het verbeteren van de bereikbaarheid door het treffen van maatregelen en het oplossen van knelpunten;
- Blijvend inzetten op gedragsbeïnvloeding (hiervoor is € 1 per inwoner beschikbaar).

Als voortvloeisel uit het GVVP is er voor vijf projecten geld beschikbaar gesteld:

- Realiseren 30- en 60 km/u-gebieden;
- Maatregelen voor drie kruisingen van het Oranjekanaal;
- Realisatie van een rotonde bij afslag 30 van de A28 (bij distributiecentrum Jumbo);

- Aanleg van een fietspad tussen Beilen en Hijken;
- Aanleg van een fietspad langs De Mussels.

De bovenstaande projecten zijn op dit moment in uitvoering of worden binnenkort uitgevoerd.

Bewegwijzering

In navolging van het GVVP is een nieuw bewegwijzeringsbeleidsplan ontwikkeld. Insteek is een doelmatige en sobere bewegwijzering. Het coalitieakkoord geeft aan dat het aantal verkeersborden naar het minimumniveau gebracht moet worden. In 2016 zetten we de ingezette lijn van 2015 door om aan beide bovenstaande aspecten invulling te geven, zodat met de huidige in omvang beperkte budgetten een maximaal resultaat behaald kan worden.

Belijning

Een ander onderwerp uit het GVVP is de belijning. Vanwege landelijke en provinciale afspraken krijgen sommige wegen meer belijning dan voorheen. Dit betekent dat om binnen het huidige budget te blijven extra gekeken wordt of belijning noodzakelijk is op sommige wegen, en zo ja, welke belijning er toegepast wordt.

Infrastructurele projecten

Om de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van Westerbork te verbeteren ontwikkelen we concrete plannen. In 2016 realiseren we de plannen rond de Brandenweg en krijgt het Van Weezelplein een andere inrichting.

Snelheidsbeperkende maatregelen Beilervaart

Langs de Beilervaart wordt hard gereden. In overleg met de bewoners worden op meerdere plaatsen snelheidsbeperkende maatregelen genomen. Dat gebeurt bij aansluitende wegen, bruggen en fietspaden. In het bestedingsplan 2016 is hiervoor een budget opgenomen van € 20.000.

Bruggen

In 2016 starten we met het maken van een beleidsplan bruggen.

Slootonderhoud

In 2016 wordt het slootonderhoud opnieuw aanbesteed.

De verwachting is dat de kosten hoger gaan uitvallen. De reden is, dat de aannemers niet meer gebruik mogen maken van rode diesel.

Wat willen we bereiken?

Het verbeteren van (1) de verkeersveiligheid, (2) de bereikbaarheid en (3) de leefbaarheid.

Algemene doelstellingen	
1	Het terugdringen van het aantal ongelukken
2	Vermindering van het aantal verkeersslachtoffers
3	Het verbeteren van de bereikbaarheid
4	Het realiseren van ontbrekende fietsvoorzieningen
5	Het oplossen van knelpunten GVVP

Algemene doelstellingen	
6	Het ontwikkelen van station Beilen tot overstappunt (OV-knooppunt)
7	Het verbeteren van de bereikbaarheid en leefbaarheid in Beilen
8	Het verbeteren van de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid in Westerbork

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Uitvoering GVP	t/m 2020	College/raad
Beleidsplan bruggen	2016	Raad

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1	Aanpak projecten uit de projectenlijst GVP; afhankelijk van beschikbaar gestelde middelen uit het bestedingsplan en provinciale subsidie	Doorlopend
	(Regionale) aanpak beïnvloeding verkeersgedrag • Drents verkeersveiligheidslabel • Subsidiëring verkeersouders per school • Motorrijvaardigheidstraining • Clinic Veilig uitgaan • Seniorenritten / verkeersmarkt senioren • Dode Hoek projecten • School-thuisroute brugklas • Gordelcontrole bij scholen	Doorlopend
2	Verbeteren bereikbaarheid en verkeersveiligheid Westerbork	vanaf 2014

Indicator: aantal verkeersslachtoffers **	2010*	2011*	2012*	2013*
Verkeersgewonden (alle wegen in gemeente)	14	10	6	17
verkeersdoden(alle wegen in gemeente)	-	9	4	4
Verkeersgewonden (gemeentelijke wegen)	10	1	-	12
Verkeersdoden (gemeentelijke wegen)	-	4	3	3

* Vanaf 2010 is de registratiegraad en de wijze van registreren van ongevallen door de politie aanzienlijk gewijzigd en versoberd, waardoor deze getallen niet te vergelijken zijn met de jaren ervoor en niet representatief zijn.

** Deze gegevens worden jaarlijks (meestal rond de zomer) over het verstreken jaar aangeleverd door de Adviesdienst Verkeer en Vervoer van Rijkswaterstaat.

Wat mag het kosten?

Verkeer Bedragen x € 1.000	2014 rekening na wijz.	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuw beleid	0	0	261	5	5	5
Bestaand beleid	4.013	4.999	4.233	4.115	4.082	4.024
Totaal lasten	4.013	4.999	4.494	4.120	4.087	4.029
Totaal baten	16	15	15	15	15	15
Resultaat voor mutaties reserves	3.997	4.984	4.479	4.105	4.072	4.014
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	751	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	788	611	256	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-37	-611	-256	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	3.960	4.373	4.223	4.105	4.072	4.014

Toelichting

In het bestedingsplan 2016 is een krediet van € 60.000 beschikbaar gesteld voor de vervanging van de zoutloods bij de milieustraat in Beilen. De jaarlijkse kapitaallasten bedragen € 4.800. Daarnaast zijn er incidentele middelen beschikbaar voor groot onderhoud bruggen (€ 86.000) en voor de pilot 60 km/u Beilervaart (20.000).

In 2015 zijn de lasten fors hoger dan in 2016. In 2015 is sprake van incidentele lasten vanuit het bestedingsplan, door het inzetten van reserves naar de exploitatie (verduurzaming openbare verlichting) en door overheveling van budgetten. De baten blijven jaarlijks gelijk.

Reserves

In 2016 wordt voor € 106.000 een beroep gedaan op reserves. Het betreft € 86.000 voor groot onderhoud bruggen en € 20.000 voor de pilot 60 km/u Beilervaart. Beide onderdelen zijn opgenomen in het bestedingsplan 2016. In 2015 wordt voor € 220.000 een beroep gedaan op de bestemmingsreserve openbare verlichting voor de uitvoering van de verduurzaming van de openbare verlichting. Een bedrag van € 391.000 is overgeheveld van 2014 naar 2015.

Deelprogramma Groen

Ontwikkelingen

Een nieuw groenbeleidsplan is in ontwikkeling, en daarin willen we bewuste keuzes maken. De komende jaren zullen we een nieuwe weg inslaan met meer bloemrijk gras, en een andere uitstraling van het groen.

In het coalitieakkoord 2014-2018 is voor Groen het volgende aangegeven:

- een structurele bezuiniging van € 150.000 (10%) op groenonderhoud
- openbare ruimte op een voldoende niveau onderhouden
- nieuwe beleidskeuzes maken voor het onderhoud van groen
- uitvoering geven aan de visie op groen Beilen

Voor het groen binnen de bebouwde kommen wordt het beleid in hoofdlijnen omschreven in Groenbeleidsplan. Voor het groen buiten de bebouwde kommen, geeft het Landschapsbeleidsplan de kaders aan.

Groenbeleidsplan

Naar verwachting kan eind 2015 een nieuw Groenbeleidsplan ter vaststelling worden aangeboden aan de raad. De uitgangspunten voor het nieuwe beleid zijn:

- meer natuurvriendelijk groenbeheer, o.a. snoeimethoden en bloemrijk gras
- bezuiniging, o.a. door vakken om te vormen naar goedkoper te onderhouden groentypen, en het minder maaien waar dit functioneel kan
- beheer door bewoners stimuleren
- aanpassen bomenbeleid, waaronder het verhogen van de grens van de doorsnede van bomen waarvoor kapvergunning wordt gevraagd; ook hoe om te gaan met overlast van bomen.
- heestervakken en hagen willen we op het huidige basisniveau blijven onderhouden.

Net als op basis van het vorige Groenbeleidsplan 2006-2015 is gebeurd, willen we ook de komende jaren waar nodig verouderde plantvakken renoveren en op diverse plekken de groenstructuur versterken. Uitgangspunt is dat overleg en wensen van bewoners mede bepalend zijn voor de inrichting. Er is momenteel geen structureel budget meer voor de renovatie en verbetering van het groen. In de gevallen dat renovatie en verbetering wel nodig zijn zal aanvullend budget beschikbaar moeten worden gesteld. Ook wordt werk met werk gemaakt: bijvoorbeeld bij straatrenovaties wordt het groen ook vervangen.

Groen Beilen

Bestaande plannen voor Beilen worden ook op het onderdeel groen nader ingevuld. In 2016 wordt dat zeker aan de oostkant zichtbaar. Voor de bestaande kom van Beilen wordt gestreefd naar een groenere beleving. Voor het bestaande groen wordt dit zover mogelijk in het groenbeleidsplan opgenomen.

Landschapsbeleidsplan

In 2012 is het Landschapsbeleidsplan geactualiseerd. Ook is hier een globaal beheerplan voor bermen, sloten, bomen, bosplantsoen en houtwallen vastgesteld.

Groenonderhoud

Binnen de bebouwde kommen geldt dat het groenonderhoud wordt aanbesteed met beeldbestekken, waarbij is beschreven wat de gewenste kwaliteit is. Op basis van het vastgestelde Groenbeleidsplan zijn de onderhoudsniveaus bepaald. Het onderhoudsniveau is door bezuinigingen op de meeste plekken teruggebracht naar een basisniveau. Alleen op de plekken waar een bijzondere representativiteit is gewenst, wordt een hoger onderhoudsniveau toegepast.

Het groenonderhoud vindt plaats in overeenstemming met de Flora- en Faunawet, volgens de gedragscode 'Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen'.

Wat willen we bereiken?

Beschikken over aantrekkelijke en functionele openbare groenvoorzieningen.

Algemene doelstellingen

1.	Beschermen en versterken van de hoofdgroenstructuur.
----	--

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Uitvoering Groenbeleidsplan: per jaar wordt, i.o.m. de bewoners, een gedeelte van het groenareaal aangepakt.	doorlopend
2.	Bestekken voor het groenonderhoud op basis van gewenste kwaliteit per m ² in alle bebouwde kommen.	Jaarlijks

Wat mag het kosten?

Groen Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	3.329	3.612	3.206	3.237	3.267	3.302
Totaal lasten	3.329	3.612	3.206	3.237	3.267	3.302
Totaal baten	68	56	55	55	56	56
Resultaat voor mutaties reserves	3.261	3.556	3.151	3.182	3.212	3.245
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	273	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	176	418	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	96	-418	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	3.357	3.138	3.151	3.182	3.212	3.245

Toelichting

Door de ombuigingstaakstelling op groen in de openbare ruimte is het budget vanaf 2015 met € 150.000 verlaagd. In 2015 is incidenteel budget beschikbaar voor wensen uit het bestedingsplan. Vanaf 2017 is er jaarlijks een stijging van de lasten te zien, dit is het gevolg van indexering van budgetten.

Reserves

In 2015 wordt € 150.000 onttrokken aan de B-reserve voor de Woonservicezone deelgebied A. Daarnaast is een bedrag van € 268.000 overgeheveld van 2014 naar 2015. Vanaf 2016 wordt voor dit deelprogramma niet beschikt over een reserve.

Deelprogramma Begraafplaatsen

Ontwikkelingen

In 2016 wordt een bedrag van € 12.000 bezuinigd op de exploitatie van de begraafplaatsen. De bezuinigingen zijn als volgt gevonden:

- Er wordt € 5.000 bespaard door het versoberen van het onderhoud van de ongebruikte grafvelden of gesloten begraafplaatsen. Waar nodig worden plantvakken of hagen omgevormd tot gras.
- Het verlagen van het structurele budget van graf delven en lijkschouwing met € 5.000.
- Berekenen van extra inkomsten voor het verstrooien van as, of het bijzetten van asbussen op buitengewone uren. In tegenstelling tot het begraven op buitengewone uren wordt hier tot op heden geen extra leges voor geheven.

Onkruidbestrijding

In 2016 is het niet meer mogelijk om chemische onkruidbestrijding toe te passen op (half)verhardingen. Hierop vooruit lopend zijn de afgelopen jaren al vele zandpaden op de begraafplaatsen ingezaaid met gras. De resultaten zijn positief. Bezoekers met een rolstoel of rollator kunnen zich beter verplaatsen over gras dan eerder door het mulle zand. Hierdoor waren de onkruidbestrijdingskosten al met 75% gedaald.

De overschakeling van chemisch onkruidbestrijding naar een andere methodes werkt helaas weer sterk kostenverhogend. In 2016 wordt er kritisch gekeken naar de padenstructuren op de begraafplaatsen. Waar mogelijk worden (grind)paden omgevormd naar graspaden, dit afhankelijk van het gebruik en ligging.

Wat willen we bereiken?

In de toekomst kunnen blijven voldoen aan de vraag naar graven, urnengraven en –nissen op de huidige begraafplaatsen. Dit wordt gerealiseerd door het verwijderen van grafmonumenten die niet zijn verlengd dan wel waarvan afstand is gedaan. Wanneer nodig kunnen de graven weer opnieuw worden uitgegeven. Hierdoor blijft de capaciteit van de huidige begraafplaatsen voldoen aan de vraag en zijn er in de toekomst geen nieuwe uitbreidingen nodig. De begraafplaatsen worden hierdoor efficiënter gebruikt waardoor de kostendekkendheid wordt verbeterd.

Algemene doelstellingen

De capaciteit van de bestaande begraafplaatsen handhaven. Zorg dragen voor voldoende graven, urnengraven – en nissen.

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Opstellen lijst bijzondere en cultuurhistorische grave	doorlopend	
Voorbereiden en indien noodzakelijk opruimen sterk verwaarloosde gedenktekens op de begraafplaats Torenlaan te Beilen	Start 2012	2017
Voorbereiden en indien noodzakelijk opruimen sterk verwaarloosde gedenktekens op begraafplaats Kerkenveld te Smilde	Start 2013	2018

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Overleg met begrafenisverenigingen	Periodiek
2.	Beheerswerkzaamheden aan groenvoorzieningen, paden en opstallen	Doorlopend
3.	Onderhouden oorlogsgraven en gedenkmonumenten	Doorlopend
4.	Leggen van bloemen en kransen i.v.m. dodenherdenking	Jaarlijks
5.	Verwijderen van grafmonumenten waarvan de rechten zijn vervallen	Periodiek

Wat mag het kosten?

Begraafplaatsen Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	751	716	721	724	726	729
Totaal lasten	751	716	721	724	726	729
Totaal baten	328	435	443	450	461	470
Resultaat voor mutaties reserves	423	281	278	274	264	258
Mutaties reserves:						
Resultaat na mutaties reserves	423	281	278	274	264	258

Toelichting

De jaarlijkse stijging van de lasten en van de baten is het gevolg van indexeringen.

Reserves

Voor dit deelprogramma wordt niet beschikt over een reserve.

Programma

Deelprogramma

Vrije tijd

Sport
Recreatie
Cultuur

Programmadoelstelling

Het bieden van faciliteiten en het creëren van voorwaarden voor een zinvolle invulling van de vrije tijd van inwoners en bezoekers van de gemeente.

Het doel van het programma is samen Midden-Drenthe op de toeristische kaart zetten. Het meetbare doel is 10% meer economische bedrijvigheid in Midden-Drenthe in 2020. Het middel om dit te bereiken is het ontwikkelen van Recreatie & Toerisme (meer bezoekers betekent meer bestedingen en zo meer werkgelegenheid).

Beleidskader

- Toeristisch recreatief ontwikkelingsplan
- Cultuurnota 2015–2019
- Sportnota 2008-2013
- Werkplan Recreatie & Toerisme 2010
- Beleidsnotitie Toeristische Informatievoorziening Midden-Drenthe
- Beleidsplan Buitensportaccommodaties 2013
- Coalitieakkoord 'Samen' 2014-2018

Coalitieakkoord

- We gaan met de sport verenigingen onderzoeken of en waar nieuw sportbeleid wenselijk is.
- We stimuleren het zelfbeheer van sportaccommodaties.
- Een belangrijke economische tak vormt recreatie en toerisme. Wij zullen daarom het bestaande beleid voor de periode 2008-2017, zoals we dat onder andere in samenspraak met de VTRB vormgeven, voortzetten.
- We stimuleren het ontwikkelen van een knooppuntennetwerk voor wandelaars in samenwerking met de sector.
- We willen kunst en cultuur toegankelijk laten zijn voor zo veel mogelijk mensen. In het cultuurbeleid leggen wij ook een accent op de verbinding met onze eigen tradities en geschiedenis. We ontwikkelen nieuw cultuurbeleid.

Relatie met andere programma's

- Bouwen, wonen en milieu
- Openbare ruimte

Ontwikkelingen

In 2012 is een onderzoek gedaan naar de hoogte van de sporttarieven en naar de hoogte en de opbouw van de vergoeding voor zelfbeheer van sportaccommodaties. De raad heeft hiervoor beleid geformuleerd. Op basis van deze uitkomsten zullen in de toekomst tarieven worden vastgesteld en afspraken worden gemaakt met de sportverenigingen over bijvoorbeeld de mogelijkheden voor zelfbeheer.

In 2015 is een nieuwe Cultuurnota door de raad vastgesteld.

Ontwikkelingen

Het deelprogramma Sport omvat een groot aantal beheersmatige activiteiten. Deze activiteiten zijn belangrijk voor het in stand houden van de diverse voorzieningen als sporthallen en zwembaden. Informatie hierover staat opgenomen in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

In juni 2013 is nieuw beleid vastgesteld voor de sportaccommodaties buitensport. Vanaf juli 2013 is uitwerking gegeven aan het nieuw beleid waarbij de nadruk op zelfbeheer ligt. In de afgelopen periode zijn de buitensportaccommodaties geïnventariseerd op basis- en nevenvoorzieningen en is uitvoering gegeven aan een energiescan. De uitkomsten hiervan vormen de basis van het plan voor verdere uitvoering van het nieuwe beleid. In september 2015 heeft de raad dit plan vastgesteld.

Vanaf 2013 geven we uitvoering aan de regeling “Brede impuls combinatiefuncties” door inzet van de buurtsportcoaches. Met ingang van 2016 is de rijksbijdrage met € 40.000,00 verhoogd tot € 100.000,00. Dit is 40% van het totale budget. De overige 60% aan cofinanciering wordt gedaan door Welzijnswerk Midden-Drenthe en SportDrenthe.

Deze door het rijk gesubsidieerde regeling bestaat uit de volgende activiteiten:

1. Per kern wordt de sportdeelname en sportbehoefte in beeld gebracht. Van hieruit proberen de buurtsportcoaches in overleg met lokale partijen voor voldoende sport- en beweegaanbod te zorgen;
2. De buurtsportcoaches stimuleren lokale sport- en beweegaanbieders om meer sport- en beweegaanbod op lokaal niveau te ontwikkelen.
3. Vanaf 2015 ontvangen scholen, welzijnswerk en sportverenigingen een nieuwsbrief met de activiteiten van de buurtsportcoaches. Daarnaast ontvangen zij vanaf 2016 een sportagenda met daarin een overzicht van het totale sport- en beweegaanbod aanbod in Midden-Drenthe.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1.	Het verantwoord in stand houden van sportaccommodaties en promotie van het sport- en beweegaanbod.
2.	De inwoners van de gemeente Midden-Drenthe te stimuleren tot (actieve) sportdeelname en te streven naar een gezonde levensstijl.

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Met de betrokken basissportverenigingen wordt op individuele basis het nieuwe beleid vertaald en geprobeerd maatwerk te verlenen.	Doorlopend
2.	Opstellen nieuwe Sportnota	2017
3.	Uitvoering regeling “Brede impuls combinatiefuncties”	Doorlopend

Wat mag het kosten?

Sport	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	135	0	241	61	61	61
Bestaand beleid	3.677	3.686	3.543	3.548	3.511	3.441
Totaal lasten	3.812	3.686	3.783	3.608	3.572	3.502
Totaal baten	900	987	1.009	1.023	1.038	1.056
Resultaat voor mutaties reserves	2.912	2.699	2.774	2.586	2.534	2.445
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	59	40	56	56	56	56
Onttrekkingen	212	58	180	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-153	-18	-124	56	56	56
Resultaat na mutaties reserves	2.759	2.681	2.650	2.641	2.590	2.501

Toelichting

De inkomsten en uitgaven binnen het deelprogramma sport hebben voor een groot deel betrekking op de exploitatie van gymzalen, sporthallen, zwembaden en het onderhoud van sportvelden.

Hierbinnen vinden jaarlijks de nodige kleine mutaties plaats.

De screening en analyse van inkomsten en uitgaven die in het kader van de bezuinigingen heeft plaatsgevonden leidt voor de exploitatie per saldo tot een klein voordeel. Binnen dit deelprogramma vallen in het kader van de bezuinigingen ook de hogere tarieven en de gefaseerde afbouw van de vergoeding voor energielasten.

In 2016 is er € 40.000 meer rijksbijdrage beschikbaar voor de combinatiefunctionaris (meicirculaire 2015). De uitgaven (totaal € 100.000) worden op dit deelprogramma verantwoord.

Reserves

Op grond van het meerjarig onderhoudsplan gebouwen is jaarlijks gemiddeld € 495.000 nodig voor onderhoud aan gebouwen. De werkelijke lasten fluctueren per jaar. Het verschil tussen de gemiddelde onderhoudslasten en de werkelijke lasten wordt onttrokken of toegevoegd aan de reserve.

Deelprogramma Recreatie

Ontwikkelingen

Het is belangrijk om in te spelen op de wensen en behoeften van de consument. Vraag gestuurd werken i.p.v. aanbod gestuurd. En in tijden als deze is dat nog belangrijker omdat de consument kritischer is op het gebied van uitgaven.

De samenwerking tussen het bedrijfsleven en overheden kan verder worden versterkt zodat de kwaliteit van toeristische voorzieningen verder verbeterd kan worden en gewaarborgd blijft.

Gewerkt wordt er aan een nieuw meerjaren aanjaagprogramma, een gezamenlijk initiatief van de gemeente, het toeristisch platform en andere betrokkenen uit het werkveld. Doel: meer bezoekers, die langer blijven en vaker terugkomen!

Wat willen we bereiken?

Door het scheppen van goede randvoorwaarden wil de gemeente de komende 10 jaar:

- De groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector bevorderen. Het streven is een groei van 10%. Ten opzichte van 2006 (banen van 12 uur of meer in de toeristische sector) betekent dit een toename met 60 banen op jaarbasis.
- Ruimte bieden voor groei van zowel kleinschalige als grootschalige activiteiten.
- Midden-Drenthe promoten als een aantrekkelijke toeristische gemeente.
- Toename van het aantal toeristen en activiteiten in Midden-Drenthe. De vaarrecreatie meer laten bloeien, voor zover dit door Midden-Drenthe beïnvloed kan worden.
- Een goede samenwerking tussen de aanbieders onderling en tussen de gemeente en de aanbieders stimuleren.
- Een goed wandelknooppuntensysteem.

De gemeente vervult een proactieve rol, schept voorwaarden, faciliteert en jaagt ontwikkelingen aan.

Indicator	2011	2012	2013	2014	2015*
Aantal banen van ≥ 12 uur (dit wordt 1 keer in de 3 jaar berekend)	928	928	928	950	950
Aantal dagtoeristen	600.000	600.000	600.000	650.000	650.000
Aantal overnachtingen	691.110	748.380	751.552	695.000	700.000
Stijging t.o.v. voorgaand jaar	8,2%	8,4%	0,4%	-7.5%	

*schatting, omdat de cijfers op dit moment nog niet bekend zijn.

Wat gaan we daar voor doen?

Het is belangrijk voor de recreant en toerist dat er naast de rust en ruimte die er is, er ook genoeg te doen is. Er gebeurt al heel veel qua activiteiten in de gemeente, maar dit is niet altijd bekend bij de recreant en toerist. In samenwerking met recreatieondernemers en culturele organisaties kunnen we, vanuit ieders rol en verantwoordelijkheid, bestaande initiatieven aan elkaar koppelen en beter activiteiten beter promoten. Hierdoor krijg je meer reuring het gebied. Ook wordt de merknaam Drentse Hooglanden meer ingezet voor de promotie van activiteiten en evenementen.

Door mee te doen aan LEADER Zuidwest-Drenthe verwachten we de vrijetijdssector een extra impuls te kunnen geven. We organiseren bijeenkomsten voor ondernemers om het LEADER project goed onder de aandacht te brengen zodat ze actief hier mee aan de slag kunnen.

Daarnaast gaan we gezamenlijk met ondernemers en omliggende gemeenten inventariseren of we in 2016 een wandelknooppuntennetwerk kunnen realiseren. Door een groot netwerk aan te leggen, kunnen we mooie wandelroutes en arrangementen ontwikkelen waardoor het voor de (wandel)toerist nog aantrekkelijker wordt om naar Midden-Drenthe te komen. Hiervoor is het echter wel wenselijk dat ondernemers bereid zijn mee te werken en dat aansluitende gemeenten ook meedoen.

Wat mag het kosten?

Recreatie Bedragen x € 1.000	2014 rekening na wijz.	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	336	370	355	357	343	345
Totaal lasten	336	370	355	357	343	345
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	336	370	355	357	343	345
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	10	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	10	20	20	20	20
Saldo mutaties reserves	10	-10	-20	-20	-20	-20
Resultaat na mutaties reserves	345	360	335	337	323	325

Toelichting

In 2015 is incidenteel geld beschikbaar gesteld voor het Jan Kruismuseum en het project "stimulering recreatie Drentse Hoofdvaart". Vanaf 2018 stopt de aanvullende financiering van € 17.615 aan het beheer en onderhoud van de recreatieve/toeristische voorzieningen van Staatsbosbeheer. Tot en met 2019 wordt voor het project Leader Zuidwest Drenthe jaarlijks € 20.000 beschikbaar gesteld. De bijdrage aan recreatieschap is jaarlijks geïndexeerd.

Reserves

Vanuit 2014 is voor het project "stimulering recreatie Drentse Hoofdvaart" € 10.000 overgeheveld naar 2015. Vanaf 2016 wordt € 20.000 voor het project Leader Zuidwest Drenthe gedekt uit de reserve.

Deelprogramma Cultuur

Ontwikkelingen

Op 25 juni 2015 is de nieuwe Cultuurnota 2015-2020 vastgesteld. Het cultuurbeleid wordt de komende jaren volgens vier hoofdlijnen verder uitgewerkt: stimuleren creatief aanboren van geldbronnen en samenwerking en verbinding zoeken met elkaar (o.a. toerisme en recreatie); een adviescommissie Cultuur adviseert over jaarlijkse thema's en subsidieaanvragen in dat verband; stimuleren en bijdragen aan cultuureducatie en creativiteitsonderwijs in het basis en voortgezet onderwijs, zowel binnen- als buitenschools, waarbij de inzet dient aan te sluiten bij het door het rijk in gang gezette beleid van Cultuureducatie met Kwaliteit.

Het Kunstmenu biedt scholen de mogelijkheid structureel en laagdrempelig aandacht te besteden aan de kunst disciplines: audiovisueel, beeldend, dans, drama, literatuur en muziek. Alle basisscholen in de gemeente Midden-Drenthe doen mee.

Vanaf 2016 is de bekostiging hiervan een verantwoordelijkheid van de scholen.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1.	Bevorderen dat (vooral jonge) inwoners en bezoekers van de gemeente Midden-Drenthe in aanraking komen met kunst- en cultuur.
2.	Stimuleren van mondiale bewustwording.

Algemene doelstellingen

3	Behoud van kwalitatief goede, voor alle burgers bereikbare, bibliotheekvoorzieningen (lokaal georiënteerde basisbibliotheek, specifiek doelgroepenbeleid en samenwerking met andere lokale instellingen).
---	---

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Subsidiëring kunst- en cultuur activiteiten in het basis- en voortgezet onderwijs	Jaarlijks
2.	Subsidiëring St. Podia voor organisatie Culturele Uitdag en Amateurkunst in Beeld	Jaarlijks
3.	Subsidiëring St. Kunst4daagse voor organisatie Kunst- en Atelierroute	Jaarlijks
4.	Subsidiëring Culturele Commissies (St. Zomeractiviteiten Westerbork, St. Beleef Beilen en St. Culturele Raad Smilde (CRAS)) voor de organisatie culturele activiteiten	Jaarlijks
5.	Realisatie kunstobjecten bij nieuwbouw vanuit reserve Woon- en leefomgeving	Doorlopend
6.	Subsidiëring wereldwinkels	Jaarlijks
7.	Subsidiëring St. Openbare Bibliotheken Midden-Drenthe	Jaarlijks

Wat mag het kosten?

Cultuur Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	861	818	817	826	836	847
Totaal lasten	861	818	817	826	836	847
Totaal baten	0	2	2	2	2	2
Resultaat voor mutaties reserves	861	816	815	825	835	845
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	45	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-45	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	816	816	815	825	835	845

Toelichting

De lasten binnen het deelprogramma zijn in 2016 per saldo iets lager dan in 2015. De stijging van de lasten in de jaren na 2016 vloeien voort uit de indexering van de subsidie aan de bibliotheek.

Binnen dit deelprogramma zijn de bezuinigingen op de bibliotheek en het cultuuronderwijs opgenomen.

Reserves

Vanaf 2016 wordt voor dit deelprogramma niet beschikt over een reserve.

Programma

Deelprogramma

Zorg en Welzijn

Sociale samenhang en leefbaarheid
Wmo

Programmadoelstelling

- Burgers kunnen optimaal participeren in de lokale samenleving.
- Burgers kunnen aan één loket alle relevante informatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning krijgen.
- Het bewaken en bevorderen van de volksgezondheid.

Beleidskader

- Keuzenota Wet maatschappelijke ondersteuning in Midden-Drenthe
- Wmo Beleidsplan gemeente Midden-Drenthe 2012-2016
- Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Midden-Drenthe
- Nota persoonsgebonden budget en eigen bijdrage bij de Wmo
- Nota + Plan van aanpak lokaal gezondheidsbeleid Midden-Drenthe 2008-2012
- Nota Lokaal Jeugdbeleid 2010-2013 'Talenten in Midden-Drenthe'
- Nota Re-integratiebeleid 2007-2014
- Nota Armoedebeleid 2008-2012
- Nota Alcoholbeleid
- Nota + Plan van aanpak vrijwilligersbeleid 2008 'Meedoen in Midden-Drenthe'
- Nota 'Als Jeugd en toekomst tellen' (visie op de Jeugdzorg)
- Coalitieakkoord 'Samen' 2014-2018

Coalitieakkoord

- Het verder ontwikkelen van de leefbaarheid in samenwerking met de wijken en de dorpen en de daarin functionerende kernteams. Daarbij zoeken we als dat kan en zinvol is naar samenhang met het nieuwe sociaal beleid. We proberen daarmee de werkzaamheden van de diverse teams meer te stroomlijnen.
- Het stimuleren van initiatieven van bewoners en meewerken aan pilots om daarmee te experimenteren. Hiervoor wordt een fonds ingesteld.
- Het project 'Dorpen centraal, bewoners in het middelpunt' wordt gecontinueerd.. We houden rekening met de wensen en mogelijkheden van de dorpen en wijken.
- Er wordt beleid ontwikkeld om de mantelzorg in Midden-Drenthe verder te stimuleren. Mantelzorg Midden-Drenthe wordt hierbij betrokken.
- Er komt een onderzoek naar de mogelijkheid van één loket voor alle sociale vragen.

Relatie met andere programma's

- Onderwijs en Jeugd
- Werk en Inkomen

Ontwikkelingen

In de visiefilm Platteland leeft! staan de mensen centraal. Mensen hebben een goed bestaan en zijn betrokken in een sociale samenleving, waarin vrijwilligerswerk vanzelfsprekend is. Goede voorzieningen als ontmoetingsplekken in de dorpskernen zijn van groot belang.

De gemeente voorziet hier onder andere in door de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en het kleine dorpenbeleid. In de programmabegroting komen de 9 prestatievelden uit de Wmo en het door de gemeente toegevoegde prestatieveld 'Aangepast wonen met zorg' tot uiting in 3 deelprogramma's:

- Lokaal Jeugdbeleid (programma Onderwijs en Jeugd)
- Sociale samenhang en leefbaarheid (programma Zorg en Welzijn)
- Wmo (programma Zorg en Welzijn)

De nadere uitwerking van het Wmo-beleid wordt beschreven in aparte beleidsnotities voor zover dat noodzakelijk is omdat het nieuw beleid betreft of omdat bestaand beleid herzien wordt. In de notities wordt de samenhang met andere beleidsterreinen aangegeven. Voorbeelden hiervan zijn de Mantelzorgnota en de Participatienota.

In 2013 heeft de raad de notitie Voorzieningen Wmo vastgesteld waarin het beleid met betrekking tot de voorzieningen wordt uitgewerkt. De insteek daarbij is dat meer naar de mogelijkheden van de burgers wordt gekeken zowel materieel als immaterieel.

In 2014 heeft de raad de algemene uitgangspunten voor het sociaal beleid vastgelegd.

Deelprogramma

Sociale samenhang en leefbaarheid

Ontwikkelingen

Als onderlegger voor de verbetering van de leefbaarheid maken we ook gebruik van door een aantal dorpen zelf opgestelde dorpsvisies. In de visies wordt de gewenste ontwikkeling voor de leefbaarheid van de dorpen beschreven. De dorpen Hooghalen (invulling AZC, realisering MFC, verbetering infrastructuur), Hijken (leefbaarheid, brede school, verbetering infrastructuur), Oranje (invulling woningbouwlocatie, verbetering infrastructuur) en Spier (geluidswal, ontwikkeling dorpshart/-kern en dorpshuis) hebben inmiddels een dorpsvisie opgesteld. Een aantal van de gewenste projecten is gestart en afgerond.

Met Welzijnswerk wordt gekeken naar een invulling van het takenpakket na de fusie en na de drie decentralisaties. In ieder geval 2015 is daarin een overgangsjaar. In de loop van 2015 en afhankelijk van de verdere ontwikkelingen misschien ook wel 2016 wordt gezien welke taken allemaal bij Welzijnswerk ondergebracht worden en welke taken eventueel afgestoten worden.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen

1.	Het in verband met de sociale samenhang en de leefbaarheid van buurten en dorpen: • ondersteunen van het particulier initiatief, en• het handhaven van de bestaande accommodaties in alle dorpen

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Uitvoering leefbaarheidsinitiatieven dorpsbelangenorganisaties (kleine dorpenbeleid)	Doorlopend
2.	Voortzetten bestaande overlegstructuur met bewoners- en dorpsbelangenorganisaties	Doorlopend
3.	Subsidiëring van de activiteiten van diverse instellingen zoals Welzijn Midden-Drenthe en Stichting NoorderMaat.	Doorlopend
4.	Voortzetting bestaand beleid	Doorlopend

Wat mag het kosten?

Sociale samenhang en leefbaarheid Bedragen x € 1.000	2014 rekening na wijz.	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.656	1.767	1.740	1.756	1.772	1.787
Totaal lasten	2.656	1.767	1.740	1.756	1.772	1.787
Totaal baten	8	9	10	10	10	10
Resultaat voor mutaties reserves	2.648	1.757	1.730	1.747	1.762	1.777
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	50	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	229	50	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-179	-50	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	2.469	1.707	1.730	1.747	1.762	1.777

Toelichting

De lagere lasten in 2016 worden voornamelijk veroorzaakt doordat in 2015 incidentele lasten staan opgenomen voor het klein dorpenbeleid (dorpshuis Drijber) en het fonds bewonersinitiatieven. De hogere lasten in de jaren na 2016 vloeien voort uit de indexering van de subsidie aan de Stichting welzijnswerk Midden-Drenthe en NoorderMaat.

Reserves

Vanaf 2016 wordt voor dit deelprogramma niet beschikt over een reserve.

Deelprogramma Wmo

Ontwikkelingen

Begeleiding, dagopvang en logeren

Delen van de AWBZ zijn op 1 januari 2015 overgeheveld naar de Wmo. Het gaat om begeleiding, dagopvang en logeren. De vtoegere AWBZ is teruggebracht tot een kern-AWBZ en heet voortaan de Wet langdurige zorg (Wlz). Voor de Wmo zijn zaken als de toegang tot zorg, afspraken met zorgaanbieders, communicatie met klanten, inrichten van de administratie geregeld en moeten dit jaar verder worden ontwikkeld. Daarbij blijven we alert op onvoorziene ontwikkelingen binnen dit beleidsterrein. Juist omdat het gaat om een, voor ons nieuwe, groep van kwetsbare burgers. De

ondersteuning die we bieden voor begeleiding, dagopvang en logeren blijft in 2016 op het niveau, zoals we dat in 2015 bij het heronderzoek voor deze groepen hebben vastgesteld.

Hulp bij het huishouden

De hulp bij het huishouden gaan we in 2016 ongewijzigd voortzetten. Met de inzet van de huishoudelijke hulp toelage wil de gemeente zich inzetten voor behoud van de werkgelegenheid binnen de sector. De financiële middelen daarvoor zijn ontvangen van het rijk.

Verandering en vernieuwing, de transformatie

Gelijktijdig met de al geschetste ontwikkelingen willen wij werken aan verandering en vernieuwing van de aan de gemeente opgedragen taken. Dit wordt aangeduid met de term transformatie. Door het ander vormgeven van de ondersteuning rondom de burger willen we zorgen dat de burger meer zelfredzaam wordt en participeert in onze Midden-Drentse samenleving. Het beleid voor de veranderingen in de toekomst gaan we uiterlijk in 2016 vormgeven. De rest van het jaar kunnen we dan gebruiken voor de benodigde voorbereidingen.

Welzijn, wonen en zorg

In het samenwerkingsverband Welwoso (welzijn, wonen en zorg) organiseert de gemeente met een aantal sociale partners de ondersteuning voor burgers, zodat men langer thuis kan blijven wonen. De beschikbare voorzieningen en dienstverlening wordt maximaal ingezet om dat te bereiken. In 2016 willen we dat bereiken door onder meer: per (kern)dorp van aanbod naar vraag uit te werken, te werken aan een blijvende netwerkstructuur voor Welwoso Midden-Drenthe.

Dorpszorg

Binnen de sociale samenhang van een plattelandsgemeente als Midden-Drenthe nemen de dorpen een belangrijke plek in. Het project dorpszorg richt zich op de gevolgen van de transitie voor het platteland en onderstreept het belang van de dorpen. In het project werken we samen met het dorpenoverleg Midden-Drenthe en Welzijnswerk Midden-Drenthe (WMD). Het project is gestart in 2015 en loopt door in 2016.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
	Vrijwilligerswerk en Mantelzorg
	Het vrijwilligerswerk in de gemeente stimuleren en versterken door:
1.	Verdere invulling te geven aan de 'lokale makelaarsfunctie' door Meedoen Midden-Drenthe
2.	Het deels financieel ondersteunen van de deskundigheidsbevordering van vrijwilligers
3.	Zorgen voor bekendheid, waardering en goede ondersteuning van mantelzorgers
	Voorzieningen
	Zorg en ondersteuning van kwetsbare groepen door:
4.	Een kosten beheersbare verstrekking van individuele voorzieningen
5.	Invoeren en monitoren transitie Wmo
6.	Een passend aanbod van welzijnsvoorzieningen en -activiteiten
	Lokaal Gezondheidsbeleid
7.	Een goede gezondheid voor alle inwoners.
8.	het voorkomen van alcohol-, drugs- en gokverslaving
9.	het bevorderen van de openbare geestelijke gezondheidszorg

Algemene doelstellingen	
	Welwozo
10.	Inwoners ondersteunen om langer zelfstandig thuis te wonen door een afgestemd aanbod van voorzieningen en dienstverlening
	Dorpszorg
11.	De gevolgen van de transitie voor het platteland in kaart brengen.

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
	Vrijwilligers en Mantelzorg	
1.	Subsidiëring Stichting Welzijn Midden-Drenthe (reguliere werkzaamheden)	doorlopend
2.	Uitvoering Subsidieregeling deskundigheidsbevordering vrijwilligers	doorlopend
3.	Uitvoeren acties in Mantelzorg en vrijwilligersondersteuning, dat doe je toch gewoon	doorlopend
	Voorzieningen	
4.	Verstrekken individuele voorzieningen	doorlopend
5.	Indicatieprotocol en wijze van indicatiestelling aanpassen	2015
6.	Evalueren en zo nodig bijstellen transitie	2015/2016
	Lokaal gezondheidsbeleid	
7.	Bijdrage GGD Drenthe voor uitvoering basistaken en additionele taken.	doorlopend
8.	Subsidiëring verslavingszorg t.b.v. preventie-, handhaving- en voorlichtingsactiviteiten	doorlopend
9.	Uitvoering alcoholbeleid en Drank- en horecawet	doorlopend
10.	Deelname aan het regionale overleg Maatschappelijke Opvang en Volksgezondheid, georganiseerd door de centrumgemeente.	doorlopend
	Welwozo	
11.	Van aanbod naar vraag per (kern)dorp uitgewerkt	2016
12.	Werken aan een blijvende netwerkstructuur voor Welwozo Midden-Drenthe	2016/2017
	Dorpszorg	
13.	Samenwerken met het dorpenoverleg en Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe.	2016

Wat mag het kosten?

Wmo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	12	12	12	12
Bestaand beleid	7.404	13.214	12.320	11.830	11.634	11.614
Totaal lasten	7.404	13.214	12.332	11.841	11.646	11.626
Totaal baten	885	967	762	788	788	788
Resultaat voor mutaties reserves	6.520	12.248	11.570	11.053	10.858	10.838
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	205	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	368	274	32	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-163	-274	-32	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	6.357	11.974	11.538	11.053	10.858	10.838

Toelichting

De kosten van de transitie Wmo begeleiding zijn hier begroot. De rijksbijdrage - verantwoord op het deelprogramma financiën - is fors lager dan begroot in 2015. Omdat op dit moment nog niet duidelijk is wat de werkelijke uitgaven zijn en wat de (financiële) effecten zijn van de transformatie, is het budget met hetzelfde bedrag verlaagd.

Onderdeel van de lasten in 2015 is het budget voor invoeringskosten van de Wmo begeleiding (€ 150.000). Deze van het rijk ontvangen incidentele middelen worden onder andere ingezet voor het project Welwozo en voorlichting. Het restant van dit budget is de afgelopen jaren overgeheveld.

Het inzicht in de kosten is op dit moment nog niet zodanig dat er trends uit afgeleid kunnen worden.

De overheveling van budgetten - onder andere invoeringskosten - leidt ook tot hogere baten in een jaar. In dit geval 2015.

Reserves

In 2016 wordt € 32.000 onttrokken aan de reserves voor het project Scholing en Vervoerkosten Vrijwilligers van de stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe (raadsbesluit 26 februari 2015).

Programma

Deelprogramma

Algemene middelen

Financiën

Bedrijfsvoering

Saldo rekening na bestemming

Programmadoelstelling

Het voeren van een behoedzaam financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering.

Beleidskader

- Financiële verordening Midden-Drenthe
- Controleverordening gemeente Midden-Drenthe
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Midden-Drenthe
- Nota Bedrijfsvoering Midden-Drenthe
- Coalitieakkoord 2014-2018
- Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement (2015).
- Nota Reserves en Voorzieningen (2015)
- Bestuursopdracht en plan van aanpak 'de basis op orde'

Coalitieakkoord

- Financieel lange termijn beleid dat rust op twee pijlers: sociaal en financieel gedegen.
- In deze periode zal er een taakstellende bezuiniging gerealiseerd moeten worden. We houden daarbij rekening met een taakstelling van 4 miljoen euro in deze periode. In het coalitieakkoord is voor 3 miljoen euro al een richtinggevende invulling afgegeven. In de loop van de bestuursperiode zal duidelijk worden of en hoe de resterende € 1 miljoen zal worden ingevuld.
- De ingestelde conjunctuurreserve wordt indien nodig gebruikt om de incidentele tekorten te overbruggen die ontstaan bij de invoering van de drie decentralisaties.
- Een trendmatig verhoging van belastingen, leges en tarieven van 2% per jaar. De hoogte van de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt jaarlijks bepaald op basis van de actuele cijfers.
- De OZB-tarieven gaan niet omhoog, met uitzondering van de inflatiecorrectie. Daarbij gaan we uit van de door het CBS in maart van het voorafgaande jaar geprognosticeerde inflatie van het komende begrotingsjaar.
- Geld voor nieuw beleid of intensiever beleid komt uit de beschikbare bestedingsruimte of uit het verminderen of beëindigen van bestaand beleid, anders dan in de ombuigingen benoemd.
- Als gemeentelijke werkgever vervullen we een voorbeeldrol in het bieden van mogelijkheden voor mensen met een beperking.
- De gemeentelijke organisatie levert een belangrijke bijdrage aan de totale ombuigingen. Bovenop de vanaf 2014 lopende taakstelling van ongeveer € 700.000, komt een extra taakstelling van € 600.000 voor de bedrijfsvoering. Daarbij blijft het uitgangspunt dat organisatieontwikkeling plaatsvindt zonder gedwongen ontslagen.

Relatie met andere programma's

Alle programma's.

Ontwikkelingen

De komende jaren zal de gehele systematiek van de berekening van het gemeentefonds worden gewijzigd. Daarbij is het uitgangspunt dat dit budgettair neutraal plaatsvindt, wat echter wel kan betekenen dat gemeenten er individueel op voor- of achteruit kunnen gaan.

Nu de economie een licht herstel laat zien betekent dit dat ook het rijk weer meer infrastructurele projecten aanbesteden en uitvoeren. Door de systematiek van 'samen de trap op en af' kan dit een positief effect hebben op de inkomsten vanuit het gemeentefonds.

In de begroting 2016 is een bedrag van € 1,7 miljoen aan bezuinigingen opgenomen. Het saldo van de begroting komt daarmee op € 179.200. Conform de nieuwe nota reserves en voorzieningen is dit bedrag 50/50 toegevoegd aan de reserve woon- en leefomgeving en de reserve openbare ruimte. Voor de jaren 2017 tot en met 2019 verwachten wij een tekort van € 1,6 miljoen.

In 2016 wordt verder gewerkt aan het project 'de Basis op Orde'. Eén van de projecten binnen de Basis op Orde is het beschrijven en implementeren van kritische processen binnen de organisatie. Onder dit project vallen ook onderwerpen zoals de interne controle, de kwaliteit van ons risicomanagement en informatiebeveiliging.

Eind juni 2015 is een plan van aanpak voor het gehele project vastgesteld. Vooruitlopend op dit plan is al een aantal activiteiten gestart.

- Bij Samenlevingszaken is gestart met het beschrijven van de kritische processen binnen de werkzaamheden op grond van de Participatiewet.
- Binnen het deelproject informatiebeveiliging is een aantal activiteiten opgestart.
- Het veiligheidsplan Suwinet is geschreven en vastgesteld. Dit plan geeft aan welke functionaliteiten door welke medewerkers gebruik mogen worden als het gaat om de gegevens van personen die een uitkering aanvragen of hebben.
- Tenslotte worden op dit moment de risico's binnen de organisatie geïnventariseerd zodat deze in de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting 2016 kunnen worden verwerkt.

Deelprogramma

Financiën

Ontwikkelingen

Gezien de druk op de financiën de komende jaren zullen er keuzes moeten worden gemaakt waarbij het uitgangspunt van een sociaal en solide financieel beleid in stand blijft.

Het komende jaar zal een nieuwe paragraaf weerstandsvermogen worden opgesteld en zullen de reserves en voorzieningen geactualiseerd worden.

Wat willen we bereiken?

Het bestendigen van een solide financieel beleid.

Algemene doelstellingen	
1.	Opvangen extra uitgaven binnen de inflatiecorrectie.
2.	Alleen een meer dan trendmatige verhoging van de uitgaven indien dit noodzakelijk is om extra of op een hoger peil gelegen resultaten te bereiken.

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Vaststelling Perspectiefnota begroting	Jaarlijks, 2e kwartaal	Raad
Voor- / najaarsnota	Jaarlijks, 2e / 4e kwartaal	rc Algemeen Bestuur + raad
Jaarstukken	Jaarlijks, 2e kwartaal	rc Algemeen Bestuur + raad
(meerjaren)Begroting	Jaarlijks, 4e kwartaal	Raad
Vaststelling begrotingscyclus + controleprotocol	Jaarlijks, 4e kwartaal	rc Algemeen Bestuur + raad

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstellingen	
Wat	Wanneer
Zie onderdeel financiële positie en paragrafen.	Doorlopend

Wat mag het kosten?

Financiën Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	rekening na wijz.					
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	459	203	702	1.155	1.403	1.882
Totaal lasten	459	203	702	1.155	1.403	1.882
Totaal baten	39.266	55.368	54.886	53.793	53.114	53.122
Resultaat voor mutaties reserves	-38.807	-55.165	-54.185	-52.638	-51.711	-51.240
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	1.642	2.430	1.150	855	5	5
Onttrekkingen	1.508	3.516	984	934	0	0
Saldo mutaties reserves	134	-1.086	166	-79	5	5
Resultaat na mutaties reserves	-38.673	-56.251	-54.018	-52.717	-51.706	-51.235

Toelichting

De lasten stijgen in de periode 2016-2019. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de jaarlijkse toevoeging van € 250.000 voor nieuw beleid (bestedingsplan).

Op basis van de nieuwe nota Reserves en Voorzieningen vervalt vanaf 2016 de post nog te besteden incidentele bestedingsruimte. Dit budget wordt vanaf 2016 voor elk 50% toegerekende aan de reserve Openbare ruimte en reserve Woon- en Leefomgeving. In verband hiermee wordt in 2016 en 2017 ook de stelpost onderuitputting kapitaallasten afgebouwd.

Onderdeel van de baten binnen dit deelprogramma zijn de fluctuerende rijksbijdragen via de algemene uitkering en de drie transities in het sociale domein: WMO begeleiding, Jeugdzorg en Participatie. De rijksbijdragen voor de transities zijn ten opzichte van 2015 behoorlijk lager door rijksbezuinigingen en door de invoering van nieuwe verdeelmodellen.

De belastingopbrengsten uit OZB, toeristenbelasting en forensenbelasting zijn in 2016 afgerond € 140.000 hoger dan in 2015. Meer informatie hierover staat opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.

Reserves

Twee reservemutaties verklaren voornamelijk het verschil tussen 2015 en 2016: de toevoeging van het rekeningresultaat 2014 en de onttrekking aan de C-reserve. Zoals in de aanbiedingsbrief staat toegelicht, is voor de jaren 2016 en verder geen onttrekking aan de C-reserve geraamd ten behoeve van de transities in het sociale domein.

Voor 2016 en 2017 betreffen de overige mutaties de toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserve egalisatie verfijningsuitkering riolering en de onttrekking aan de reserve BTW Compensatiefonds. Vanaf 2018 vervallen deze twee reserves. Het saldo van de reserve BTW compensatiefonds is dan nihil. De toevoeging en onttrekking aan de reserve verfijningsuitkering riolering is dan in evenwicht en loopt daarom vanaf dat jaar via de exploitatie.

Deelprogramma Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen

De afgelopen jaren heeft de organisatie zich sterk ontwikkeld in kwaliteit en efficiëntie. Voor de toekomst is er een open houding ten opzichte van samenwerking wanneer dat ondersteunend is voor kwaliteitsverbetering of de organisatie van het werk. Wanneer dit ook efficiencyvoordelen oplevert is dit vanzelfsprekend welkom. Middelen voor opleiding, training en ontwikkeling zijn geborgd.

De organisatie heeft de afgelopen jaren al een substantiële bijdrage geleverd in het verminderen van de kosten. Taakstellend zal binnen het totaal van bedrijfsvoering gekeken moeten worden hoe het met minder kan. Daarnaast willen we wel de zekerheid bieden aan medewerkers dat er in het kader van de bezuinigingen geen gedwongen ontslagen zullen vallen, zoals ook in het coalitieakkoord is aangegeven. De gemeentelijke organisatie zal de komende jaren, naast de al bestaande taakstelling van ongeveer € 700.000, een extra taakstelling van € 600.000 moeten realiseren.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1	Een doelmatige, flexibele, kwaliteitsvolle en vraaggerichte organisatie gericht op dienstverlening aan de Middendrentse samenleving ondanks de noodzakelijke bezuinigingen
2	Een organisatie met voldoende massa en kwaliteit om de dienstverlening ook onder onverwachte of moeilijke omstandigheden inhoud te geven.
3	Niet perse alles zelf doen; uitbesteding of samenwerking zijn reële opties als dit leidt tot een

Algemene doelstellingen	
	kwalitatief betere en doelmatige dienstverlening.
4.	Borging van middelen voor opleiding, training en ontwikkeling
5.	Optimale ondersteuning van de primaire processen tegen gerechtvaardigde kosten.

Indicator	2013	2014	2015	2016
aantal fte's per 31 december (afgerond op hele fte's)	223	216	211	215

Wat gaan we daar voor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Uitvoering Dienstverleningsprogramma 2009 - 2014	2009-2014 Bestedingsplan
2.	Zie paragraaf Bedrijfsvoering.	Doorlopend

Wat mag het kosten?

Bedrijfsvoering Bedragen x € 1.000	2014 rekening na wijz.	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.380	2.660	2.529	2.547	2.571	2.595
Totaal lasten	2.380	2.660	2.529	2.547	2.571	2.595
Totaal baten	3	5	5	5	5	5
Resultaat voor mutaties reserves	2.378	2.655	2.524	2.542	2.566	2.590
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	985	785	694	701	708	715
Onttrekkingen	732	958	550	509	416	358
Saldo mutaties reserves	253	-173	145	193	292	357
Resultaat na mutaties reserves	2.631	2.482	2.669	2.735	2.858	2.946

Toelichting

Binnen dit deelprogramma hebben zich geen noemenswaardige ontwikkelingen voorgedaan. Informatie over de bedrijfsvoering staat opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Op de totale bedrijfsvoering is een ombuigingstaakstelling van € 150.000 gerealiseerd. Deze loopt door de gehele begroting. Hetzelfde geldt voor de ombuigingstaakstelling 'actualiseren begroting'. Ook deze ombuiging van € 162.000 is verdeeld over de gehele begroting.

Reserves

De mutaties in de reserves betreffen de storting in en de onttrekking uit de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen en een jaarlijkse onttrekking aan de bestemmingsreserve huisvesting buitendienst.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen is een verzamelterm voor een aantal belastingen en rechten. De lokale heffingen vormen een aanzienlijk deel van de inkomsten van de gemeente en maken dus een wezenlijk onderdeel uit van het te voeren gemeentelijk beleid. Voor de tarieven is voor 2016 in de Perspectiefnota 2016 het volgende kader vastgesteld:

- een tariefstijging van 0,9% voor de OZB;
- voor de overige belastingen en verhuur van sportaccommodaties een tariefstijging van 2% ;
- de tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn gebaseerd op het voorstel voor het nieuwe Afvalstoffenbeleidsplan 2016-2019. Het tarief is gebaseerd op volledige kostendekking inclusief het verdisconteren van de kwijschelding;
- het tarief van de rioolheffing voor 2016 wordt vastgesteld vanuit het concept Watertakenplan 2016-2021. Hierbij is ook rekening gehouden met het verdisconteren van de kwijschelding;
- het tarief voor de toeristenbelasting met € 0,05 te verhogen naar € 1,20 per persoon per overnachting.

In onderstaande tabellen staan voor de verschillende belastingen en rechten de tarieven en opbrengsten vermeld. In de tabel 'waarden onroerende zaken' staan de geraamde en werkelijke waarden van de onroerende zaken in de gemeente. De economische waarde van de onroerende zaken in een gemeente vormt onder meer de grondslag voor de onroerende zaakbelastingen. Van ieder object moet de economische waarde worden vastgesteld.

Door in de wet genoemde vrijstellingen krijgt niet iedere eigenaar of gebruiker van een gewaardeerd object een OZB-aanslag. Dit verklaart het verschil in waarden van WOZ-objecten en OZB-objecten.

Waarden onroerende zaken (bedragen x € 1.000)

	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016*
Waarde WOZ objecten (waardepeildatum 2014 = 1-1-2013; waardepeildatum 2015 = 1-1-2014; waardepeildatum 2016 = 1-1-2015)	3.716.681	3.617.000	3.642.000
Waarde OZB objecten (waardepeildatum 2014 = 1-1-2013; waardepeildatum 2015 = 1-1-2014; waardepeildatum 2016 = 1-1-2015)	3.699.998	3.600.000	3.626.000
- waarde woonruimten	2.894.542	2.778.000	2.820.000
- waarde niet woonruimten	805.456	822.000	805.000
- vervallen OZB gebruikersheffing woningen en woongedeelte niet-woningen (amendement De Pater / motie van Beek	<u>-/- 120.167</u> 685.289	<u>-/- 112.000</u> 709.000	<u>-/- 110.000</u> 695.000

* Bij de raming is nog geen rekening gehouden met de gemiddelde waardeontwikkeling.

Tarieven

Soort belasting/heffing	Tarief 2014 (% woz- waarde)	Tarief 2015 (% woz- waarde)	Tarief 2016 (% woz- waarde)
- Onroerendezaakbelastingen			
<i>Woningen:</i>			
Eigenaar	0,1073%	0,1143%	0,1153%*
<i>Niet-woningen:</i>			
Eigenaar	0,1835%	0,1920%	0,1937%*
Gebruiker	0,1472%	0,1540%	0,1553%*
- Afvalstoffenheffing			
- Eenpersoonshuishoudens	€ 185,00	€ 185,00	€ 170,00
- Tweepersoonshuishoudens	€ 207,00	€ 207,00	€ 192,00
- Drie- of meer persoonshuishoudens en voor recreatiewoningen	€ 230,00	€ 230,00	€ 215,00
- Reinigingsrechten per minicontainer (incl.btw)	€ 125,00	€ 125,00	€ 116,00
- Toeristenbelasting (tarief per overnachting)	€ 1,15	€ 1,15	€ 1,20
- Forensenbelasting Afhankelijk van de vastgestelde WOZ-waarde:			
tot € 51.000,00	€ 368,00	€ 375,00	€ 382,50
van € 51.000,00 tot € 77.000,00	€ 451,50	€ 460,50	€ 469,50
van € 77.000,00 tot € 102.000,00	€ 474,50	€ 484,00	€ 493,50
van € 102.000,00 tot € 128.000,00	€ 486,00	€ 495,50	€ 505,00
van € 128.000,00 tot € 153.000,00	€ 549,00	€ 560,00	€ 571,00
van € 153.000,00 of meer.	€ 692,00	€ 705,50	€ 719,50
- Rioolheffing (per aansluiting)	€ 223,50	€ 223,50	€ 238,50

* Het uitgangspunt is +0,9%; hierbij is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de herwaardering voor 2016 naar waardepeildatum 1-1-2015 (was 1-1-2014). De WOZ-waardeontwikkeling dient te worden gecorrigeerd in de tarieven.

Opbrengsten belastingen en rechten (bedragen x € 1.000)

Belastingsoorten	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016
Onroerendezaakbelastingen	5.490	5.684	5.826
- opbrengst woonruimten	3.101	3.158	3.194
- opbrengst niet woonruimten	2.389	2.526	2.632
Reinigingsheffingen:			
• Afvalstoffenheffing	2.948	2.949	2.736
• Reinigingsrechten	98	100	89
Rioolheffing	3.601	3.646	3.852
Forensenbelasting	178	165	176
Toeristenbelasting	753	865	811
Bedrijven Investerings Zone (BIZ) *	49	51	-
Begraafenisrechten	328	435	443

* de huidige BIZ-verordening 2011-2015 vervalt ingaande 2016; een verlenging is in voorbereiding voor de periode 2016-2020; kosten/baten is budgettair neutraal.

Kostendekkendheid (bedragen x € 1.000)

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016
Opbrengst uit heffingen	2.948	2.949	2.736
Overige opbrengsten	98	100	89
Totale baten (exclusief verfijning)	3.046	3.049	2.825
Totale lasten	3.046	3.049	2.825
Niet-gedekte lasten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Dekkingspercentage in %	100%	100%	100%

Afvalstoffenheffing

In 2015 is nieuw beleid vastgesteld voor afvalstoffen. Bij de voorbereiding van de begroting was dit nog niet definitief. In de begroting zijn daarom de voorgestelde maatregelen met de bijbehorende lasten verwerkt. De verschillende tarieven afvalstoffenheffing kunnen in 2016 structureel met € 15 worden verlaagd. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat in 2016 de nieuwe (gunstige) verwerkingscontracten voor het restafval en GFT ingaan. Dit levert in 2016 een besparing op.

Rioolheffing

In 2015 is nieuw beleid voorbereid voor riolering (Watertakenplan 2016-2021). Dit wordt begin 2016 aan de raad aangeboden. In de begroting zijn daarom de voorgestelde maatregelen met de bijbehorende lasten verwerkt. Een van de maatregelen om de lasten te verlagen is de verlenging van de afschrijvingstermijn (minder/meer).

De rioolheffing 2016 wordt met € 15 verhoogd.

Belastingdruk 2016 (x € 1.000)

Opbrengst onroerende-zaakbelastingen	5.826		
af: opbrengst niet-woonruimten	- 2.632		
		3.194	
Opbrengst rioolheffing	3.852		
af: opbrengst niet-woonruimten	-424		
		3.428	
Opbrengst reinigingsheffingen	2.825		
af: opbrengst reinigingsrechten	-89		
		2.736	
Totaalopbrengst particuliere huishoudingen			9.358

Belastingdruk

De totale geraamde belastingopbrengst van particuliere huishoudens in 2016 bedraagt € 9.358.000. Het geraamde aantal woonruimten per 1 januari 2016 is 14.900. De gemiddelde belastingdruk per woonruimte van een *koopwoning* bedraagt dan € 628,00.

Huurders betalen geen onroerende-zaakbelasting. De belastingdruk van een *huurwoning*, uitgaande van een drie- of meerpersoons huishouden, bedraagt dan € 453,50. Dit is de optelsom van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Het aantal inwoners per 1 januari 2016 is geraamd op 33.305. De belastingdruk per inwoner komt dan op € 281,00.

Kwijtscheldingsbeleid

Belastingplichtigen met een laag inkomen kunnen kwijtschelding vragen van de onroerende-zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Sinds 1-1-2014 geldt dit ook voor kleine, soms startende, zelfstandige ondernemers. De aanvragen worden wat betreft inkomen, vermogen en gezinssituatie getoetst aan door het rijk vastgestelde normen.

Onderstaande tabellen geven inzicht in het aantal (gehonoreerde) kwijtscheldingsverzoeken en de bedragen die daarmee gemoeid zijn.

Kwijtschelding

	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016
Aantal verzoeken	540	550	550
Aantal gehonoreerd	419	425	425
Bedrag (bedragen x € 1.000)	166	175	175

Kosten 2011-2016 gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken (bedragen x € 1.000)

Jaar	O.Z.B.	Rioolheffing	Afvalstoffen- heffing	Totaal
2011	0	79	69	146
2012	1	90	71	162
2013	1	98	70	169
2014	1	82	93	166
2015 (raming)	1	87	87	175
2016 (raming)	1	87	87	175

Leges

Onderstaande tabel geeft inzicht in de inkomstenontwikkeling van een aantal soorten gemeentelijke leges.

Legesinkomsten (bedragen x € 1.000)

Soort	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016
Bouwleges	598	634	647
Huwelijksrechten	20	29	24
Bewijs opneming BRP	6	11	7
Gemeentelijke leges rijbewijzen	77	69	97
Leges eigen verklaring	10	23	23
Gemeentelijke leges paspoorten	91	76	79
Gemeentelijke leges identiteitskaarten	71	87	83

Ontwikkelingen

Jaarlijkse WOZ-herwaardering

De herwaardering van woningen vindt jaarlijks plaats op basis van werkelijke verkoopcijfers. Naast de beschikbare vraag- en verkoopcijfers wordt ook gebruik gemaakt van beschikbare gegevens van nieuwbouw, verbouw en sloop en de resultaten van de hertaxaties na bezwaren.

Voor herwaardering van de agrarische- en incurante objecten wordt gebruik gemaakt van een koppeling met de landelijke taxatiewijzers. Door de hoeveelheid werkzaamheden met betrekking tot de herwaardering, de mutaties nieuw- en verbouw en bezwaar- en beroepsprocedures, in relatie tot de eigen personele bezetting, wordt daarbij gebruik gemaakt van externe ondersteuning.

Daarbij geldt dat na een periode van een dalende woningmarkt met aanzienlijk minder verkoopcijfers de markt zich geleidelijk herstelt. Het aantal verkopen stijgt weer en ook aan de prijsdalingen lijkt een eind te komen. Vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid wordt sinds een aantal jaren gekozen voor de mogelijkheid om voorafgaand aan een formeel bezwaartraject met betrekking tot de vastgestelde WOZ-waarden belanghebbenden de gelegenheid te bieden contact te hebben met de taxateur. Een zogenaamd informeel bezwaar traject, wat veel positieve reacties oplevert van zowel de burgers als het klantenpanel. Deze werkwijze wordt ook door de Waarderingskamer gestimuleerd en gewaardeerd. Gelet op de positieve reacties zijn wij voornemens om deze werkwijze ook voor 2016 voort te zetten.

Sinds 2010 wordt voor het indienen van bezwaren tegen de WOZ-waarden gebruik gemaakt van op deze markt opererende zogenaamde 'no-cure-no-pay' bedrijven. Met name deze categorie bezwaren vergt extra veel behandeltijd. Ook wordt daarbij standaard gevraagd om kostenvergoeding op basis van Algemene Wet Bestuursrecht. Ingeval van een gegrond bezwaar is op basis van deze wet standaard kostenvergoeding verschuldigd voor het indienen van bezwaar, voor het opstellen van een taxatierapport en voor het horen. Hetzelfde geldt voor het indienen van beroep. Aan het verzoek van gemeenten via de VNG en de Waarderingskamer aan 2^e Kamer om een eind te maken aan deze situaties die leiden tot een onredelijke kostenvergoeding is deels tegemoet gekomen. Het besluit proceskostenvergoeding is gewijzigd waarbij samenhangende zaken niet meer afzonderlijk tot kostenvergoeding leiden.

Wetswijzigingen

Voor de uitvoering van de wet WOZ zijn een aantal belangrijke wijzigingen voorzien. Het gaat daarbij om de mogelijkheid om formeel bezwaar te kunnen maken tegen te laag vastgestelde waarden en het openbaar maken van De WOZ-waarden voor woningen. Het openbaar maken van WOZ-waarden woningen hangt samen met de invoering van de Landelijke Voorziening WOZ. Volgens de huidige planning is dat oktober 2016.

Omdat de WOZ-waarden deels mede bepalend zijn voor de huurprijzen van huurwoningen, hebben huurders een zogenaamd belang en ontvangen daarom vanaf 2016 een WOZ-beschikking. Het belang geldt vanaf oktober 2015. Huurders hebben nu de mogelijkheid om een beschikking op te vragen waartegen bezwaar kan worden ingediend. Met deze wijziging ontstaat een tegenstrijdig belang. Huurders hebben belang bij een zo laag mogelijke waarde terwijl de verhuurder juist een hoge WOZ-waarde wil. Het tegenstrijdige belang veroorzaakt problemen bij de afhandeling van bezwaarschriften. De VNG heeft dit vroegtijdig en bij herhaling aangegeven aan de wetgever. Een werkgroep, bestaande uit het Ministerie van Financiën, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en

Koninkrijksrelaties, Unie van Waterschappen, Waarderingskamer en de VNG, onderzoekt hiervoor een oplossing.

Basisregistraties WOZ, BAG en Handelsregister

De WOZ en de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) zijn wettelijk verplichte basisregistraties. De gemeenten zijn 'bronhouder' van de gegevens. De BAG is aangesloten op de landelijke voorziening. De planning is om de WOZ aan te sluiten op een afzonderlijke landelijke voorziening is uitgesteld tot oktober 2016. De aansluitingen op landelijke voorzieningen zijn wettelijk geregeld. De landelijke voorziening WOZ vervangt het WOZ-berichtenverkeer met waterschappen en Belastingdienst en is de basis voor de het openbaar maken van de WOZ-waardegegevens van woningen.

Dit proces vergt aanpassingen aan systemen en registraties. Momenteel wordt gewerkt aan de koppeling van de WOZ- en de BAG-gegevens. In beide gevallen gaat om objectgegevens. De koppeling is de basis voor een zo efficiënt mogelijke uitvoering en beheer van deze wettelijke basisregistraties. Om de jaarlijkse mutaties in nieuw- verbouw en sloop in beeld te krijgen wordt gebruik gemaakt van een jaarlijkse mutatiesignalering op basis van luchtfotovergelijking. Het gaat daarbij met name om de niet vergunde (vergunningsvrij) bouw. Door gewijzigde regelgeving is deze categorie vergroot.

Eerder is aangegeven om de mogelijkheid te onderzoeken om de WOZ-herwaardering te baseren op de BAG-gegevens. Gelet op de verschillende uitgangspunten (BAG = gebruiksoppervlakte en WOZ = inhoud en bruto oppervlak) wordt voor de WOZ-waardebepaling vooralsnog de huidige werkwijze voortgezet. Dit standpunt wordt ook door de Waarderingskamer ondersteund.

Een andere ontwikkeling in het kader van het stelsel van basisregistraties is een koppeling met het Handelsregister (NHR). Dit is de basisregistratie van alle rechtspersonen en ondernemingen in Nederland.

De uitvoering is momenteel in voorbereiding bij gemeenten en softwarebedrijven. In onze gemeente wordt daarbij ook de koppeling met Midnet betrokken.

Kwijtschelding

Kwijtscheldingsaanvragen van waterschapsheffingen worden beoordeeld en getoetst door de gemeente. De gemeente toetst en de waterschappen conformeren zich aan de beslissing. Bij de toetsing wordt gebruik gemaakt van de inkomens- en vermogensgegevens zoals die bekend zijn bij het landelijk Inlichtingenbureau. Dit geldt alleen voor zover de aanvragers daarvoor toestemming hebben verleend (wettelijk verplicht). Het is wettelijk niet toegestaan om gebruik te maken Suwinet, het landelijk systeem met inkomens-, vermogens- en voertuiggegevens. Het gebruik is uitsluitend toegestaan voor de toetsing van aanvragen om een uitkering o.b.v. de bijstandswet en voor deurwaarders t.b.v. het incasseren van vorderingen en niet voor het toetsen van kwijtscheldingsaanvragen. Dit geldt ook voor de gegevens die intern bij Soza bekend zijn. Daarmee is er sprake van een discrepantie in de wetgeving m.b.t. de wet eenmalige gegevens uitvraag. Het probleem is bekend bij VNG en ministerie. Gelet op de huidige privacywetgeving zal dit op korte termijn niet veranderen.

Sinds 2014 wordt gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen voor de privé gerelateerde gemeentelijke belastingen aan kleine, soms startende, zelfstandige

ondernemers. Daarnaast is de invoering van de Participatiewet (i.p.v. de WWB), Kindgebondenbudget (i.p.v. kindtoeslag) per 1 januari 2015 en de kostendelersnorm per 1 januari 2016 van invloed op de toetsing van aanvragen om kwijtschelding. De toetsingscriteria voor kwijtschelding worden door de invoering van deze wetgeving behoorlijk complex. De invoering kan forse financiële consequenties hebben voor individuele schuldenaren. Het ministerie van Financiën beraadt zich samen met de VNG en de Unie van Waterschappen over de wijze van voorlichting aan kwijtscheldingsgerechtigden.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Ontwikkelingen

De afgelopen periode zijn er 2 ontwikkelingen die de opzet en inhoud van deze paragraaf beïnvloeden.

In de eerste plaats heeft de gemeenteraad op 30 april 2015 de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2015 vastgesteld. De nota verschaft een nieuwe systematiek voor het bepalen van het risicoprofiel. In deze paragraaf is voor het eerst toepassing gegeven aan deze systematiek. In de komende periode zal dit verder worden verfijnd.

In het verlengde hiervan is ook de Nota reserves en voorzieningen gewijzigd.

In de tweede plaats is in juli 2015 het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. Het BBV geeft onder andere regels voor de inrichting van de begroting. Door de wijziging moeten met ingang van de begroting 2016 een aantal voorgeschreven kengetallen in de begroting worden opgenomen. Deze kengetallen staan in deze paragraaf opgenomen en toegelicht. In verband met deze verplicht voorgeschreven set van kengetallen is de door de VNG ontwikkelde houdbaarheidstest uit de paragraaf verdwenen.

WEERSTANDSVERMOGEN

Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de risico's die de gemeente loopt (*benodigde weerstandscapaciteit*) en de financiële middelen die de gemeente vrij kan maken om de nadelige gevolgen van deze risico's op te vangen (*beschikbare weerstandscapaciteit*). Dit wordt uitgedrukt in een ratio.

$$\text{Weerstandsvermogen of ratio weerstandscapaciteit} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

In onderstaande tabel (uit de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2015) staat voor de verschillende uitkomsten van de ratio de waardering aangegeven.

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
> 2	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Na een toelichting op de totstandkoming van de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit worden beide onderdelen hieronder met elkaar in relatie gebracht in het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel staat de beschikbare weerstandscapaciteit per 1-1-2016 opgenomen.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	Begroting 2016
<i>Exploitatie (structurele weerstandscapaciteit)</i>	
Onbenutte belastingcapaciteit	2.270
Bestedingsruimte	8
<i>Vermogen (incidentele weerstandscapaciteit)</i>	
Incidentele bestedingsruimte	-
Algemene A-reserve	3.000
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	750
Bestemmingsreserves	7.515
Stille reserves	pm
Totaal	13.543

De beschikbare weerstandscapaciteit is afkomstig uit diverse buffers in het eigen vermogen (incidentele weerstandscapaciteit) en in de exploitatie (structurele weerstandscapaciteit). Specifiek gaat het om de reserves, de onbenutte belastingcapaciteit en eventuele ruimte in de begroting (meerjarige bestedingsruimte).

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit en de structurele bestedingsruimte. Van de bestedingsruimte 2016 is na vaststelling van het bestedingsplan afgerond nog € 8.000 beschikbaar.

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de voor 2016 geraamde opbrengsten uit onroerende zaakbelasting en de door het rijk vastgestelde normopbrengst voor dat jaar.

De normopbrengst voor 2016 – dit is de door het rijk gehanteerde artikel 12-norm - is vastgesteld op 0,1889 % van de WOZ-waarde.

De geraamde opbrengst voor 2016 is € 5.890.080. De 'normopbrengst' voor 2016 is € 8.160.480. De onbenutte belastingcapaciteit is daarmee € 2.270.400.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves (Algemene A-reserve en de reserve bouwgrondexploitatie), de bestemmingsreserves, de incidentele bestedingsruimte en de stille reserves. Op basis van de nieuwe Nota reserves en voorzieningen zijn de reserve Openbare ruimte en de reserve Woon- en leefomgeving bestemd voor toekomstige maatschappelijke investeringen. Deze reserves zijn daarom niet in deze tabel opgenomen. Daarnaast wordt op grond van deze nota de in een jaar beschikbare incidentele bestedingsruimte toegevoegd aan deze reserves. In de tabel is deze daarom op 0 gesteld. De stille reserves tot slot zijn niet geïnventariseerd.

Benodigde weerstandscapaciteit

Om de risico's in beeld te krijgen zijn de eerste 2 stappen uit het risicomanagementmodel uit de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2015 gezet:

1. Risico - identificatie
2. Risico beoordeling

Per risico is ingeschat hoe groot de kans is dat deze zich voordoet en wat de gevolgen hiervan kunnen zijn. Dit is gebeurd aan de hand van de tabellen Kansscore en Klasse.

Tabel: Kansscore

Kansscore	Omschrijving	Toelichting
1	Minder dan of 1 keer per 10 jaar	Zeer onwaarschijnlijk
2	1 keer per 5-10 jaar	Onwaarschijnlijk
3	1 keer per 2-5 jaar	Waarschijnlijk
4	1 keer per 1-2 jaar	Mogelijk
5	1 keer per jaar	Vrijwel zeker

Tabel: Klasse

Klasse	Financieel gevolg	Imagobeeld	Referentiebeeld
A	< € 75.000	Zeer klein	Geen bedreiging voor de doelstellingen
B	Tussen € 75.000 en € 250.000	Klein	Minimale bedreiging voor de doelstellingen
C	Tussen € 250.000 en € 1.000.000	Midden	Bedreiging voor de doelstellingen
D	Tussen € 1.000.000 en € 1.500.000	Groot	Ernstige bedreiging voor de doelstellingen
E	> € 1.500.000	Zeer groot	Zeer ernstige bedreiging voor de doelstellingen

Ieder risico krijgt zo een risicoscore waaraan een risicopercentage hangt. Dit percentage vermenigvuldigd met het risico leidt tot een risicobedrag. De uitkomsten hiervan staan opgenomen in het risicoprofiel of risicocontrolematrix op de volgende pagina's.

Deelprogramma	Onderwerp	Omschrijf van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risicobedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
Bedrijfsvoering	Onrechtmatige besluitvorming	Onrechtmatige besluitvorming komt voor in verschillende soorten: - besluitvorming in afwijking van een juridisch advies (bewust); - besluitvorming zonder inwinning juridisch advies (onbewust); - besluitvorming met ondeugdelijk juridisch advies (onbewust).	4a	15%	€ 40.000	€ 6.000	S	Verminderen	In risicovolle processen is vooraf meer aandacht voor de juridische aspecten en wordt specifiek (extern) advies ingewonnen. Vaak komt onrechtmatige besluitvorming achteraf aan het licht komt in juridische procedures. Terugkoppeling van de bevindingen kan leiden tot aanpassing van procedures en tot (aanvullende) scholing.
Bedrijfsvoering	Staatssteun & Europese aanbesteding	Onvoldoende kennis over de complexe regelgeving op dit gebied waardoor ten onrechte Staatssteun wordt verschaft of onjuist wordt aanbesteed.	1c	15%	€1.000.000	€ 150.000	S	Verminderen	Processen zijn zo ingericht dat in principe advisering plaatsvindt door Juridische zaken (Staatssteun) en / of de inkoper (gecoördineerde inkoopfunctie).
Bedrijfsvoering	Vertegenwoordiging gemeente	Medewerkers vertegenwoordigen en binden de gemeente bij het aangaan van overeenkomsten en intentieverklaringen	3b	20%	€ 175.000	€ 35.000	S	Verminderen	Opleiding medewerkers zodat juridische kaders voor besluitvorming duidelijk worden.

Deelprogramma	Onderwerp	Omschrijf van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risicobedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
Bedrijfsvoering	Administratieve organisatie / interne controle	Uit de interim controle en bij de jaarstukken is gebleken dat de administratieve organisatie op een aantal onderdelen niet adequaat is. Het betreft: - aanbesteding (dossievorming) - fouten uitkeringen	5b	50%	pm (imago-schade)	pm	S	Verminderen	De werkprocessen worden op dit onderdeel aangepast.
Begraafplaatsen	Begraafrechten (<i>bedrag is 25% van het begrote bedrag</i>)	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd	4b	40%	€ 110.750	€ 44.300	I	verminderen	Promotie maken zodat de nabestaanden kiezen voor begraven in plaats van cremieren.
Dienstverlening	Digitale dienstverlening (bedrag is een ingeschat bedrag)	Welke schade een inbraak kan veroorzaken is nauwelijks te geven. Hangt af van de informatie die er wordt afgehaald en wat er mee wordt gedaan.	2c	20%	€ 500.000	€ 100.000	I	voorkomen	Optimale beveiliging en jaarlijks via een audit toetsen.
Dienstverlening	Software migreren	Dat door faillissement leverancier de software niet meer wordt ondersteunt	2b	15%	€ 200.000	€ 30.000	I	verminderen	Via een escrow-overeenkomst met de leverancier de continuïteit van het pakket waarborgen.

Deelprogramma	Onderwerp	Omschrijf van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risicobedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
Financiën	Gemeentefonds (<i>bedrag is 2,5% van het begrote bedrag</i>)	Grote financiële nadelen tgv herijking gemeentefonds, kortingen en uitvoeringen nieuwe taken met een bezuinigingstaakstellingen.	3c	50%	€ 745.500	€ 372.750	I	accepteren	Indien van toepassingen kortingen doorrekenen aan de budgetten van de vakafdelingen.
Financiën	Waardering incurante objecten (moeilijk verkoopbare panden) in het kader van de Wet WOZ.	Een lagere waardering van incurante objecten - zoals de FrieslandCampina DOMO en Attero - leidt tot lagere OZB-opbrengsten.	2b	15%	pm	pm	S	accepteren	Ontwikkelingen in bijvoorbeeld de jurisprudentie kunnen effect hebben op de waardering. Naast het inhuren van specifieke deskundigheid op dit gebied kunnen geen beheersmaatregelen getroffen worden.
Financiën	Lagere integratie-uitkering voor de transities in het sociaal domein	De lagere budgetten vanuit het rijk zijn budgetneutraal in de begroting opgenomen. Het risico bestaat dat dit niet door middel van de transformatie op te vangen is. De korting is afgerond € 395.000	3c	40%	€ 395.000	€ 158.000	s	verminderen / accepteren	Er wordt op dit moment beleid voorbereid waarin de transformatie vorm krijgt.
Groen	Stormschade	schade aan bomen als gevolg van zware storm.	2a	0%	€ 40.000	€ 0	I	Beheersen	Reguliere bomeninspectie, in combinatie met regelmatig onderhoud.

Deelprogramma	Onderwerp	Omschrijf van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risicobedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
Inkomen en Re-integratie	Eigen risico Inkomensdeel Participatiewet	Uitkeringslasten tot 110% van het door het rijk toegekende inkomensdeel komen voor risico van de gemeente. De geraamde rijksbijdrage bedraagt afgerond € 8.875.000.	3c	40%	€ 887.500	€ 355.000	S	vermindere / accepteren	In de werkprocessen is veel aandacht voorkomen van fraude. In het kader van de re-integratie worden zoveel mogelijk bijstandsgerechtigden naar werk begeleid. Een plotselinge stijging van het aantal bijstandsgerechtigden kan echter niet altijd worden opgevangen.
Lokaal jeugdbeleid	Spelen	Aansprakelijkheid voor ongevallen bij speelvoorzieningen	1c	15%	€ 500.000	€ 75.000	I	Beheersen	Alleen goedgekeurde speelvoorzieningen in combinatie met regelmatige inspectie.
Milieu	Riolering	Schade als gevolg van onvoldoende onderhouden en/of functionerende riolering.	2b	15%	€ 150.000	€ 22.500	I	Accepteren	Regulier onderhoud en zo nodig renovatie op basis van inspecties.
Ruimtelijke ontwikkeling	Bouwgrondexploitatie IEGG/BIE plannen (bedrag is 25% van de boekwaarde 1/1/2015)	De begrote lasten worden niet meer afgedekt door de begrote baten.	2b	20%	€ 607.500	€ 121.500	I	beheersen	Op grond van de jaarlijkse dynamische kostprijsberekening is er een meerjarig inzicht in het verwachte eindresultaat. Toekomstige negatieve resultaten worden direct

Deelprogramma	Onderwerp	Omschrijf van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risicobedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
									genomen. Pas investeren als er reële verkopen worden verwacht. Verkoop stimulerende maatregelen nemen.
Ruimtelijke ontwikkeling	Legesopbrengsten omgevingsvergunningen (<i>bedrag is 25% van het begrote bedrag</i>)	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd. Zeer conjunctuurgevoelig.	4b	40%	€ 161.750	€ 64.700	I	verminderen	Flexibel inspelen op de lastenkant als de baten/werkzaamheden achterblijven.
Ruimtelijke ontwikkeling	Toepassing nieuwe regelgeving - BBV / bouwgrondexploitatie	Door een voorgenomen wijziging van het BBV is het in de toekomst niet meer mogelijk rentelasten toe te schrijven aan de niet in exploitatie genomen gronden binnen de bouwgrondexploitatie.	5b	50%	€ 144.000	€ 72.000	S	Verminderen	Op dit moment wordt bekeken in hoeverre en op welke termijn de huidige NIEGG's (na 1-1-2016: materiele vaste activa) kunnen worden omgezet in een IEGG (BIE: Bouwgrond in exploitatie). Zodra het BBV is aangepast zal hiermee in de begroting rekening worden gehouden.
Verkeer	Bruggen	Ongevallen, schade als gevolg van onvoldoende onderhouden bruggen.	1b	15%	€ 100.000	€ 15.000	I	Accepteren	Regulier onderhoud en zo nodig renovatie op basis van inspecties.
Verkeer	Wegen	Ongevallen, schade als gevolg van onvoldoende	5a	20%	€ 50.000	€ 10.000	S	Beheersen	Regulier onderhoud en aansprakelijkheidsverzekering.

Deelprogramma	Onderwerp	Omschrijf van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risicobedrag	Indicatie	Reactie	Beheersmaatregel
		onderhouden wegen.							
Wmo	Wmo begeleid wonen	De rijksbijdrage is mogelijk lager dan de verplichtingen die daar tegenover staan.	4c	40%	€ 170.000	€ 68.000		verminderen / accepteren	De uitvoering vindt plaats door de centrumgemeente Assen. Er worden afspraken gemaakt over mogelijkheden om het tekort te voorkomen.
Totaal risicobedrag						€ 1.699.750			

In onderstaande matrix zijn de risico's uit de vorige tabel samengevat naar kans- en effectscore. De grote risico's - risico's met een relatief hoge kans- en effectscore - staan in de rode cellen. De kleine risico's – risico's met een relatief lage kans- en effectscore – staan in de groene cellen. Per cel is het aantal risico's opgenomen dat in de betreffende categorie valt.

		Effect	A < 75.000	B 75.000-250.000	C 250.000-1.000.000	D 1.000.000-1.500.000	E > 1.500.000
Kans	5	1 per jr	1	2	0	0	0
	4	1 per 1-2 jr	1	2	1	0	0
		1 per 2-5 jr	0	1	3	0	0
		1 per 5-10 jr	1	4	1	0	0
	1	< 1 per 10 jr	0	1	2	0	0

Weerstandsvermogen 2016

Op basis van de berekende weerstandscapaciteit en het risicobedrag kan het weerstandsvermogen voor 2016 als volgt worden berekend:

Weerstandsvermogen =	Incidentele- + structurele weerstandscapaciteit	

	Risicobedrag	

Weerstandsvermogen =	13.543.000	= 8
	1.699.750	

Uit deze eerste inventarisatie blijkt dat de gemeente ruimschoots in staat is om mogelijke risico's af te dekken.

FINANCIËLE KENGETALLEN

1A. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
a.	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	36.963	34.176	31.386
b.	Netto vlottende schuld (cf. art. 49 BBV)	21.243	17.523	15.000
c.	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	248	135	100
d.	Financiële activa (cf. art 36 lid d, e en f BBV)	1.841	2.028	2.000
e.	Uitzettingen <1 jaar (cf. art. 39 BBV)	6.521	7.783	7.000
f.	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	9.690	549	500
g.	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	67	33	30
h.	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves))	65.556	74.850	75.154
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%	62%	55%	49%

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
a	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	36.963	34.176	31.386
b.	Netto vlottende schuld (cf. art. 49 BBV)	21.243	17.523	15.000
c.	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	248	135	100
d.	Financiële activa (cf. art. 36 lid b ,c, d, e en f BBV)	3.982	4.096	4.000
e.	Uitzettingen <1 jaar (cf. art. 39 BBV)	6.521	7.783	7.000
f.	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	9.690	549	500
g.	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	67	33	30
h.	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves))	65.556	74.850	75.154

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%	58%	53%	49%

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
a.	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	30.510	32.153	24.770
b.	Balanstotaal	89.910	84.915	77.000
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	34%	38%	32%

3. Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. In artikel 38, onderdeel a, van het BBV wordt gevraagd om in de balans afzonderlijk op te nemen:

Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:

1. Niet in exploitatie genomen bouwgronden; en
2. Overige grond- en hulpstoffen.

In onderdeel b van artikel 38 wordt gevraagd om 'onderhanden werk' te vermelden, hieronder vallen ook bouwgronden in exploitatie. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17 BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
a.	Niet in exploitatie genomen gronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)	13.951	14.841	14.355
b.	Bouwgrond in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	2.899	2.377	2.994
c.	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	65.556	74.850	75.154
	Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	26%	23%	23%

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

In artikel 19 onderdeel c BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. In artikel 19 onderdeel d wordt een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In artikel 23 BBV staat dat deze gegevens ook moeten worden verstrekt voor de meerjarenraming. Deze gegevens worden ook verstrekt bij de jaarrekening (zie artikel 19 BBV).

Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
a.	Totale structurele lasten	63.913	79.042	75.625
b.	Totale structurele baten	65.555	74.850	75.670
c.	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	-	-
d.	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	-	-	-
e.	Totale baten	69.974	82.297	77.353
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) * 100%	2,35%	-/-5,1%	-/-0,0%

5. Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het

landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2015 - op basis van de cijfers van het Coelo - bedragen € 716. Het gemiddelde voor de jaren 2013 en 2014 is respectievelijk € 697 en € 704.

		Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
a.	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	215,00	220,00	222,00
b.	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	223,50	223,50	238,50
c.	Afvalstoffenheffing voor een gezin.	230,00	230,00	215,00
d.	Eventuele heffingskorting	-	-	-
e.	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	668,50	673,50	675,50
f.	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1.	697,00	704,00	716,00
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) * 100%	95,9%	95,7%	94,3%

Verloop van de kengetallen

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Netto schuldquote	62%	55%	49%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	58%	53%	47%
Solvabiliteitsratio	34%	38%	32%
Grondexploitatie	26%	23%	23%
Structurele exploitatieruimte	2,35%	-/-5,1%	-/-0,0%
Belastingcapaciteit	95,9%	95,7%	94,3%

6. Analyse van de kengetallen

Om een oordeel te kunnen vormen over de hierboven opgenomen kengetallen moeten ze in principe worden vergeleken met een voorgeschreven norm. Dit is echter niet de bedoeling van de wetgever geweest. De kengetallen worden niet extern genormeerd.

Het is de bedoeling dat college en raad samen - in onderlinge samenhang tussen de kengetallen - een interne normering ontwikkelen voor de eigen gemeente. Doordat alle gemeenten de kengetallen in de begroting en de jaarstukken publiceren kunnen ze op termijn ook met andere gemeenten worden vergeleken.

Hieronder staat een eerste opzet om de kengetallen in een iets breder perspectief te plaatsen.

Netto schuldquote

De netto schuldquote is een percentage dat ongeveer overeenkomt met het Europese schuldplafond van 60% van het bruto binnenlands product zoals dat voor de lidstaten van de Europese Unie geldt. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich ergens tussen de 0% en 100%. Met een schuldquote van 47% in 2016 kunnen we concluderen dat we ons schuldplafond op een aanvaardbaar niveau hebben.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft een goed beeld van de mate waarin een gemeente zijn bezittingen financiert met eigen vermogen of vreemd vermogen.

Het landelijk gewogen gemiddelde is 29%. Met ruim 30% zitten wij dus boven het gemiddelde.

Grondexploitatie

We hebben zo'n € 17 miljoen aan gronden om in exploitatie te brengen per 1 januari 2016. De waardering hiervan is afhankelijk van de (verwachte) toekomstige verkopen. Dit wordt jaarlijks intern geanalyseerd en beoordeeld door de accountant.

Structurele exploitatieruimte

In de begroting van 2016 zijn alle structurele lasten afgedekt met structurele baten. Dit is in overeenstemming met de eisen van de provincie als toezichthouder.

Belastingcapaciteit

Onze woonlasten zijn voor een gemiddeld gezin zo'n € 40 lager dan het landelijke gemiddelde. We hebben onze belastingcapaciteit ook nog niet op 100%, zodat we ook nog enige ruimte hebben de tarieven te verhogen. Al met al een gezonde situatie.

Onderhoud kapitaalgoederen

Een aanzienlijk deel van de aanwezige kapitaalgoederen zoals infrastructuur, gebouwen en plantsoenen is in beheer en onderhoud van de gemeente.

Door de gemeenteraad is hiervoor de verzamelnota onderhoud kapitaalgoederen vastgesteld.

De verzamelnota geeft inzicht in:

1. de beleidsuitgangspunten (= gewenste kwaliteit) uit de door de raad vastgestelde beleids- en beheersplannen.
2. het (meerjarig) financiële beslag dat voortvloeit uit deze beleidskeuzes.

Onderdeel	Beleid	Gewenste kwaliteit
Wegen	Strategie wegbeheer 2007-2010	Technische kwaliteit - minimaal verantwoord niveau
Bruggen	Beheerplan bruggen 2002-2011 Actualisatie 2011	Technisch / functioneel
Riolering	Verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2011-2015	Technisch / functioneel
Openbaar groen • buiten bebouwde kom • binnen bebouwde kom	Landschapsbeleidsplan 2012 Groenbeleidsplan 2006-2015	Technisch / functioneel / aanzien
Openbare verlichting	Beleidsplan openbare verlichting 2014-2023	Technisch / functioneel, milieu, groen
Speeltuinen	Beleidsplan spelen in Midden-Drenthe 2011-2020	Technisch / functioneel
Gebouwen	Notitie gebouwenbeleid 2015	Hoog (gemeentehuis) redelijk (werkplaatsen en stallingsruimten) gemiddeld (alle overige gebouwen)

Voor de verschillende onderdelen zijn beheerplannen vastgesteld.

Beheerplannen	Vastgesteld door raad in (jaar)	Looptijd t/m (jaar)	Financiële vertaling in begroting
Wegen	2007*	2010	ja
Bruggen	2011 actualisatie (commissie Ruimte en Groen)*	2011	ja, deels
Riolering	2010*	2015	ja
Openbaar groen • buiten bebouwde kom • binnen bebouwde	2012 2015*	2025	ja ja

Beheerplannen	Vastgesteld door raad in (jaar)	Looptijd t/m (jaar)	Financiële vertaling in begroting
kom			
Openbare verlichting	2014	2023	ja
Speeltuinen	2011	2020	ja
Gebouwen	2015	2015	ja

* In de periode 2015/2016 wordt nieuw beleid vastgesteld.

Voor het wegwerken van eventueel achterstallig onderhoud bij bruggen worden extra middelen aan de raad gevraagd. In 2016 is in het bestedingsplan een bedrag van € 86.000 opgenomen voor groot onderhoud bruggen en € 150.000 voor vervanging van brug 5 bij De Marsen, Drijber.

Wegen

Kerncijfers

De totale oppervlakte van alle verhardingen die de gemeente onderhoudt, bedraagt ongeveer 3,8 miljoen vierkante meter. De totale lengte aan wegen bedraagt ongeveer 850 kilometer.

Verhardingssoorten	Aantal m ²
• gesloten verharding (asfalt)	2.140.000
• gesloten verharding (beton)	160.000
• open verharding (klinkers, tegels)	1.290.000
• onverhard	210.000
totaal	3.800.000

Aantal kilometers	Aantal km
• binnen bebouwde kom	227
• buiten bebouwde kom	536
• fietspaden (vrijliggend of parallel)	120
• voetpaden	170
• zandwegen	74

Ambities voor dit begrotingsjaar

We hebben als gemeente een wettelijke taak als wegbeheerder. Daarbij letten we op veiligheid en kosten.

Bij de ingebruikname van een nieuw informatiesysteem voor het beheer van de openbare ruimte zijn in de achterliggende periode de basisgegevens opnieuw ingevoerd. Als gevolg daarvan blijkt dat we meer verhard oppervlak hebben dan waar in het verleden rekening mee is gehouden.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van twee parallelle ontwikkelingen. Aan de ene kant hebben we extra geïnvesteerd om het onderhoudsniveau weer terug te brengen op het peil dat we als gemeente willen. Soms ook als gevolg van incidentele weersomstandigheden. Aan de andere kant hebben we de uitvoering van het wegenonderhoud aangepast aan de realiteit van gemeente brede

beleidsaanpassingen en bezuinigingen. Daarmee bevindt het wegenonderhoud zich op dit moment op een aanvaardbaar niveau.

In 2016 zal het wegenonderhoud opnieuw aandacht vragen, waarbij ook de vraag naar het gewenste en realistische onderhoudsniveau voor de daarop volgende jaren beantwoord zal worden.

De staat van het onderhoud moet in relatie worden gebracht met nieuw vast te stellen beleid en de daarbij behorende kwaliteit.

Het nieuwe beleid moet door de gemeenteraad vast gesteld worden.

Nu is het al enige jaren zo dat de onderhoudsmaatregelen voornamelijk bestaan uit het conserveren van wegen. Dit wil zeggen dat er relatief veel slijtlagen op het programma staan. Het aanbrengen van deklagen wordt op deze wijze vijf tot acht jaar uitgesteld.

Met deze manier van onderhoud wordt er weinig gedaan aan de vlakheid en verbetering van de constructie van de wegen.

Financieel overzicht

De uitgaven met betrekking tot wegenonderhoud vallen onder het deelprogramma Verkeer in het programma Openbare Ruimte.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016
Exploitatiebudget voor groot onderhoud	555	635	671
Exploitatiebudget voor klein onderhoud	287	261	261
Investering op niveau brengen onderhoud			

In 2014 zijn bedragen voor groot onderhoud overgeheveld naar 2015. In de bedragen voor 2015 zijn de bezuinigingen en de volume-uitbreiding op wegen verwerkt.

Planning 2016

In 2016 gaan we aan de slag met regulier groot onderhoud (herstraten, dek- en slijtlagen aanbrengen), met onderhoud aan toeristische fietspaden en met regulier klein onderhoud (aanbrengen van asfalt-, klinker- en tegelverhardingen).

Daarnaast staat aanleg van het fietspad naar Hijken op de planning, alsmede reconstructie Brandenweg te Westerbork, rotonde bij Dambroeken in Beilen, aanpassen Van Weezelplein in Westerbork, reconstructie Schultestraat te Hoogersmilde en aanpassen van een tweetal kruisingen bij het Oranjekanaal.

Het definitieve programma voor groot onderhoud 2016 bieden wij, zoals gebruikelijk, in het eerste kwartaal 2016 aan de commissie Ruimte en Groen ter kennisname aan. Naar verwachting draagt ook regulier onderhoud bij aan projecten voor wijkverbetering.

Bruggen

Kerncijfers

Midden-Drenthe beheert en onderhoudt als onderdeel van de infrastructuur 79 bruggen en duikers verspreid over de gemeente.

Soort	Aantal
Beweegbare bruggen over de Drentse Hoofdvaart	7
Vaste verkeersbruggen	17
Duikerbruggen	3
Voormalige beweegbare bruggen	8
Fiets- en voetgangersbruggen	36
Duikers	8
totaal	79

Ambities voor dit begrotingsjaar

In 2016 worden de bruggen geïnspecteerd. De laatste inspectie is van 2011. Aan de hand van de resultaten wordt een plan van aanpak gemaakt voor het onderhoud van de komende jaren. Hierbij spelen nieuwe richtlijnen op het gebied van onderhoud ook een rol.

De uitkomsten van de inspecties vormen daarnaast ook input voor een nieuw beleidsplan voor bruggen. De voorbereiding hiervoor zal in het begrotingsjaar starten.

Financieel overzicht

Voor regulier onderhoud wordt het beschikbare budget in de begroting ingezet.

Voor ingrijpend onderhoud, renovaties en vervanging worden aparte kredieten aangevraagd.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016
Exploitatiebudget regulier onderhoud	82	81	81
Bestedingsplan (investeringen):			
- vervanging bruggen	159	117	150
- groot onderhoud			86

In het bestedingsplan 2016 is een bedrag van € 86.000 beschikbaar gesteld voor de conservering van de Grietmansbrug en de Polakkenbrug en voor de aanpak van de constructieve veiligheid van vier grote stalen ophaalbruggen en van de Tentingerdraai over de Drentse Hoofdvaart. Voor de renovatie van brug 5 De Marsen bij Drijber is € 150.000 beschikbaar. Vanwege het beperkte gebruik en de nabijheid van een recent vernieuwde brug voor het zware verkeer is gekozen voor een brug met aslastbeperking.

Planning 2016

Regulier en correctief onderhoud (voorlopige opzet)

Conservering bruggen (val)	€ 15.000
Conservering/richten brugleuningen	€ 14.000
Schoonmaken bruggen	€ 7.000
Reparatie landhoofd i.c.m. beschoeiing	€ 13.000
Betonreparaties en reparaties houten dekken	€ 8.000
Slijtlagen op val	€ 11.000
Onderhoudscontracten draaibare bruggen	€ 5.900
Onderhoud en ad hoc storingen draaibare bruggen	<u>€ 6.700</u>
Totaal	€ 80.600

Riolering

Kerncijfers

Opbouw stelsel	Aantal
Vrijverval riolering:	
• gemengd rioolstelsel	167 km
• droogweer afvoer (DWA)	41 km
• regenwater afvoer (RWA)	51 km
Persleidingen:	
• kernen	15 km
• buitengebied	220 km
Verzamelleiding buitengebied	51 km

	Aantal
Gemalen	48 stuks
Randvoorzieningen	13 stuks
Pompunits	768 stuks
IBA's	125 stuks
Ongezuiverde lozingen	18 stuks
Heffingseenheden	14.375 stuks

Ambities voor dit begrotingsjaar

Op grond van de Wet milieubeheer rust op de gemeente de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied (Afvalwater zorgplicht). In de Waterwet is geregeld dat de gemeente de zorgplicht heeft voor de doelmatige inzameling en transport van afvloeiend hemelwater (Hemelwater zorgplicht). Verder is in de Waterwet geregeld dat de gemeente maatregelen moet treffen om structureel nadelige gevolgen

van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken voor zover doelmatig (Grondwater zorgplicht).

Om aan de zorgplichten te voldoen zijn diverse voorzieningen (systemen) aangelegd. De gemeente dient de voorzieningen adequaat te beheren voor zover de gemeente beheerder is. Hoe de gemeente de voorzieningen beheert en financiert legt zij vast in het Watertakenplan. Het Watertakenplan vervangt het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (2011-2015) en heeft een looptijd van 2016 tot en met 2021. Het Watertakenplan wordt begin 2016 aan de raad aangeboden. Het opstellen van het plan is samen met de gemeenten Hoogeveen, De Wolden, Westerveld, Meppel, Steenwijkerland en het waterschap Reest en Wieden gedaan onder de werknaam Fluvius. Het doel is om de stijging van de kosten te beperken, de kwaliteit te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen. Hiertoe lopen of gaan een aantal onderzoeksprogramma's lopen die wanneer zij besparingen opleveren geïmplementeerd worden binnen onze eigen organisatie.

Financieel overzicht

De exploitatielasten voortvloeiend uit het Watertakenplan worden gedekt uit de rioolheffing. Uitgangspunt bij vaststelling van de rioolheffing is dat zij kostendekkend moet zijn.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016
Bedrag voor onderhoud (excl. BTW)	910	968	1.001
Bedrag voor investeringen (excl. BTW)	437	2.431	1.050

Het budget voor investeringen 2015 is inclusief nog niet bestede kredieten uit voorgaande jaren.

Planning 2016

Er wordt ingezet op het vervangen en afkoppelen op diverse locaties. Naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden vindt nog een aantal incidentele werkzaamheden plaats.

Investerings

Afkoppelen: € 600.000
Schultestraat Hoogersmilde, ontwikkelingen Westerbork, Acacialaan Beilen, omgeving zorgcentrum Beilen

Vervangen: € 400.000
Ontwikkelingen Westerbork, riool onderhoud Westerbork, Acacialaan (deels) Beilen

Vervanging pompen en gemalen: € 50.000
Omgeving Lieving, Holthe en Makkum

Exploitatie (incidenteel)

Enquête (grond)wateroverlast € nihil

Openbaar groen

Kerncijfers

omschrijving	aantal
Landschappelijk groen: • lengte bermen buiten bebouwde kom	536 km
Groen in de bebouwde kommen: • openbaar groen	180 hectare

Ambities voor dit begrotingsjaar

De ambities voor het begrotingsjaar 2016 zijn vooral het uitvoering geven aan het nieuwe beleid. Daarbij is er bijzondere aandacht voor natuurvriendelijk groen, bomenbeleid, zelfwerkzaamheid door bewoners en veranderingen naar aanleiding van de bezuinigingen.

De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan (binnen bebouwde kom).

Landschapsbeleidsplan

In het Landschapsbeleidsplan staat de gemeentelijke visie op het landschap in het buitengebied. Doel is onder meer om de verschillende landschapstypen te versterken. Voor het beheer van bermen, bomen, sloten, houtwallen en singels zijn richtlijnen aangegeven.

Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan bevat een overkoepelende visie voor het groen binnen de bebouwde kommen. Groenstructuren, functies, beheermethoden en werkwijzen worden in hoofdlijnen aangegeven. Eind 2015 zal een nieuw groenbeleidsplan ter vaststelling worden aangeboden aan de raad.

Groenonderhoud

Het areaal groen en bomen is opgenomen in een geautomatiseerd beheerprogramma. Het groenonderhoud voor de hele gemeente wordt uitbesteed op basis van een bestek. In dit bestek wordt de gewenste kwaliteit omschreven en wordt per m² afgerekend. Alescon voert de meeste werkzaamheden uit. Een bomenteam bestaande uit twee eigen medewerkers voert bomeninspecties uit volgens de zorgplicht. Ook doen zij specifieke werkzaamheden ten aanzien van bomen, zoals in het kader van de bestrijding van de eikenprocessierups.

In 2014 zijn de hertenkampen geprivatiseerd en worden door stichtingen van vrijwilligers beheerd. Hiervoor krijgen zij een bijdrage in de kosten.

Snippergroen

Op diverse plekken zijn er bewoners die gemeentelijk groen hebben toegevoegd aan hun tuin. In veel gevallen met, maar ook soms zonder toestemming. Ook zijn veel in gebruik genomen stukken niet vastgelegd in een overeenkomst. Het huidige beleid op het gebied van snippergroen wordt tegen het licht gehouden en mogelijk bijgesteld.

Financieel overzicht

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016
Bedrag voor onderhoud	3.193	3.138	3.141
Bestedingsplan	42	257	0

Het betreft hier de kosten van onderhoud bermen en wegbeplanting, kerntaken landschap en bossen, plantsoenen en wandelpaden en kerntaken groenvoorziening. In het bedrag voor 2015 is de bezuiniging verwerkt.

Het bedrag van € 257.000 is een totaal van het restant dat beschikbaar is voor de werkzaamheden bij de Schapendrift in Beilen (bestedingsplan 2014) en de middelen vanuit het bestedingsplan 2015 voor de werkzaamheden in het park bij de Koepelkerk in Smilde.

Planning 2016

De belangrijkste activiteiten zijn groenonderhoud (o.a. grasmaaien, onkruidbeheersing, snoei) boominspecties. Gezien de bezuinigingen zullen de investeringen minimaal zijn en zal worden geprobeerd om met het beschikbare budget de groenvoorzieningen op een acceptabel peil te houden. Hiervoor zal het onvermijdelijk zijn dat er groen wordt omgevormd naar goedkopere/minder intensieve groentypen.

Openbare verlichting

Kerncijfers

Areaal	aantal
Lichtmasten:	7.882 stuks
• waarvan met LED-verlichting	700 stuks
Elektriciteitsverbruik per jaar:	
• 2013	1.104.000 kWh
• 2014	1.005.600 kWh

Ambities voor het begrotingsjaar

Het beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting is in 2013 opnieuw vastgesteld (geactualiseerd). Bij verduurzaming van de verlichting is er aandacht voor de volgende aspecten:

- Gelijkmatigheid van de verlichting;
- Verlichtingssterkte;
- Energiebesparing;
- Lichthinder, lichtvervuiling en duisternis en materialisatie.

Binnen bestaande budgetten is ruimte voor de uitvoering deze maatregelen.

Financieel overzicht

Budget (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016
Exploitatiebudget voor onderhoud	262	284	286
Uitvoering beleidsplan	79	270	50

Planning 2016

In de planperiode 2013 tot 2023 zijn de volgende werkzaamheden opgenomen:

- Vervangen van circa 300 armaturen (2016);
- Armaturen statisch dimmen (doorlopend, na vervanging);
- Verwijderen van kom indicatie-verlichting;
- Lichtmasten in buitengebied vervangen door LED oriëntatieverlichting.

Naast het reguliere onderhoud, het vervangen van armaturen.

Speelvoorzieningen

Kerncijfers

Speelvoorzieningen	Aantal
Speelplaatsen:	130 stuks
• waarvan schoolpleinen	15 stuks
Speeltoestellen:	790 stuks
• waarvan op schoolpleinen	125 stuks
• waarvan op begraafplaatsen	1 stuks
Aantal overeenkomsten speeltuinen (excl. schoolpleinen)	103
Aantal organisaties speeltuinen	74

Ambities voor het begrotingsjaar

Kalmoes Gentiaan

Via het bestedingsplan is er budget voor de speelvoorziening Kalmoes Gentiaan in Beilen. Tot voor kort waren er hier twee speelplekken, voor jongere en oudere kinderen. Beide voorzieningen waren/zijn oud en daarom is de plek voor jongere kinderen al gesloten. Het grotere veld gaan we opnieuw inrichten vanuit het budget voor speelvoorzieningen. Daarnaast is er de wens voor in elk geval een voetbalvoorziening. Vrijwilligers gaan ook fondsen aanspreken en acties houden om geld bij elkaar te krijgen. Doel is om voor kinderen van alle leeftijden een aantrekkelijker voorziening te kunnen bieden waar ze kunnen bewegen en ontmoeten. Het gaat om € 10.000.

Beleidsplan Spelen

Ook is er via het bestedingsplan budget om een onderdeel van het Beleidsplan spelen te realiseren. In het beleidsplan spelen zijn onder andere maatregelen voor grotere kinderen (vanaf 9 jaar) opgenomen, die tot nu toe niet zijn uitgevoerd. Mede op aandringen van het speeltuinoverleg gaan we een aantal van die voorzieningen aanleggen in de buitendorpen waar geen basisschool staat. De afgelopen tijd zijn er diverse speelmogelijkheden op schoolpleinen gerealiseerd en zijn er afspraken gemaakt over het gebruik van de schoolpleinen buiten schooltijd. Met het budget uit het bestedingsplan (€ 25.000) willen we ons dus met name richten op dorpen waar geen schoolplein is.

Beleidsplan speelvoorzieningen 2011-2020

In 2011 is het beleidsplan voor de speelvoorzieningen in Midden-Drenthe 2011-2020 vastgesteld. Gestreefd wordt naar een verbetering van de spreiding van de speelvoorzieningen, waarbij gekeken wordt naar het aantal kinderen in een buurt of dorp en hun leeftijd. Het beleid is gericht op het stimuleren van de lichamelijke en sociale ontwikkeling van kinderen. Vooral voor de groep van 9-14 jaar worden naar aanleiding van het beleidsplan meer voorzieningen gerealiseerd. Daarnaast willen we ook de betrokkenheid van bewoners bij hun buurt en het omzien naar elkaar stimuleren.

Bewonersparticipatie

De realisatie van speelvoorzieningen in buurten en dorpen vindt in Midden-Drenthe in principe slechts plaats wanneer vrijwilligers bereid zijn het dagelijkse beheer en het klein onderhoud van de speelvoorziening op zich te nemen. Groot onderhoud, vervangingen en veiligheidsinspecties worden gedaan door de gemeente. Afspraken hierover zijn vastgelegd in een overeenkomst. Het speeltuinoverleg Midden-Drenthe behartigt de belangen van de speeltuin vrijwilligers. De overeenkomsten zijn in 2013 alle vernieuwd. De vrijwilligers ontvangen een bijdrage voor beheer, onderhoud en activiteiten. De bijdrage is mede afhankelijk van het aantal toestellen.

Schoolpleinen

In 2014 zijn nieuwe overeenkomsten gesloten met Kits Primair en COG Drenthe. Alle schoolpleinen bij de reguliere basisscholen zijn openbaar toegankelijk en vallen onder het speelvoorzieningenbeleid. Er zijn afspraken gemaakt over onder meer aansprakelijkheid, aantal toestellen en onderhoud.

Veiligheid

Op speelvoorzieningen is het Warenwetsbesluit attractie- en speeltoestellen van toepassing. Op grond van dit besluit is de beheerder verplicht de toestellen goed te onderhouden. In een logboek moeten per toestel gegevens m.b.t. onderhoud, inspecties, vervanging onderdelen, reparaties en ongevallen worden bijgehouden.

Financieel overzicht

Budget (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2014	Raming 2015	Raming 2016
Bedrag voor onderhoud en reparatie zandbakken en speeltoestellen	262	267	278
Uitvoering beleidsplan Spelen (bestedingsplan)	25	31	25

Planning 2016

Het budget wordt besteed aan onderhoud en vervanging van de speeltoestellen, ondergronden en zandbakken door de gemeente, en een subsidie aan de speeltuinverenigingen. Daarbij wordt kritisch gekeken naar vervanging door het vastgestelde beleidsplan en de daarin vastgestelde normen aan te houden.

Gemeentelijke gebouwen

Het betreft hier regulier onderhoud aan gemeentelijke gebouwen die geen schoolgebouwen zijn. Het beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen is een veelomvattende activiteit. De financiële middelen die hier jaarlijks voor nodig zijn worden betaald uit de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen.

Voor enkele categorieën gebouwen gelden naast het onderhoudsbeleid enkele aanvullende / afwijkende regels.

Sportaccommodaties

In de gemeente bestaat tussen de sportaccommodaties verschil in exploitatie en beheer. Naast de accommodaties die de gemeente exploiteert zijn er de (deels) verzelfstandigde accommodaties. Laatstgenoemde categorie ontvangt van de gemeente een bijdrage in de exploitatiekosten. De bijdragen worden jaarlijks geïndexeerd op basis van een vooraf afgesproken set van indexcijfers. Voor 2016 bedraagt de index 2%. Het betreft de volgende accommodaties:

Bedragen x € 1.000

Sportcomplex Hooghalen	35
Sportcomplex Noord-West Beilen	61
Sportcomplex Wijster	45
Korfbalaccommodatie Beilen	11
Tennisbanen Beilen	11
Tennisbanen Smilde	11
Tennisbanen Westerbork	9
Sportcomplex Smilde	8

Dorpshuizen

Op 27 mei 2004 heeft de raad de Koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe vastgesteld. De koersnotitie bevat onder meer de volgende afspraken:

- Klein en preventief onderhoud komt voor rekening van het dorpshuisbestuur.
- Groot onderhoud wordt uitgevoerd en georganiseerd door de dorpshuisbesturen. De kosten komen voor rekening van de gemeente. Bij gecombineerde dorps huizen (+school: Balinge) vindt een verrekening plaats. De financiële dekking vindt plaats via de reserve onderhoud gebouwen.
- De gemeente levert een bijdrage van maximaal 50%, tot een maximum van € 100.000 in de verbouwkosten voor functionele aanpassingen (50% regeling). De financiële dekking moet dan plaatsvinden vanuit de bestedingsruimte.

In Elp was het dorpshuis onderdeel van de school. Het schoolgebouw is gesloopt en het dorpshuis en gymlokaal zijn gerenoveerd .Ook zijn er interne verbouwingen doorgevoerd. Het vernieuwde dorpshuis is inmiddels in gebruik genomen.

In Witteveen is de schoolfunctie verdwenen, echter het dorps huis blijft in het gebouw gevestigd. Over het beheer en de exploitatie van het leegstaande schoolgebouw is overeenstemming bereikt met het bestuur van het dorps huis.

Aula's

In het kader van de harmonisatie zijn het beheer en het klein onderhoud van de aula's in Westerbork en Smilde overgedragen aan de betreffende aula verenigingen. De gemeente blijft eigenaar van de gebouwen. Eigendom, beheer en onderhoud van de aula in Beilen was en blijft in handen van de stichting. Voorafgaand aan de harmonisatie zijn de drie aula's in 2006 / 2007 toekomstbestendig gemaakt.

Voor het groot onderhoud van de aula's geldt de 'dorps huizenconstructie'. De vereniging / stichting zorgt er in overleg met de gemeente voor dat het groot onderhoud wordt georganiseerd en uitgevoerd. De kosten zijn voor rekening van de gemeente. Financiële dekking van het groot onderhoud vindt plaats via de reserve onderhoud gebouwen.

Uit te voeren werken in 2016

Het onderhoud aan gebouwen vindt plaats op basis van de betreffende geactualiseerde jaarschijf uit het meerjarenonderhoudsprogramma (o-prognose).

Van het beschikbare budget van € 496.000 is € 440.000 begroot voor het noodzakelijk onderhoud in 2016. Om de fluctuerende kosten van onderhoud op te vangen wordt het verschil verrekend met de bestemmingsreserve Onderhoud gebouwen. Voor 2016 wordt een positief verschil toegevoegd aan de reserve Onderhoud gebouwen.

Verloop bestemmingsreserve onderhoud gebouwen 2015 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2016	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2016
Bestemmingsreserve	404	56		460

Het geraamde bedrag van € 440.000 wordt over de volgende groepsindeling verdeeld:

(Bedragen x € 1.000)

• Sportcomplexen	17
• Sporthallen	155
• Gymlokalen	27
• Zwembaden	69
• Dorps huizen	24
• Woningen	5
• Baarhuisjes	2
• Brandweerkazernes	15
• Gemeentehuis	57
• Multifunctionele accommodaties	31
• Werkplaatsen	19
• Diversen	19

Bedrijfsmiddelen

Om de bedrijfsvoering van de organisatie zo optimaal te kunnen uitvoeren moeten de benodigde bedrijfsmiddelen goed functioneren. Op dit te garanderen beschikt de gemeente over een geactualiseerde meerjarig vervangingsschema. Hierbij gaat het om de vervanging van materieel voor wegen en groen, automatisering, facilitair en materiaal voor sport- en welzijnsaccommodaties. De uit deze investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden onttrokken aan de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen. Vanuit de exploitatie wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Als een vervangingsinvestering voldoet aan één van de volgende eisen wordt deze niet geactiveerd maar direct volledig afgeschreven:

- Een verkrijgingsprijs van € 15.000 of minder;
- Een levensduur die korter is dan 4 jaar;
- Een jaarlijkse vervanging van hetzelfde materieel.

Verloop bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen 2016 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2016	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2016
Bestemmingsreserve	605	694	539	760

Betreft alleen kapitaallasten voorgaande jaren zonder het doorschuif effect en vervangingen 2016 die niet worden geactiveerd maar direct ten laste van de bestemmingsreserve komen.

Uit te voeren werken in 2016

Het geraamde investeringsbedrag voor 2016, inclusief niet te verrekenen btw, bedraagt afgerond € 529.000 en kan als volgt worden onderverdeeld:

(bedragen x € 1.000)

• Materiaal voor berm-, weg-, en rioolonderhoud	161
• Automatiseringsapparatuur/software/facilitair	272
• Materiaal voor sporthal, gymlokaal en zwembad	96

Financiering (Treasury)

Jaarlijks wordt zowel in de begroting als in de jaarrekening een paragraaf financiering opgesteld met als doel het treasurybeleid van de gemeente in beeld te brengen. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde, terwijl in het jaarverslag de realisatie van de het beleid wordt beschreven.

De gemeentelijke treasuryfunctie omvat het financieren van gemeentelijk beleid (de programma's) en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Dit laatste is echter achterhaald door de invoering van het schatkistbankieren. Al onze overtollige middelen moeten we dagelijks naar het Rijk afstorten. We krijgen het weer terug zodra we het weer nodig zijn.

Meer specifiek houdt dit in:

- het tijdig aantrekken van voldoende financiële middelen om de (deel) programma's uit te kunnen voeren (beschikbaarheid);
- het beheersen van de risico's verbonden aan de treasuryfunctie (risico minimalisatie);
- het zoveel mogelijk beperken van de rentekosten (renteoptimalisatie);
- het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities (kosten minimalisatie).

Beleidskader

De Wet Fido geeft voorschriften met betrekking tot het aantrekken van geldleningen, het uitzetten van middelen en het verstrekken van garanties. Van belang hierbij is dat deze activiteiten geschieden in het kader van het uitoefenen van de publieke taak. Uitzetting van tijdelijk overtollige middelen dient een voorzichtig karakter te hebben en mag niet gericht zijn op het verschaffen van inkomen door het lopen van overmatige risico's.

Het kader van het financieringsbeleid is vastgelegd in de 'Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe ex artikel 212 Gemeentewet' van 30 april 2015. Met de verordening stelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financiële beleid, de financiële organisatie en het financiële beheer vast. In artikel 10 wordt de financieringsfunctie behandeld. Dit zijn de uitvoeringsregels van het treasury beleid.

Marktontwikkelingen en rentevisie

Bepalend voor de ontwikkelingen van de korte rente is het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB stelt zich ten doel om de inflatie onder de 2% per jaar te houden. Op 4 september 2014 verlaagde de ECB de rente voor het laatst met een tiende procent naar 0,050%. De ECB verwacht dat de belangrijkste rentetarieven een geruime tijd zeer laag zullen blijven.

De lange rente (20 jaar) is in augustus 2015 ongeveer 1,5%. We hebben voor het laatst op 25 november 2013 een langlopende geldlening afgesloten van € 5 miljoen voor 20 jaar tegen een rente van 2,365%. Wij verwachten dat we, gezien de overschrijding op onze kasgeldlimiet, in 2015 nog een langlopende geldlening moeten aantrekken. We proberen zo veel mogelijk kasgeld aan te trekken, omdat dit op dit moment het goedkoopst is. We betaalden in augustus 2015 -0,15% voor een kasgeldlening van een maand.

Verwachte liquiditeitsontwikkeling 2016

Voor de begroting van 2016 is berekend dat er een tekort aan financieringsmiddelen is van € 31 miljoen. Onze kasgeldlimiet bedraagt € 6,5 miljoen en omdat de korte rente behoorlijk lager is dan de lange rente, zullen we de kasgeldlimiet volledig benutten.

Na aftrek van de kasgeldlimiet van € 6,5 miljoen resteert een tekort van bijna € 25 miljoen. Deze raming is erop gebaseerd dat alle geplande investeringen worden uitgevoerd. In de praktijk is dit niet het geval. Op het moment van schrijven van deze begroting is er ook nog voor € 25 miljoen aan geplande investeringen aanwezig. Dit betreft onder andere het Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor de scholen. In de begroting ramen we voor de nog niet uitgevoerde investeringen een bedrag voor onderuitputting (incidentele bestedingsruimte in het bestedingsplan).

Omdat we drie kwartalen achter elkaar de kasgeldlimiet hebben overschreden, hebben we per 12 oktober 2015 bij de BNG Bank een 20 jarige langlopende geldlening afgesloten van € 6 miljoen tegen een rente van 1,155%. Begin 2015 was de overschrijding van de kasgeldlimiet € 5,4 miljoen, na het eerste kwartaal € 5,7 miljoen en na het tweede kwartaal € 5,5 miljoen.

In de begroting 2016 gaan we er vanuit dat een kasgeldlening 0% kost (1 maand) en een eventuele langlopende geldlening 1,3%. Per saldo bedraagt het omslagpercentage 1,2%.

Risicopositie bestaande portefeuilles

De langlopende leningenportefeuille heeft op 1 januari 2016 een schuldrestant van ongeveer € 31 miljoen. De gemiddelde rente op de leningenportefeuille bedraagt 4,8%. De BNG Bank is de grootste geldverstrekker.

De onderstaande tabel geeft het verwachte verloop voor 2016-2018 van de renterisiconorm.

Stap	Variabelen renterisiconorm	2016	2017	2018	2019
(1)	Renteherzieningen	-	-	-	-
(2)	Aflossingen	2.794	2.798	2.802	2.807
(3)	Renterisico (1+2)	2.794	2.798	2.802	2.807
(4)	Renterisiconorm	15,129	15.129	15.129	15.129
(5a) = 4>3	Ruimte onder renterisiconorm	12.335	12.331	12.337	12.322
(5b) = 3>4	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal jaar T	75.647			
(4a)	Percentage	20			
(4b)	Regeling				
	Renterisiconorm jaar T	15.129			
(4)	= 4a*4b/100				

Het begrote lastentotaal voor 2016 bedraagt € 75,6 miljoen waarmee de renterisiconorm op € 15 miljoen uitkomt (20% van € 75,6 miljoen).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan en dient derhalve om het renterisico op de korte termijn te beheersen. Juist voor de korte termijn geldt dat de renterisico's aanzienlijk kunnen zijn, vanwege mogelijke fluctuaties op de geldmarkt.

Onder de vlottende schuld vallen alle financieringen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar. De limiet bedraagt een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van de begrote gemeentelijke uitgaven. Voor 2016 is de kasgeldlimiet bepaald op 8,5% van het uitgaventotaal van de begroting 2016.

Het begrotingstotaal 2016 bedraagt € 75,6 miljoen waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op ongeveer € 6,5 miljoen. Iedere drie maanden wordt de stand van de netto vlottende schuld van de gemeente getoetst aan de kasgeldlimiet. De tabel geeft voor 2016 een wisselend beeld van het verloop van het liquiditeitssaldo. Het betreft een raming, maar als er langer dan 3 kwartalen een overschrijding van de kasgeldlimiet ontstaat, zal er een langlopende geldlening worden afgesloten. Volgens de renterisiconorm is hier nog ruimschoots de mogelijkheid voor.

De onderstaande tabel geeft voor 2016 het verwachte verloop van de netto vlottende schuld en of overschot aan kasmiddelen afgezet tegen de kasgeldlimiet.

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(1) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend (+) of overschot middelen(-)
(1) - (2) = (3)			
Ultimo kwartaal 1	19.542	17.397	2.145
Ultimo kwartaal 2	18.782	23.620	-4.838
Ultimo kwartaal 3	23.284	20.844	2.440
Ultimo kwartaal 4	18.925	17.429	1.496
(4) gemiddelde van (3)			1.243
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
(5)	kasgeldlimiet (KGL)		6.426
(6a) = (5>4)	ruimte onder de KGL		1.243
(6b) = (4>5)	overschrijding van de KGL		
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		75.600
(8)	Percentage regeling		8,5
(5) = (7) x (8) / 100	Kasgeldlimiet		6.426

Schatkistbankieren

De decentrale overheden moeten vanaf 2014 schatkistbankieren. Schatkistbankieren houdt in dat rekening courant tegoeden van decentrale overheden moeten worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen.

Dit betekent dat we iedere werkdag onze rekening courant tegoeden afstorten bij de schatkist.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering in een gemeentelijke organisatie kan worden omschreven als de sturing en beheersing van bedrijfsprocessen om de in de programma's gestelde beleidsdoelstellingen te realiseren. Deze doelen zijn ontleend aan zowel de aan de gemeente opgedragen (wettelijke) taken als het door de gemeenteraad vastgestelde beleid.

Bedrijfsvoering betreft zowel de primaire processen als de ondersteunende processen. Voorbeelden van primaire processen zijn vergunningverlening, subsidiëring en belastingheffing. Tot de ondersteunende processen worden in de regel personeelszorg, informatisering en automatisering, organisatieontwikkeling, financiën, administratie, huisvesting, juridische zaken en communicatie gerekend. Afgekort de PIOFAHJC-functies.

Deze paragraaf beperkt zich tot een aantal ondersteunende processen: organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, informatisering en automatisering, financiën en controlling, communicatie, juridische zaken en huisvesting. Daar aan voorafgaand gaat deze paragraaf in op de kosten die met de ondersteunende bedrijfsvoering processen gepaard gaan, de apparaatskosten.

Apparaatskosten

Onder apparaatskosten worden gebruikelijk de kosten van het ambtelijk apparaat (personeel en overhead) verstaan die via een vorm van kostenverdeling direct of indirect worden toegerekend aan de deelprogramma's (producten). Voorbeelden hiervan zijn de personeelskosten en de huisvestingskosten.

Het merendeel van de apparaatskosten in Midden-Drenthe wordt op een zogenaamde kostenplaats in de begroting verzameld, waarna ze via een verdeelsleutel (uren, m²) over de verschillende deelprogramma's (producten) worden verdeeld. Hierdoor kan het zijn dat verschillen binnen een deelprogramma zichtbaar worden gemaakt terwijl niet duidelijk is welke oorzaak het verschil heeft. Vaak heeft het te maken met een wijziging in formatie, functieomvang of een verandering van taken; dat wordt echter niet duidelijk in de deelprogramma's.

Ten behoeve van de transparantie worden daarom in deze begroting de apparaatskosten en de wijzigingen op één plaats, in de paragraaf bedrijfsvoering, verzameld en toegelicht. Dit betekent dat deze kosten nog wel in de (deel)programma's van de begroting staan opgenomen, maar op die plek niet meer worden toegelicht. Dit geldt ook voor de wijzigingen in de apparaatskosten die na de laatste begrotingswijziging optreden en onder het product saldi van kostenplaatsen staan opgenomen in het deelprogramma financiering.

In onderstaande tabel staan de kosten opgenomen die wij onder de apparaatskosten scharen en een toelichting daarop. De kosten voor onderhoud gebouwen en de tractiekosten komen aan de orde in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

De post personeelskosten uit de tabel is meeromvattend dan alleen de salariskosten. Onder personeelskosten vallen ook diverse 'bijkomende personeelskosten' waaronder studiekosten, kosten woon-werkverkeer en kosten van abonnementen en contributies. De salariskosten inclusief de bijbehorende personeelsomvang komen aan de orde in het onderdeel 'personeelsbeleid'.

bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 2015 na wijziging	Begroting 2016
Personeelskosten	12.584	12.261	12.440
Bestuurskosten (college en raad)	1.199	1.224	1.230
Huisvesting	899	936	865
Verzekeringen	196	205	208
Facilitair	577	556	544
Automatisering	1.155	1.327	1.101
Documentatie- en informatievoorziening	47	47	47
totaal	16.657	16.556	16.435

Organisatieontwikkeling

De inkomsten van de gemeente staan fors onder druk de komende jaren. Ook de organisatie heeft, vanuit het coalitie akkoord een opdracht om als ombuigingstaakstelling binnen haar bedrijfsvoering naast de bestaande taakstelling een kostenreductie van ongeveer € 900.000 voor de komende jaren uit te voeren. Voor 2016 geldt dat er een taakstelling van € 300.000 ligt die bezuinigd moet worden op bedrijfsvoering.

Personeelsbeleid

De gemeente maakt deel uit van een samenleving die continu in beweging is en oefent met de uitvoering van de programma's invloed uit op de samenleving. De uitvoering van deze rol vereist dat de ambtelijke organisatie maatschappelijke en andere ontwikkelingen adequaat tegemoet kan treden. De mensen vormen zo het belangrijkste kapitaal in onze organisatie. Investeren in de kwaliteit van personeel komt daardoor ten goede aan de Midden-Drentse samenleving. Hoe zorgen wij goed voor ons personeel? Op welke manier benaderen we de arbeidsmarkt voor het werven van specialistisch personeel, waar moeilijk aan te komen is? Hoe binden en boeien wij de mensen in onze organisatie?

ons personeel? Op welke manier benaderen we de arbeidsmarkt voor het werven van specialistisch personeel, waar moeilijk aan te komen is? Hoe binden en boeien wij de mensen in onze organisatie? Vragen die onderdeel zijn van het (strategisch) personeelsbeleid, wat we als organisatie in 2016 zullen gaan uitwerken.

Daarnaast zijn we bezig met de uitwerking van een zogeheten generatiepact. In een generatiepact biedt een gemeente oudere medewerkers de mogelijkheid om minder te werken met gedeeltelijk behoud van het salaris en de salaristoelagen. Hierdoor ontstaat ruimte om (jongere) medewerkers aan te trekken.

Fte's en budget (x € 1.000)	Raming 2015	Raming 2016
Salarisbudget (incl. raad en college)	13.385	13.791
Fte's (ambtelijke organisatie)	211	215

Het aantal formatieplaatsen is toegenomen. Dit is volledig toe te schrijven aan de transitie in het sociale domein. Deze extra werkzaamheden op de gebieden jeugd, WMO en participatie geven een uitzetting van de formatie met ongeveer 5 fte.

Bij het formatiecijfer blijven we wel de kanttekening maken dat de komende jaren waarschijnlijk nog meer werk vanwege o.a. nieuwe wetgeving naar de gemeente komt, waardoor dit cijfer weer kan gaan stijgen. Ook zal niet elke fte minder voor 100% in geld worden terugverdiend. Tot slot willen wij geen concessies doen aan de kwaliteit van de werkzaamheden door de gemeente.

Informatisering en automatisering

Voor informatie over de informatisering en automatisering verwijzen wij u naar het programma Burger en Bestuur, deelprogramma Dienstverlening.

Financiën en controlling

De uitgangspunten voor het financieel beleid zijn vastgelegd in verschillende verordeningen en afspraken zoals het Coalitieakkoord 2014-2018, de Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe en de Controleverordening Midden-Drenthe.

Bewust omgaan met financiële middelen is een belangrijk uitgangspunt bij de bedrijfsvoering. Dit geldt voor alle tijden, echter de komende periode zal de kostenbeheersing nog belangrijker worden. De begrotingen zullen de komende jaren steeds meer de realiteit benaderen en er zal strakker op uitgaven worden gestuurd. In de begroting 2016 is de paragraaf weerstandsvermogen aangepast gebaseerd op een geactualiseerde Nota weerstandsvermogen en risicomanagement. Daarnaast is de Nota reserves en voorzieningen geactualiseerd en heeft dit tot aanpassingen geleid in deze begroting. Voor de komende jaren staat de gemeente voor een aanzienlijke financiële opgave om de begroting materieel sluitend te krijgen. In de begroting 2016 zijn een aantal technische maatregelen genomen, zoals het verlagen van de rekenrente dat al een eerste bezuiniging heeft opgeleverd.

Communicatie

In het coalitieakkoord staat het volgende over communicatie: "Sleutelwoord in alle vormen van samenwerking is communicatie. Dat betekent: op tijd beginnen met communiceren, duidelijk maken wat het doel en effect van de communicatie zijn en in gewone en begrijpelijke taal spreken en schrijven. Dat zal, nog meer dan nu, het visitekaartje van onze gemeente zijn."

Dat vormt dus ook in 2016 het uitgangspunt voor onze communicatie. Daarbij maken we gebruik van verschillende communicatiemiddelen.

Website en sociale media

Net als in het afgelopen jaar, blijven we continu bezig om onze website actueel te houden en waar nodig nog verder te verbeteren bijvoorbeeld op het gebied van zoeken en vinden en door het aanbieden van nieuwe 'producten'. Daarnaast besteden we veel aandacht aan de inzet van sociale media: uitbreiding en verdere professionalisering.

Huisstijl

In het afgelopen jaar is hard gewerkt aan het aanpassen van alle schriftelijke en digitale uitingen aan de aangepaste huisstijl. Omdat het om heel veel documenten, van brieven en mails tot formulieren en interne sjablonen, gaat die zowel qua lay-out als inhoudelijk verbeterd moeten worden, neemt dit veel tijd in beslag. Ook in 2016 zullen er nog aanpassingen plaatsvinden. Daarnaast houden we vanuit communicatie een vinger aan de pols door geregeld steekproeven te houden.

Advisering

Ook in 2016 zijn er diverse projecten waarbij communicatieadvies gevraagd wordt. De transities zullen de nodige communicatie-inzet vragen. Dat geldt ook voor de verdere uitwerking van de structuurvisie Westerbork en de bouw van de Woonservicezone.

De komende twee jaar zal ook het Asielzoekerscentrum in Oranje de nodige communicatievraagstukken opleveren evenals de perikelen op het ETP terrein. De verwachting is dat het nieuwe afvalstoffenbeleid in 2016 wordt ingevoerd. Ook dat vraagt (vroegtijdige en duidelijke) communicatie met onze inwoners.

Media

Evenals voorgaande jaren blijft het informeren en te woord staan van de media veel inzet van het team communicatie vragen. Inwoners zijn steeds sneller geneigd de pers ergens bij te halen en via sociale media is de pers snel van dingen op de hoogte. Uitgangspunt is dat we transparant zijn naar de media, met waarborging van de privacy van onze inwoners.

Juridische zaken

Zwaartepunt in deze taak is gevraagde en ongevraagde juridische advisering aan bestuur en organisatie, zowel op publiekrechtelijk als privaatrechtelijk terrein.

Daarnaast is het secretariaat van de Commissie bezwaarschriften een belangrijke taak inclusief de voorbereiding op de advisering door de commissie aan het gemeentebestuur. In 2013 en 2014 zien we een toename van het aantal bezwaarschriften op het terrein van bijstandsverlening en WMO (respectievelijk 108 en 84 bezwaarschriften tegen 67 in 2012). In 2015 staat als gevolg van de invoering van de nieuwe WMO de teller op 15 augustus al op 91.

Ook de vertegenwoordiging van het gemeentebestuur bij rechtbank, Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State en Centrale Raad van Beroep is een onderdeel van het werk.

Huisvesting

Informatie over gemeentelijke gebouwen en huisvesting staat opgenomen in het onderdeel Onderhoud gebouwen van de paragraaf kapitaalgoederen. Op deze plaats volstaan wij met de opmerking dat wij uit efficiencyoverwegingen de beheerstaken voor dit onderdeel in de nieuwe organisatie op één plaats hebben samengebracht.

Intergemeentelijke samenwerking

Onze ervaring tot op heden is dat wij in de bestaande samenwerkingsverbanden goed kunnen opereren. We realiseren ons daarbij dat de geografische ligging van Midden-Drenthe daarbij

veroorzaakt dat we niet in congruente verbanden samenwerken, maar wel sterk vanuit de inhoud gedreven. Wij zien dan ook geen reden om nu een slag te maken in het zoeken van congruentie in onze samenwerkingsverbanden.

We merken daarbij wel op dat onze omgeving daar natuurlijk anders over kan denken. Daar zullen we alert op blijven en zo nodig op acteren. Wij zullen daarbij van onze zijde de inhoudelijke benadering blijven inbrengen.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn partijen waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang houdt in dat leden van het college in het bestuur van een gemeenschappelijke regeling vertegenwoordigd zijn. Daarnaast kan de gemeente als lid van stichtingen en verenigingen of als vennoot van een vennootschap stemrecht hebben. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname aan een verbonden partij op enigerlei wijze risico kan lopen.

De gemeenteraad heeft een kaderstellende en controlerende taak op de kernvraag of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenkomen met de doelstellingen van de gemeente of dat de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Daarnaast is inzicht gewenst in het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen.

De nota verbonden partijen is een aantal jaren geleden vastgesteld.

De volgende uitgangspunten zijn hierin vastgelegd:

- De gemeenteraad doet mee in verbonden partijen als dat nodig en functioneel is. Dat betekent een beoordeling per situatie.
- De huidige deelname in vennootschappen BNG en WMD zet de raad ongewijzigd voort. De behandeling van de begroting en de jaarstukken vindt plaats door het college, waarbij de stukken naar een raadscommissie ter informatie gaan.
- De afhandeling van de financiële stukken van de niet-actieve gr-en vindt plaats door het college, waarbij de stukken naar een raadscommissie ter kennisname gaan.
- De raad gaat de relatie met de actieve GR-en (Alescon, GGD, Veiligheidsregio Drenthe, RUD Drenthe en Recreatieschap) versterken door actiever te sturen. De GR moet aantoonbaar bijdragen aan het realiseren van een of meer doelen uit de programmabegroting. De sturing wordt actiever door concrete afspraken op een aantal aspecten. Daarin zijn de aanbevelingen van de VDG over dit onderwerp koersbepalend.

Voor het versterken van de sturende rol heeft de raad gekozen voor een aanpak in VDG-verband. Dat betekent enerzijds winst in afstemming, anderzijds verlies in tijd. De VDG heeft daarvoor een nieuwe vergaderstructuur ingezet waarin een sterkere rol is weggelegd voor de professionele inbreng van gemeenten. Die sterkere rol zal ook aan het licht komen in de contacten met de gemeenschappelijke regelingen.

VENNOOTSCHAPPEN

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)

BNG Bank, gevestigd te Den Haag, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

Eind 2010 heeft het Comité voor Banktoezicht nieuwe richtlijnen uitgevaardigd (Basel III-akkoord) met betrekking tot kapitaal- en liquiditeitseisen. Inmiddels zijn deze richtlijnen uitgewerkt in Europese verordeningen en richtlijnen (CRD IV). Voor de BNG Bank is vooral het voornemen om de leverage ratio vanaf 2018 op minimaal 3% vast te stellen van belang.

De leverage ratio is het balanstotaal van het uitgeleende geld van een bank, ten opzichte van het eigen vermogen. Als een bank 1 euro eigen vermogen heeft en 30 euro uitleent, is de leverage-ratio 3 procent.

Om deze ratio te verhogen is besloten de dividenduitkering te halveren, namelijk 25% van de netto winst. Dit was 50%. Op deze manier kan ultimo 2017 voldaan worden aan de minimumnorm.

Aandelen bezit	Nominaal € 2,50 per aandeel. Aantal:	60.138
Eigen vermogen	Per 31 december 2014	€ 3.582 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2014	€ 149.923 miljoen
Dividend	Begroot voor 2016	€ 34.278

Op het programma Algemene middelen wordt het dividend verantwoord.

Energienetwerk beheerder Enexis

In 2009 is het productie- en leveringsbedrijf van energiebedrijf Essent verkocht aan Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk (RWE). Het netwerkbedrijf is verder gegaan als Enexis. Het dividend wordt achteraf uitbetaald.

Aandelen bezit	Nominaal € 1 per aandeel. Aantal:	206.779
Eigen vermogen	Per 31 december 2014	€ 3.516,7 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2014	€ 2.900 miljoen
Netto resultaat aandeelhouders	Na belastingen 2014	€ 265,5 miljoen
Dividend	Per aandeel 2014	€ 0,887
Dividend	Begroot voor 2016	€ 183.457

Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

De WMD, gevestigd te Assen, levert drinkwater aan ca. 450.000 inwoners van de twaalf Drentse gemeenten met 196.708 aansluitingen. Het dividend wordt achteraf uitbetaald.

Aandelen bezit	Nominaal € 50 per aandeel. Aantal:	73
Eigen vermogen	Per 31 december 2014	€ 46 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2014	€ 105 miljoen
Netto resultaat	Jaar 2014	€ 3,762 miljoen
Dividend	Begroot voor 2016	€ 110

Op het programma Algemene middelen wordt het dividend verantwoord.

Bedrijvencentrum Ossebroeken V.O.F.

Op 24 december 1999 is notarieel de V.O.F tussen de gemeente Midden-Drenthe en de exploitatiemaatschappij bedrijventerrein Ossebroeken V.O.F. opgericht.

De vennootschap stelt zich als doel:

- a. Het voor rekening van de vennoten exploiteren van het bedrijventerrein Ossebroeken en al wat daartoe verder noodzakelijk en/of wenselijk wordt geacht, evenals de verkoop van het bedrijvencentrum;
- b. Het verrichten van al wat met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in ruimste zin.

De vennoten hebben de eigen aangekochte gronden ingebracht als schuld van de vennootschap. De opbrengsten zijn de eerste jaren gebruikt om de kosten van de ingebrachte gronden en overige exploitatiekosten te betalen.

De te realiseren nettowinst zal tussen de beide vennoten gelijk worden verdeeld. Vanaf 2008 heeft de eerste winstuitkering plaats gevonden. In 2008 en 2009 elk € 200.000, in 2010 € 300.000 en in 2011 tot en met 2014 geen of zeer beperkte winstuitkering.

Hieronder gegevens uit de concept-jaarrekening:

Eigen vermogen	Per 31 december 2014	€ 0,024 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2014	€ 0,226 miljoen
Resultaat	Jaar: 2014	- € 0,004 miljoen
Voorraad	Per 31 december 2014	30.165 m2

De gemeente loopt alleen een financieel risico als er verliezen op het plan ontstaan. Dit is tot op heden nog niet de verwachting. Het verlies wordt net als de winst gelijk tussen de beide vennoten verdeeld.

Op het programma Werk en Inkomen worden de (winst)uitkeringen verantwoord.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

GGD Drenthe, gevestigd te Assen, bevordert en beschermt de gezondheid van de inwoners van de provincie Drenthe.

De missie van de GGD Drenthe is het bevorderen en beschermen van de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten in het algemeen en van risicogroepen in het bijzonder.

bedragen x € 1.000	per 31 december 2013	per 31 december 2014
Eigen vermogen	€ 2.634	€ 1.913
Vreemd vermogen	€ 2.561	€ 3.970
Resultaat toegevoegd aan de algemene reserve	€ 584	€ -

Op 30 april 2015 heeft de gemeenteraad besloten de onderstaande punten in te brengen als zienswijze op de begroting 2016 van de GGD:

- Er moet een vernieuwd en helder overzicht van de wettelijke verplichte basistaken en de uitvoering daarvan komen met de daarvoor benodigde formatie. Daarin moet een duidelijk onderscheid komen wat additionele taken zijn en wat niet;
- De integratie van het AHMK & HG naar Veilig Thuis Drenthe bij de GGD Drenthe mag ondanks aanvullende invoeringsmaatregelen niet tot meerkosten leiden;
- De uitkomsten van de kerntaken discussie op 29 juni 2015 moeten gepaard gaan met keuzeopties met financiële gevolgen voor de GGD Begroting 2016;
- De gemeentelijke bezuinigingstaakstelling met 5% op de gemeenschappelijke regelingen, ook voor de GGD Drenthe, moet bij voorkeur in 2016 gerealiseerd zijn.

Op het programma Zorg en Welzijn is voor 2016 de bijdrage van € 283.174 begroot voor basisgezondheidszorg en € 719.183 voor het uniforme deel van de jeugdzorg.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, gevestigd te Den Haag. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners.

Dienstverlening: advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek). De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissies, provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen.

Op het programma Algemene middelen is voor 2016 € 42.500 begroot.

Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG)

De VDG, gevestigd te Emmen, behartigt de belangen van de twaalf Drentse gemeenten bij andere overheden. Op het programma Algemene middelen is voor 2016 € 10.500 begroot.

Werkvoorzieningschap Alescon

Alescon, gevestigd te Hoogeveen, is een werkvoorzieningsschap, een sociale werkplaats. Het is een bedrijf in het kader van de gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Aa en Hunze, Assen, De Wolden, Hoogeveen, Midden-Drenthe en Tynaarlo, opgericht op 1 januari 2000. Alescon is een bedrijf met twee kerntaken. De belangrijkste functie van Alescon is het aanbieden van banen voor mensen met een verstandelijke, psychische of lichamelijke handicap. Re-integratie dus. Participatie op de reguliere arbeidsmarkt staat hierbij ook hoog in het vaandel. Daarnaast worden er door deze mensen producten en diensten geproduceerd die op een commerciële manier aangeboden worden.

Vanaf 2008 vindt de financiering van de Wsw plaats via de gemeenten. Het budget dat de gemeente van het rijk ontvangt voor de uitvoering van de Wsw sluit de gemeente door naar het werkvoorzieningsschap Alescon, dat voor de uitvoering zorgt.

In 2016 gaat het naar verwachting om een bedrag van € 5 miljoen voor de realisatie van ongeveer 186 aja (arbeidsjaren).

Omdat de uitvoering van de Wsw niet kostendekkend is, betaalt de gemeente daarnaast een bijdrage in het exploitatietekort van Alescon. Over 2016 bedraagt deze bijdrage € 294.301. Het totale

financiële risico ligt bij de deelnemende gemeenten.

Het beleid is vastgelegd in de Wsw beleidsnotitie Modernisering van de Wet sociale werkvoorziening. Hoofddoelstelling van de modernisering is om meer mensen met een arbeidshandicap buiten de beschutte werkomgeving van het werkvoorzieningsschap, dus in een reguliere werkomgeving, te laten werken: de beweging 'van binnen naar buiten'.

De Participatiewet geeft nog veel financiële onzekerheid. Onduidelijk is op dit moment welke financiële gevolgen dit op termijn voor de gemeente zal hebben.

Er is nog geen gemeentelijk vastgesteld beleid. De huidige raamovereenkomst 2008 tot en met 2014 voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening zal ook nog voor 2015 en 2016 gaan gelden. Op het programma Werk en inkomen zijn bovengenoemde bedragen verantwoord.

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Met ingang van 2014 zijn alle veiligheidstaken geregionaliseerd in de nieuwe GR Veiligheidsregio Drenthe (VRD). Dit houdt onder meer in dat de vrijwillige brandweer van de gemeente is overgeheveld naar de GR VRD. De bijdrage aan de GR VRD wordt uitgedrukt in een basisbijdrage (brandweezorg) en een inwonersbijdrage.

	prognose per 1 januari 2016	prognose per 31 december 2016
Eigen vermogen VRD	€ 2,280 miljoen	€ 2,080 miljoen
Vreemd vermogen VRD	€ 19,970 miljoen	€ 18,470 miljoen
Resultaat toegevoegd aan de algemene reserve	-	

De begrote bijdrage aan de GR VRD voor 2016 bedraagt € 1.473.778.

Recreatieschap Drenthe

Het Recreatieschap Drenthe, gevestigd te Diever, heeft voor de Drentse gemeenten een stimulerende, initiërende en voorwaardenstellende rol op het gebied van recreatie en toerisme. Naast planontwikkeling adviseert het recreatieschap de gemeenten gevraagd en ongevraagd over zaken welke van belang zijn voor recreatie en toerisme.

Eigen vermogen	Per 31 december 2014	€ 0,622 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2014	€ 0,606 miljoen
Resultaat	Jaar: 2014	€ 24.993

Op 25 juni 2015 heeft de gemeenteraad besloten onderstaand punt in te brengen als zienswijze: De gemeentelijke bezuinigingstaakstelling met 5% op de gemeenschappelijke regelingen, ook voor het Recreatieschap Drenthe, moet bij voorkeur in 2016 gerealiseerd zijn.

Naast deze zienswijze spreken wij onze bezorgdheid uit over de stijging van de personeelslasten bij het Recreatieschap Drenthe. Door deze stijging nemen de personeelslasten een steeds groter deel van de begroting in beslag.

Daarnaast wordt in de begroting 2016 aangegeven dat er bezuinigd wordt op bureaunkosten en onderhoud. Hier staat bij vermeld dat de post onderhoud daalt naar een risicovol minimum. Om te voorkomen dat het voorzieningenniveau naar een onaanvaardbaar niveau daalt, adviseren wij u om de risico's hiervan in kaart te brengen, te evalueren en proactief mee om te gaan.

Op het programma Vrije tijd is voor 2016 de bijdrage aan het Recreatieschap van € 93.814 begroot.

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)

De gemeenschappelijke regeling is op 1 juli 2013 in werking getreden.

De deelnemers zijn de provincie Drenthe en de 12 gemeenten in Drenthe.

Doel is de behartiging van de belangen van de deelnemers op het gebied van de uitvoering van alle milieutaken. De regionale uitvoeringsdienst voert de taken met betrekking tot vergunningverlening, toezicht en handhaving in mandaat uit, namens de deelnemers vanaf 1 januari 2014.

Op grond van scenario B, inclusief de efficiencykorting, bedraagt vanaf 2016 onze jaarlijkse bijdrage voor de RUD € 811.023 (programma Milieu). Per saldo betekent dit dat met de invoering van de Drentse Maat onze bijdrage verlaagd wordt. Met de verlaging wordt voldaan aan de taakstelling uit het coalitieakkoord, om de bijdrage voor de RUD (en andere gemeenschappelijke regelingen) met vijf procent te verlagen.

Grondbeleid

Nota grondbeleid

Op 29 november 2007 is de Nota grondbeleid door de gemeenteraad vastgesteld. Het zwaartepunt uit deze beleidsnota is de keuze om actiever te worden op de grondmarkt.

Conform de verordening ex. artikel 212 Gemeentewet actualiseren we de Nota grondbeleid geregeld. Begin 2013 is het grondprijzenbeleid vastgesteld. Door het grondbeleid voortdurend te monitoren en waar nodig bij te stellen, willen we ook voor de toekomst (financiële) mogelijkheden houden om grondaankopen te doen voor o.a. infrastructurele werken, bedrijventerreinen en woningbouw.

Uitgangspunt

Wij willen door middel van grondbeleid zorgen voor een gezonde bouwgrondexploitatie waarmee we inspelen op de markt, de doelstellingen van ruimtelijk beleid mogelijk maken, voldoen aan wet- en regelgeving en waarbij sprake is van een toekomstbestendig beleid.

Binnen de grondexploitatie hebben wij de afgelopen jaren al een aantal maatregelen genomen om de risico's te beheersen. Zo is de winstverwachting op 0 gesteld. Voor berekeningen gebruiken we een dynamisch model. Hierbij worden de kosten en opbrengsten over de looptijd van het project verspreid in het jaar waarin verwacht wordt dat ze worden gemaakt dan wel ontvangen. Dat betekent concreet dat jaarlijks bekeken wordt of de looptijd in overeenstemming is met de huidige verwachtingen. Wanneer dit niet meer het geval is, worden de berekeningen aangepast. Indien nodig boeken wij gronden financieel af.

Wet- en regelgeving

Een belangrijk onderdeel voor de actualisatie van de bouwgrondexploitatie zijn de regels van de commissie besluit begroting en verantwoording (BBV). We zijn aan regels gebonden met de toerekening van kosten, zijn verplicht duidelijk aan te geven wat ons voornemen is met onze gronden en op welke manier we de gronden in exploitatie brengen. Vanuit de BBV zijn in juli 2015 regels opgesteld die er voor zorgen dat aan wordt gesloten bij de Omgevingswet en de vennootschapsbelasting. Daarbij wil de BBV de transparantie vergroten waardoor het makkelijker is gemeenten met elkaar te vergelijken. Daarom is de looptijd van een exploitatiebegroting in principe beperkt tot 10 jaar en wordt aangegeven hoe rentepercentages die gebruikt worden in een exploitatiebegroting moeten worden berekend. Ook mag op basis van deze aangepaste regels geen rente, voorbereiding-, toezicht-, en uitvoeringskosten meer worden toegerekend aan Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG). Hiermee wil de BBV voorkomen dat boekwaarden te hoog worden en gemeenten fors moeten afboeken. De term NIEGG is vervallen en heeft plaatsgemaakt voor Materiële Vaste Activa (MVA) met een onderverdeling in strategische gronden en overige gronden. De NIEGG's heten nu strategische gronden. Daarom analyseren we jaarlijks de bouwgrondexploitatie zodat we voldoen aan wet- en regelgeving.

Indien we een beroep moeten doen op het weerstandsvermogen van de bouwgrondexploitatie zal bij de jaarrekening worden aangegeven op welke manieren de reserve weer kan worden aangevuld.

Op 1 januari 2016 valt de gemeente onder de vennootschapsbelasting. Dit houdt dat de gemeente 25% belasting moet betalen over de winst. De gemeentelijke administratie is hierop toegerust.

Risico's

Door de regels van de BBV toe te passen worden risico's afgedekt omdat we verplicht zijn jaarlijks de economische haalbaarheid te toetsen. De economische situatie dwingt ons om kritisch te blijven ten aanzien van Bouwgrond In Exploitatie (BIE) en strategische gronden. Ook zullen wij kritischer zijn bij nieuwe grondaankopen. Het vergroten van de doelgroep waaraan we bouw kavels kunnen verkopen kan een positieve invloed hebben op de exploitatie.

Verlies en winstneming

Verliezen worden genomen als uit de geactualiseerde dynamische kostprijsberekening blijkt dat een plan geen positief eindresultaat verwacht. Winst wordt pas genomen als ze daadwerkelijk gerealiseerd is. Tussentijds kan winst genomen worden. Bij bedrijventerreinen dient dan 50% van de te verkopen m² verkocht te zijn, wil er resultaat naar evenredigheid genomen kunnen worden. Bij woningbouw dient 35% van de te verkopen m² verkocht zijn, wil er resultaat naar evenredigheid genomen kunnen worden.

Weerstandvermogen bouwgrondexploitatie

Sinds 2013 beschikt de gemeente over een voorziening bouwgrond. Hierdoor is de omvang van de reserve weerstandvermogen bouwgrondexploitatie in de nieuwe nota reserves en voorzieningen verlaagd tot een bovengrens van € 750.000.

Het doel van de reserve wordt:

“Het blijft noodzakelijk voor verliezen die niet via een voorziening kunnen lopen. Als op grond van een besluit gronden worden afgewaardeerd dan moet dit verlies direct in de boekwaarde van deze gronden worden verwerkt als er geen vooruitzichten meer zijn dat dit in de toekomst weer kan worden opgevangen. Bijvoorbeeld als besloten wordt om een plan niet in exploitatie te nemen. De gronden worden dan overgeheveld naar verspreide gronden. Dan verliest deze grond haar bestemming en valt terug naar agrarische bestemming. De waarde van deze grond is de agrarische prijs per ha. Het verschil tussen de huidige boekwaarde en de agrarische waarde moet direct als verlies worden genomen.”

Hiernaast is er een voorziening bouwgrond voor het afdekken van de verwachte toekomstige risico's. Deze voorziening is op 31 december 2014 als volgt opgebouwd:

• BIE – Bedrijventerrein Nieuw-Balinge	€ 12.713
• BIE – Inbreiding Bovensmilde	€ 74.713
• BIE – Witteveen	€ 63.891
• MVA – Hoofdstraat 34, Westerbork	€ 405.846
totaal	€ 557.193

Jaarlijks wordt bij de actualisatie van de exploitatieopzetten getoetst of het saldo van de voorziening toereikend is om de verwachte risico's als totaal af te dekken.

Financiële positie

Op grond van de notitie Grondexploitatie 2014 en het Rapport BBV grondexploitaties 10 juli 2015 zijn de gegevens van de bouwgrond geactualiseerd.

Hierbij wordt de volgende onderverdeling gehanteerd.

- **Bouwgrond in exploitatie (BIE):** Gronden die zich in het transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond en (eventueel) aanwezige opstallen worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd.
- **Materiële Vaste Activa (MVA):** deze categorie valt uiteen in twee onderdelen:
 1. Gronden en terreinen: gronden die een vaste bestemming hebben en geen onderdeel zijn van een transformatieproces.
 2. Strategische gronden: overige gronden zonder vaste bestemming die geen onderdeel zijn van een transformatieproces.

De boekwaarde op 1 januari 2015 bedroeg € 17,7 miljoen. Deze is als volgt opgebouwd.

- De BIE bestaat uit 12 complexen woningbouw en 2 complexen bedrijventerrein en heeft een boekwaarde van € 2,5 miljoen.
- Binnen de MVA hebben de strategische gronden een boekwaarde van € 12,9 miljoen en hebben de overige gronden een boekwaarde van € 2,3 miljoen.

In onderstaande tabel wordt de verwachte boekwaarde tot en met 2019 aangegeven. De basis hiervoor zijn de dynamische kostprijsberekeningen voor de vastgestelde grondexploitatiebegroting. Hierbij is rekening gehouden met de genomen besluiten zoals die verwerkt zijn in de jaarrekening 2014.

Verwachte boekwaarde (bedragen x € 1.000)

Stand per 1 januari	2015	2016	2017	2018	2019
BIE:					
- woningbouw	€ 2.248	€ 1.553	€ 816	€ 187	€ -294
- bedrijventerrein	€ 280	€ 115	€ -159	€ -316	€ -405
Materiaal Vaste Activa					
- Strategische gronden	€ 12.913	€ 12.880	€ 12.885	€ 12.112	€ 10.179
- Overige gronden	€ 2.334	€ 2.334	€ 2.334	€ 2.334	€ 2.334
Totaal	€ 17.775	€ 16.882	€ 15.875	€ 14.317	€ 11.814

Subsidies

Midden-Drenthe hanteert een regisserende rol in haar subsidiebeleid (Algemene Subsidieverordening, Nota ex artikel 212, verstrekking gemeentelijke subsidies 2008-2010). De doelstelling van het subsidiebeleid is een efficiënte inzet van de middelen in relatie tot het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelen. Uit oogpunt van deregulering is hierbij gekozen voor eenvoudige regelgeving.

In de begroting 2016 is afgerond voor € 3.360.000 aan subsidies begroot.

Subsidies 2016

Omschrijving	Werkelijk 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
zelfbeheer dorpenoverleg	16.324	21.477	19.000
zelfbeheer grote projecten dorpenoverleg	20.421	20.421	20.421
bijdrage kosten buurtacademie	22.972	47.972	47.972
bijdrage Prov. Bibliotheekcentrale Assen	555.382	551.079	541.821
subsidie website cursuswijzer	6.000	6.000	-
bijdrage ICO / cultuurbeleid	150.081	156.732	140.347
subsidie wereldwinkel Beilen	1.491	-	-
subsidie wereldwinkel Westerbork	2.982	2.982	2.982
subsidie wereldwinkel Smilde	2.982	2.982	-
subsidie st. Zomeractiviteiten Westerbork	4.334	4.334	4.334
subsidie Stichting Beleef Beilen	1.900	1.905	1.905
subsidie Culturele Raad Smilde	2.070	2.070	2.070
bijdrage Wende avond	-	2.429	2.429
subsidie culturele activiteiten	4.287	3.150	3.150
subsidie stichting Kunst4daagse	3.600	3.600	2.600
subsidie stichting Podia	4.500	4.500	3.500
subsidie Huus van de Taol	1.125	1.125	1.125
subsidie muziekverenigingen	20.980	20.973	21.183
subsidie zangverenigingen	681	1.186	911
subsidie st. Openluchtspel Westerbork	641	641	641
korpsen en korengala	3.646	3.715	3.715
subsidie Herinneringscentrum kamp Westerbork	2.042	2.042	2.042
subsidie museum voor papierknipkunst	5.850	5.850	5.850
subsidie st. AMW Noordermaat	280.307	286.002	285.946
bijdrage bureau slachtofferhulp	4.813	4.842	4.842
subsidie tel. hulpdienst "tegen haar wil"	2.858	2.880	2.880
bijdr. tbv aanpak huiselijk geweld	27.877	15.333	15.333
Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe	1.419.143	1.511.375	1.511.450
uitvoering vrijwilligersbeleid	1.500	33.666	33.500
Mantelzorg en vrijwillige ondersteuning	80.348	81.229	81.234
st. vluchtelingenwerk	58.329	61.717	59.204
bijdrage Zuid-Molukse gemeenschap Bovensmilde	4.073	4.073	4.073
overig sociaal cultureel werk	54.213	18.948	38.924
subsidie st. Welzijn Doven	800	800	800
bijdrage busdiensten	1.226	1.103	1.226
subsidie eenmalige activiteiten	2.500	1.495	1.495

Subsidies 2016

Omschrijving	Werkelijk 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
vandalismpreventie oud en nieuw	400	755	400
subsidie st. adviesraad minimabeleid	1.715	2.942	2.942
subsidie St. Gehandicapten platform	600	1.350	600
subsidie scouting	1.325	1.260	1.260
subsidie schaapskuddes	10.723	10.739	10.739
bijdrage Stichting Paardrijden Gehandicapten	2.858	2.858	2.858
subsidie 3VO afd. Midden-Drenthe	2.745	2.745	2.745
subsidie Drempelteam ouderen veiliger op weg	851	851	851
bijdrage veteranendag	1.869	1.881	1.881
subsidie SPMD	235.443	238.221	238.139
PRAT loonkosten/activiteiten	10.000	-	-
subsidie VNN	4.813	4.842	4.842
subsidie sociaal raadvrouw	75.981	91.281	91.281
voedselbank	3.600	5.100	5.100
subsidie WMO raad	6.750	6.750	6.750
subsidie gemeentelijke sportverenigingen	46.964	49.439	47.439
incidentele subs. sportactiviteiten	2.947	4.050	3.050
subsidie st. Het Drents Landschap	45	45	45
recreatief toer. platform	8.325	8.325	8.325
ontwikkeling TIP	44.595	47.887	46.297
bijdrage SBB fietspad Hooghalen/Smilde	118	300	150
bijdrage aan buurtverenigingen	12.903	14.000	13.000
startbijdrage inrichting nieuw terrein	627	1.200	1.200
bijdrage Rode Kruis	1.695	1.955	1.955
	3.250.169	3.389.404	3.360.754

Toelichting

In het subsidie-overzicht is een aantal raadsbesluiten verwerkt die leiden tot aangepaste subsidiebedragen: het raadsbesluit met betrekking tot het project Buurtacademie en de uitbreiding van het Vrijwilligerswerk (26 februari 2015; respectievelijk gaat het om € 25.000 en € 32.000) en het raadsbesluit tot het verlagen van een aantal subsidies (28 mei 2015; € 50.000). Daarnaast is een aantal subsidies verlaagd op basis van een meerjarenanalyse in het kader van de bezuinigingen. Waar de werkelijke uitgaven meerjarig lager zijn dan de begrote uitgaven is het begrote bedrag naar beneden bijgesteld.

Voor het overige worden de mutaties veroorzaakt door de jaarlijkse aanpassing aan de indexering uit de meicirculaire.

Transities

Inleiding

Per 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de taken die voortvloeien uit de Participatiewet, de Jeugdwet en de (nieuwe) Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze taken zijn overgeheveld vanuit het Rijk (Transities / decentralisatie).

In de deelprogramma's Inkomen en re-integratie, Lokaal jeugdbeleid en Wmo van deze begroting staat de (beleids)inhoudelijke informatie opgenomen over deze nieuwe taken. Deze paragraaf beoogt meer inzicht te verschaffen in de financiën rondom de 3 transities.

Rijksbudgetten

De rijksbudgetten voor de uitvoering van de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet worden beschikbaar gesteld via de algemene uitkering (integratie-uitkering). Een gemeente mag in principe zelf bepalen waaraan zij een integratie-uitkering besteedt. Wel houdt het rijk inzicht en toezicht op de besteding van de middelen (bestedingstoets). Gemeenten zijn namelijk verplicht de inkomsten en uitgaven voor de verschillende beleidsterreinen ter beschikking te stellen van het rijk. De rechtmatigheid van de besteding van het transitiebudget wordt gewaarborgd door de accountantscontrole.

Omvang rijksbijdrage

In onderstaande tabel staan per transitie de rijksbijdragen voor de periode 2015-2019 opgenomen. Omdat we in Midden-Drenthe hebben afgesproken dat Wmo huishoudelijke hulp onderdeel uitmaakt van de transities is ook het budget voor Wmo huishoudelijke hulp opgenomen.

Budgetten 2016 - 2019 (bron: meicirculaire 2015)

Transities	2015	2016	2017	2018	2019
Wmo begeleiding	5.274.100	4.936.925	4.550.726	4.369.043	4.315.308
Jeugdzorg	6.809.965	6.526.272	6.411.227	6.448.828	6.460.810
Participatie	5.709.946	5.348.573	5.015.155	4.727.661	4.495.934
Totaal transities	17.794.012	16.811.770	15.977.108	15.545.532	15.272.051
Overig:					
Wmo huishoudelijke hulp	2.664.047	2.403.943	2.489.856	2.489.856	2.489.856

Uit de tabel blijkt dat de rijksbijdrage voor alle onderdelen de komende jaren daalt. Naast bezuinigingen is dit op onderdelen ook het gevolg van het invoeren van een nieuw verdeelmodel. Hieronder volgt per transitie een korte toelichting op de rijksbijdragen voor het jaar 2016.

Wmo begeleiding en Jeugdzorg

De lagere rijksbijdrage wordt veroorzaakt door een aantal factoren. In de eerste plaats heeft besluitvorming (rijk) in verband met de Wet langdurige zorg ertoe geleid dat minder cliënten onder de Wmo 2015 en de Jeugdwet komen te vallen. Dit leidt tot minder cliënten en dus minder budget. Daarnaast wordt de lagere rijksbijdrage veroorzaakt door rijksbezuinigingen en de invoering van een nieuw (objectief) verdeelmodel.

Participatie

Het gros van de rijksbijdrage (afgerond € 4.696.000 in 2016) heeft betrekking op de uitvoering van de Wsw. De omvang is van dit budget is afgestemd op het aantal Wsw'ers dat bij een werkvoorzieningsschap werkt. Omdat er geen instroom meer in de Wsw plaatsvindt, loopt dit aantal de komende jaren terug, en daarmee de rijksbijdrage. Daarnaast is er ook binnen het participatiebudget sprake van rijksbezuinigingen.

Wmo huishoudelijke hulp

De verlaging wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een rijksbezuiniging (€ 160 miljoen) en de aanpassing van enkele maatstaven in het verdeelmodel.

Gevolgen gemeentelijke begroting

Op het moment van schrijven van deze begroting zijn de werkelijke uitgaven in 2015 op een aantal onderdelen nog niet bekend. Dit geldt met name voor de Jeugdzorg en voor de Wmo begeleiding. Dit maakt het lastig om voor 2016 de juiste uitgaven te ramen. In de begroting 2016 zijn de lagere rijksbijdragen voor Wmo begeleiding en Jeugdzorg daarom neutraal verwerkt door ook de lasten te verlagen. Voor het overige zijn de lasten aangepast aan de prognose voor 2016.

Geen onttrekking C-reserve

In het uitgangspuntendocument voor de transities heeft de raad uitgesproken dat hij de transities in beginsel budgetneutraal, dus binnen de beschikbare rijksbudgetten, wil uitvoeren. De mogelijkheid tot het inzetten van incidentele of structurele eigen middelen is daarbij niet uitgesloten. In de *begroting 2015* is er daarom voor gekozen een bedrag van afgerond € 1,2 miljoen te onttrekken aan de C-reserve. Omdat de *begroting 2016* sluitend is, vindt er in 2016 vooralsnog geen onttrekking aan de C-reserve plaats.

Financiële begroting

Samenvatting financiële begroting

De financiële en vermogenspositie van het begrotingsjaar en van de drie daarop volgende jaren vloeien voort uit een samenhang van bestaande en nieuwe activiteiten, van de mogelijkheden deze te kunnen bekostigen en om risico's op te kunnen vangen.

Het stellen van kaders, de structurele dan wel incidentele aard van de baten en lasten, de reservepositie, de financieringsstructuur en de belastingen zijn beeldbepalende elementen voor een gezonde financiële positie.

Samenvatting (bedragen x € 1.000)

Het betreft een sluitende begroting met budgetruimte voor de uitvoering van diverse programma's en speerpunten van beleid.

a. Begrotingspositie 2016

Onvoorziene baten en lasten (vast bedrag)	0
Structurele budgetruimte (€ 665.000 is als bezuiniging ingebracht)	85
Incidentele budgetruimte (onderuitputting gaat naar 2 bestemmingsreserves)	0
Totale bestedingsruimte	85

b. Financiële uitkomst 2017-2018-2019

De meerjarige bestedingsruimte bedraagt in:

2017	€ 250
2018	€ 250
2019	€ 250

c. Reservepositie 1 januari 2016

Algemene reserves	3.750
Bestemmingsreserves	20.102
Voorzieningen	915
Totaal reserves en voorzieningen	24.767

d. Structurele weerstandscapaciteit

2.278

e. Financieringsstructuur (1-1-2016)

Boekwaarde investeringen	96.652
Reserves/Voorzieningen	24.767
Geldleningen en waarborgsommen	37.386
	<u>62.153</u>
Financieringstekort	34.499

f. Rekeningresultaat	2012	2013	2014
	€ 789	€ 1.367	€ 1.746

Kaders begroting

De basis voor de begroting 2016 is gelegd in de raadsvergadering van 2 juli 2015. Op dat moment is de Perspectiefnota 2016 met daarin de financieel-technische uitgangspunten voor de begroting vastgesteld.

Beleidskader

Om als gemeentebestuur in te kunnen spelen op de maatschappelijke ontwikkelingen beschikt het over financiële ruimte voor nieuwe uitgaven. In de begroting 2016 is € 85.000 opgenomen voor nieuw structureel beleid.

Financiële uitgangspunten

De basis voor de samen te stellen begroting 2016 wordt gevormd door:

- De jaarschijf 2016, zoals opgenomen in het meerjarenperspectief 2015-2018;
- De structurele effecten vanuit de voorjaarsnota 2015.

Loonontwikkeling

De uitgangspunten voor de berekening van de salariskosten zijn:

- Werkelijk salarisniveau op 1 januari 2015;
- De formatie zoals opgenomen in het personeelsinformatiesysteem (PIMS) per 1 mei 2015;
- College- en directiebesluiten over toekomstige aanpassingen in de formatie;
- (Reguliere) periodieken;
- De rechtspositie van de medewerkers;
- Premies werkgever voor pensioen en sociale verzekering op het peil van 1 mei 2015.

Cao

De cao voor gemeenteambtenaren loopt tot 1 januari 2016.

De financiële ruimte voor loonstijging in 2016 zal, ondanks een positieve economische ontwikkeling, beperkt zijn. Dit blijkt ook uit cao-onderhandelingen van het rijk. Voor 2016 gaan wij uit van een brutoloonstijging van 1,5%.

De rentestand blijft aan de zeer lage kant. Dit heeft negatieve gevolgen voor de pensioenpremies. De rekenrentes worden naar beneden bijgesteld. Voor 2016 wordt daarom een stijging van de sociale lasten verwacht van 1%.

Overige salariskosten

Daar waar cao-afspraken van toepassing zijn, worden de budgetten aangepast. Het betreft de volgende onderdelen:

- Wachtgeldverplichtingen;
- Uitkeringen aan oud wethouders en burgemeester;
- Rechtspositionele uitkeringen aan voormalige medewerkers;
- Op peil brengen en houden van de hoogte van pensioenrechten (oud) wethouders.

Personeelskosten en urenverdeling

De verdeling van de personeelskosten gebeurt vanuit de kostenplaatsen apparaatskosten binnendienst en buitendienst over de producten van de afdelingen en investeringskredieten openbare werken. Dit gebeurt procentueel op basis van een inschatting van de tijdsbesteding.

Prijsspeil

Voor de begroting 2016 geldt dat de niet direct te beïnvloeden tarieven van derden voor onder andere: meerjarige contracten, vervangingsinvesteringen, materieel, onderhoud gebouwen, stroom, gas, water, olie, benzine, premies voor verzekeringen, waterschapslasten, belastingen en heffingen worden opgenomen.

Volume-effecten

We houden rekening met de financiële gevolgen van volume-effecten die het gevolg zijn van bestaand beleid. Als deze effecten optreden, worden ze in de productenraming genoemd en beargumenteerd.

Volume-effecten kunnen zich voordoen bij budgetten die (mede) gebaseerd zijn op het aantal inwoners, woonruimten, leerlingen, uitkeringsgerechtigden, op de lengte van wegen en op de oppervlakte groen.

Bij de inkomstenramingen van huren en pachten, leges en andere rechten, belastingen, uitkeringen en bijdragen wordt ook rekening gehouden met volume-effecten.

Voor inwoners geldt de volgende prognose:

jaar	inwoners
2015	33.284
2016	33.734*
2017	33.744*
2018	33.304
2019	33.314

* Deze forse stijging betreft het aantal asielzoekers van het AZC Oranje

Rentepercentages

Uitgangspunt voor de toe te passen rentepercentages:

- Voor (eventueel) aan te trekken lang geld: 3%.
- Voor (eventueel) aan te trekken kort geld: 1%.
- Voor de toevoeging aan de reserves en bestemmingsreserves, de zogenaamde bespaarde rente: 2%.
- Voor de berekening van kapitaallasten van nieuwe investeringen voor de rentecomponent: 3%.
- Voor de bestaande investeringen met vaste percentages deze percentages blijven toepassen.
- Voor de resterende investeringen het omslagpercentage aanhouden.

Subsidies

Op 1 mei 2012 is de geactualiseerde Algemene subsidie verordening (ASV) in werking getreden. De subsidies die onder deze verordening vallen, zijn in twee groepen ingedeeld:

- Budgetsubsidies
- Waarderingsubsidies

Budgetsubsidie

In artikel 13 van de ASV is aangegeven dat het college voor 1 juli 2015 aan de subsidieaanvrager mededeelt welk budgetbedrag inclusief de samengesteld gewogen gemiddelde index voorlopig in de gemeentebegroting 2016 is opgenomen. Op grond van dit budgetbedrag moet de subsidieaanvrager voor 1 oktober 2015 een activiteitenplan en een begroting indienen.

Waarderingssubsidie

In de ASV is niets geregeld over het indexeren van de waarderingssubsidie.

Daarom wordt voor 2016 uitgegaan van de nullijn, tenzij hierover andere afspraken zijn gemaakt.

Kapitaallasten / onderuitputting

De kapitaallasten van investeringen (rente en afschrijvingen) staan in de exploitatiebegroting. Er zijn twee situaties waarin die begrote kapitaallasten niet (volledig) nodig zijn.

1. Soms vinden geplande investeringen (waarvoor het krediet al beschikbaar is gesteld en de kapitaallasten al zijn geraamd) pas later of verspreidt over meerdere jaren plaats. De werkelijke boekwaarde aan begin van het begrotingsjaar bepaalt de hoogte van de werkelijk toe te rekenen kapitaallasten. Het overige van de begrote kapitaallasten kan als 'onderuitputting' worden ingezet.
2. Ook voor nieuwe investeringen worden de kapitaallasten op jaarbasis geraamd. Omdat in het jaar waarin het krediet wordt verleend geen kapitaallasten worden toegerekend, kunnen deze kapitaallasten als 'onderuitputting' worden ingezet.

In de begroting wordt in 2016 rekening gehouden met een bedrag van € 102.500 aan onderuitputting. Vanaf 2017 wordt in de begroting geen rekening meer gehouden met onderuitputting kapitaallasten.

Belastingen en tarieven

Coalitieakkoord

De hoogte van de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt jaarlijks bepaald op basis van de dan actuele cijfers. De OZB-tarieven gaan niet omhoog, met uitzondering van de inflatiecorrectie. Hiernaast is als algemeen uitgangspunt in het coalitieakkoord 2014-2018 opgenomen dat de trendmatige verhoging van overige belastingen, leges en tarieven 2% per jaar is.

Concreet betekent dit voor de begroting 2016:

- Voor de OZB wordt rekening gehouden met een algemene tariefstijging van 0,9%.
- De tariefstijging voor de overige belastingen en de verhuur van sportaccommodaties bedraagt 2%. Tenzij door uitwerkingen van bezuinigingsvoorstellen hiervan moet worden afgeweken.
- Het tarief voor de afvalstoffenheffing is gebaseerd op een volledige kostendekking inclusief het verdisconteren van de kwijtschelding.
- Het kostendekkend tarief van de rioolheffing wordt vastgesteld vanuit het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP). Hierbij is ook rekening gehouden met het verdisconteren van de kwijtschelding.

Uitgangspunten tarieven 2016

Soort belasting/heffing	Tarief 2015 (% woz-waarde)	Tarief 2016 (% woz-waarde)
- Onroerendezaakbelastingen *		
Woningen: Eigenaar	0,1143%	0,1153%*
Niet-woningen: Eigenaar	0,1920%	0,1937%*
Gebruiker	0,1540%	0,1553%*
- Afvalstoffenheffing		
- Eenpersoonshuishoudens	€ 185,00	€ 170,00
- Tweepersoonshuishoudens	€ 207,00	€ 192,00
- Drie- of meer persoonshuishoudens en voor recreatiewoningen	€ 230,00	€ 215,00
- Reinigingsrechten per minicontainer (incl.btw)	€ 125,00	€ 116,00
- Toeristenbelasting (tarief per overnachting)	€ 1,15	€ 1,20
- Forensenbelasting * Afhankelijk van de vastgestelde WOZ-waarde:		
tot € 51.000,00	€ 375,00	€ 382,50
van € 51.000,00 tot € 77.000,00	€ 460,50	€ 469,50
van € 77.000,00 tot € 102.000,00	€ 484,00	€ 493,50
van € 102.000,00 tot € 128.000,00	€ 495,50	€ 505,00
van € 128.000,00 tot € 153.000,00	€ 560,00	€ 571,00
van € 153.000,00 of meer.	€ 705,50	€ 719,50
- Rioolheffing (per aansluiting)	€ 223,50	€ 238,50

* bij de tarieven onroerendezaakbelasting en de forensenbelasting is nog geen rekening gehouden met de WOZ-waardeontwikkeling.

Leges en overige tarieven

Algemene leges

De algemene leges worden in principe met 2% verhoogd tenzij deze door het rijk worden vastgesteld.

Marktgelden en standplaatsen

De tarieven voor de marktgelden en de standplaatsvergoeding gaan met 2% omhoog.

Hiernaast gaan energietarieven met 2% omhoog.

Sporttarieven

Een verhoging van 2%, tenzij vanuit nieuwe afspraken m.b.t. bezuinigingen hiervan moet worden afgeweken.

Leges omgevingsvergunning

Deze legesopbrengsten worden berekend op een 100% kostendekking.

Leges lijkbezorgingsrechten

Deze legesopbrengsten worden berekend op basis van 100% kostendekking overeenkomstig de vastgestelde uitgangspunten en waarbij rekening wordt gehouden met de uitwerking van de opgenomen ombuigingstaakstelling lijkbezorging.

Gemeenschappelijke regelingen

Voor de ramingen van het aandeel in het nadelige saldo van de gemeenschappelijke regelingen, wordt de door die regelingen in hun begrotingen opgenomen bijdrage als uitgangspunt genomen.

Circulaires Gemeentefonds

Voor de berekening van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds wordt uitgegaan van de bedragen zoals opgenomen in de 'meicirculaire' van 2015 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Reserves en voorzieningen

Voorgenomen beschikkingen over de reserves en voorzieningen worden op grond van de begrotingsvoorschriften in de programma's en in de productenraming van de afdelingen zichtbaar. Dit betekent dat bij de samenstelling van de conceptbegroting een nauwkeurige inschatting moet worden gemaakt van de besteding van de reserves.

Vennootschapsbelasting

Op 18 december 2014 is het wetsvoorstel Modernisering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen aangenomen door de Tweede Kamer. Het achterliggende doel van het wetsvoorstel is, mede onder druk van de Europese Commissie, het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen.

De verwachte ingangsdatum is 1 januari 2016, we moeten in de begroting 2016 daarom al rekening houden met deze belasting. Welke activiteiten zijn belastingplichtig, hoe wordt het fiscale resultaat bepaald en hoe gaat de fiscale openingsbalans eruit zien?

In 2015 is de invoering van de Vennootschapsbelasting voorbereid.

Kaders meerjarenraming 2017 tot en met 2019

De uitgangspunten voor de meerjarenraming zijn de volgende:

- De conceptbegroting 2016 vormt de basis.
- Voor loonontwikkeling wordt een percentage gehanteerd van 1,5% voor 2017, 2% voor 2018 en 2019.
- Een stijging van de sociale lasten voor de werkgever per jaar van 0,5% van het bruto jaarsalaris.
- De verwachte prijsontwikkeling van de niet direct te beïnvloeden tarieven van derden voor onder andere: meerjarige contracten, vervangingsinvesteringen, onderhoud gebouwen, materieel, stroom, gas, water, olie, benzine, premies voor verzekeringen, waterschapslasten en belastingen en heffingen, worden opgenomen.
- Toepassing van volume mutaties.
- Trendmatige tariefsverhoging op de OZB, forensen- en toeristenbelasting van 2%.
- Kostendekkende leges voor de omgevingsvergunning.

- Trendmatige tariefsverhoging op de overige belastingen en leges van 2%.
- Rentepercentage van 3%.
- Voor de gemeenschappelijke regelingen en de grote gesubsidieerde instellingen wordt een gemiddelde jaarlijkse verhoging van 2% aangehouden. Tenzij zij zelf met een meerjarenbegroting komen. Dan wordt deze aangehouden.
- Een bijdrage uit de bestemmingsreserve BTW compensatiefonds van € 25.000 voor 2017.
- In verband met opvang van het vervallen van de verfijningsuitkering riolering uit het gemeentefonds wordt jaarlijks tot en met 2017 een bedrag van € 100.000 structureel opgenomen en in 2018 het restant bedrag van € 58.689.
- Indien bekend dan wordt rekening gehouden met incidentele lasten in de betreffende jaren, bijvoorbeeld verkiezingen en de organisatie van de Middenveldtentoonstelling.

Om een integraal overzicht van de lasten en baten opgenomen in het programmaplan te krijgen, staat in onderstaande tabel per programmaonderdeel de raming van de baten en lasten en het saldo opgenomen. De tabel vormt tevens een totaaloverzicht van de door de raad geautoriseerde budgetten.

Bedragen x € 1.000

Programma		2016		
Burger en Bestuur	lasten	baten	saldo	
Lokale democratie	778	0	778	
Dienstverlening	1.575	554	1.021	
Resultaat voor mutaties reserves	2.353	554	1.799	
Saldo mutaties reserves	0	0	0	
Resultaat na mutaties reserves	2.353	554	1.799	
Programma		2016		
Werk en inkomen	lasten	baten	saldo	
Werkgelegenheid	718	480	238	
Inkomen en Reïntegratie	13.477	6.160	7.317	
Nieuwkomers	143	0	143	
Inkomensondersteuning	2.309	365	1.944	
Resultaat voor mutaties reserves	16.648	7.005	9.643	
Saldo mutaties reserves	0	0	0	
Resultaat na mutaties reserves	16.648	7.005	9.643	
Programma		2016		
Veiligheid	lasten	baten	saldo	
Openbare orde en veiligheid	433	52	380	
Rampenbestrijding	196	0	196	
Brandweer	1.541	0	1.541	
Resultaat voor mutaties reserves	2.170	52	2.118	
Saldo mutaties reserves	0	0	0	
Resultaat na mutaties reserves	2.170	52	2.118	

Programma		2016		
Onderwijs en Jeugd		lasten	baten	saldo
Nieuw beleid		35	0	35
Onderwijs huisvesting		1.598	9	1.588
Lokaal onderwijsbeleid		1.741	98	1.642
Lokaal jeugdbeleid		8.310	9	8.302
Resultaat voor mutaties reserves		11.684	116	11.568
Saldo mutaties reserves		0	178	-178
Resultaat na mutaties reserves		11.684	295	11.389
Programma		2016		
Bouwen, wonen en milieu		lasten	baten	saldo
Ruimtelijke ontwikkeling		1.054	0	1.054
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting		3.384	2.506	879
Milieu		7.377	7.735	-358
Resultaat voor mutaties reserves		11.815	10.240	1.575
Saldo mutaties reserves		105	0	105
Resultaat na mutaties reserves		11.920	10.240	1.680
Programma		2016		
Openbare Ruimte		lasten	baten	saldo
Nieuw beleid		261	0	261
Verkeer		4.233	15	4.218
Groen		3.206	55	3.151
Begraafplaatsen		721	443	278
Resultaat voor mutaties reserves		8.421	513	7.908
Saldo mutaties reserves		0	256	-256
Resultaat na mutaties reserves		8.421	769	7.652
Programma		2016		
Vrije tijd		lasten	baten	saldo
Nieuw beleid		241	0	241
Sport		3.543	1.009	2.533
Recreatie		355	0	355
Cultuur		817	2	815
Resultaat voor mutaties reserves		4.955	1.011	3.944
Saldo mutaties reserves		56	200	-144
Resultaat na mutaties reserves		5.011	1.211	3.800
Programma		2016		
Zorg en Welzijn		lasten	baten	saldo
Nieuw beleid		12	0	12
Sociale samenhang en leefbaarheid		1.740	10	1.730
Wmo		12.320	762	11.559
Resultaat voor mutaties reserves		14.072	771	13.301
Saldo mutaties reserves		0	32	-32
Resultaat na mutaties reserves		14.072	803	13.269

Programma	2016		
Algemene middelen	lasten	baten	saldo
bedrijfsvoering	2.529	5	2.524
Heffing invordering gemeentelijke belastingen	382	52	330
Lokale middelen	-501	7.927	-8.428
Onvoorzien	0	0	0
Uitvoering WOZ	761	0	761
Algemene uitkering uit gemeentefonds	0	46.632	-46.632
Dividend	60	275	-215
Resultaat voor mutaties reserves	3.231	54.891	-51.661
Saldo mutaties reserves	1.844	1.533	311
Resultaat na mutaties reserves	5.075	56.425	-51.350

Programma	2016		
Totaal algemeen	lasten	baten	saldo
Resultaat voor mutaties reserves	75.348	75.154	195
Saldo mutaties reserves	2.005	2.200	-195
	77.353	77.353	0

Incidentele baten en lasten

Programma	Incidentele baten en lasten	2016		2017		2018		2019	
		lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
	Exploitatie:								
Burger en Bestuur	Verkiezingen			40.000		39.000		80.000	
	BRP Audit	10.000						10.000	
Werk en inkomen	Middenveldtentoonstelling					22.000		22.000	
	Jeugdwerkloosheid	53.579							
	ESF-subsidie		53.579						
Onderwijs en Jeugd	Project Buurtacademie	25.000							
	Nieuw beleid, speelvoorzieningen	10.000		-		-		-	
	Nieuw beleid, kerntaken speelvoorzieningen	25.000		-		-		-	
	Tijdelijke inzet personeel jeugdzorg	118.309							
Bouwen, wonen en milieu	Verwerken baggerspecie	23.500		3.500		25.000		30.400	
Openbare Ruimte	Nieuw beleid, pilot 60 km/u Beilervaat	20.000		-		-		-	
	Nieuw beleid, groot onderhoud bruggen	86.000		-		-		-	
	Nieuw beleid, vervangen brug 5 Drijber	150.000							
Vrije tijd	Nieuw beleid, jury-/tijdwaarnemingsruimte	20.000							
	Nieuw beleid, basisvoorzieningen buitensportaccommodaties	160.000							
	Bijdrage beheer en onderhoud recreatieve / toeristische voorzieningen van Staatsbosbeheer	17.615		17.615					
Zorg en Welzijn	Scholing en vervoer vrijwilligers	32.000							
Algemene middelen	Onderuitputting bested.plan tbv incidenteel	-272.890		-		-		-	
	Incidentele bedrijfsvoeringskosten	105.150							
	Mutaties in de reserves:								
Onderwijs en Jeugd	res. lok. onderw.beleid tbv buurtacademie		25.000		-		-		-
	res. Woon- en leefomg. tbv speelvoorziening Kalmoes-Gentiaan		10.000		-		-		-
	res. Woon- en leefomg. tbv beleidsplan spelen		25.000		-		-		-
	best. res. BDU/CJG tbv inzet personeel jeugdzorg		118.309						
Vrije tijd	res. Woon- en leefomgeving - multifunct. ruimte		20.000						
	res. Woon- en leefomg tbv basisvoorzieningen buitensportaccommodaties		160.000						
Openbare Ruimte	res. Openbare ruimte tbv groot onderhoud bruggen		86.000		-		-		-
	res. Openbare ruimte tbv pilot Beilervaat		20.000		-		-		-
	res. Openbare ruimte tbv vervangen brug 5 Drijber		150.000						
Wmo	res. Woon- en leefomg. tbv scholing en vervoer vrijwilligers		32.000		-		-		-
Algemene middelen	egaliseres. verfijningsuitkering riolering	750.000	908.689	850.000	908.689	-		-	
	btw compensatiefonds		75.000		25.000		-		-
	res. Openbare ruimte ivm incidentele onderuitputting begroting	197.470		-		-		-	
	res. Woon- en leefomg. ivm incidentele onderuitputting begroting	197.470		-		-		-	
	mutaties reserves	1.144.940	1.629.998	850.000	933.689	-	-	-	-
	overige incidentele lasten of baten	583.263	53.579	61.115	-	86.000	-	142.400	-
	Totaal	1.728.203	1.683.577	911.115	933.689	86.000	-	142.400	-

BTW compensatiefonds

De bestemmingsreserve BTW-compensatiefonds is bedoeld om eventuele overschotten of tekorten van compensabele btw te egaliseren.

Vanaf 2014 maakt BCF onderdeel van het exploitatieresultaat. Het overblijvende saldo in 2017 van € 25.000 kan vrijvallen, waarmee de reserve kan worden opgeheven.

De onderstaande tabel geeft het verloop weer van de bestemmingsreserve.

BTW-compensatiefonds (bedragen x € 1.000)	2016	2017	2018	2019
Toevoegingen	-	-	-	-
Verminderings	75	25	-	-
Saldo reserve	25	-	-	-

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Voor een goed inzicht van de in de begroting 2016 opgenomen arbeidskosten gerelateerde verplichtingen is in onderstaande tabel het totaaloverzicht van deze kosten opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Soort verplichting	Voorziening	Exploitatielast
Fpu ambtenaren		-
Uitkering ex wethouders		249
Wachtgeld ambtenaren		52
Outplacement		105
Voorziening APPA	29	29
APPA-verzekering		83
Totaal	29	518

Overzichten

In onderstaande tabellen staan de boekwaarden investeringen, de stand van de geldleningen en de reserves en voorzieningen per 31 december 2016.

Investeringsen

Bedragen x € 1.000)

Boekwaarden investeringen	1-1-2016	31-12-2016
Vaste activa:		
Immateriële vaste activa	0	0
Materiële vaste activa	74.081	70.555
Investeringsen met een economisch nut	61.748	59.138
Investeringsen met een maatschappelijk nut	12.333	11.417
Financiële vaste activa	4.796	3.978
Deelnemingsen	494	494
Leningens aan woningbouwcorporaties	1.848	1.768
Overige langlopende geldleningsen	2.434	1.700
Activa in eigendom van derden	20	16
Voorraden	17.775	17.775
Totaal	96.652	92.308

Geldleningsen en waarborgsommen

(Bedragen x € 1.000)

Geldleningsen	
Stand per 1-1-2016	37.380
Bij: op te nemen 2016	0
Af: aflossingsen 2016	2.794
Stand per 31-12-2016	34.586

Waarborgsommen	
Stand per 1-1-2016	6
Bij: op te nemen 2016	0
Af: aflossingsen 2016	0
Stand per 31-12-2016	6

Reserves en voorzieningen

Omschrijving	Saldo op 1 januari 2016	Vermeerderingen wegens bijboeking van rente	Overige vermeerderingen	Verminderingen (zoals beschikkingen en bijdragen)	Saldo op 31 december 2016
Algemene reserves:					
Algemeen Weerstandsvermogen	3.000.000				3.000.000
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	750.000				750.000
Totaal algemene reserves	3.750.000	0	0	0	3.750.000
Bestemmingsreserves:					
Openbare ruimte	10.982.793		197.470	256.000	10.924.263
Woon- en leefomgeving	3.513.984		197.470	215.000	3.496.454
Bovenwijkse voorzieningen	-				-
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan	0				0
Openbare verlichting	952				952
Kunsthonds	0				0
Verplaatsen/verbouw openbare werken Westerbork	0-				0-
Ruimtelijke plannen	0				0
Dienstverleningsprogramma	0-				0-
Jeugdgezondheidszorg BDU CJG	574.054			118.309	455.745
Afkoopsom RGSHG (woningaanpassing)	0-				0-
Best.res. Gezondheidszorg vm Beilen	42.674	853			43.527
Conjunctuurreserve (C-reserve)	2.930.403				2.930.403
Waterplan	217.000				217.000
Onderhoud buitenkant onderwijs	0-				0-
Lokaal onderwijsbeleid	180.356			25.000	155.356
Onderhoud gebouwen	404.488		55.646		460.134
Egalisatie verfijningsuitkering riolering	217.378		750.000	908.689	58.689
Egalisatie tarief afvalstoffenheffing	197.595		105.091		302.686
Kosten bodemsanering	0-				0-
Vervangingsinvesteringen	604.533		694.251	538.673	760.111
Personeel/organisatiestructuur	135.247				135.247
B.t.w. Compensatiefonds (BCF)	100.000			75.000	25.000
Totaal bestemmingsreserves	20.101.456	853	1.999.928	2.136.671	19.965.566
Voorzieningen					
APPA-regeling	915.453				915.453
Totaal voorzieningen	915.453	0	0	0	915.453
TOTAAL-GENERAAL	24.766.910	853	1.999.928	2.136.671	24.631.020

Financieringsstructuur

Financieringsstructuur per 1-1-2016 (Bedragen x € 1.000)

	Bedrag	Bedrag
Boekwaarde investeringen		96.652
Reserves en voorzieningen	24.767	
Geldleningen en waarborgsommen	37.386	
		62.153
Financieringstekort		34.499

EMU saldo / Wet hof

Omschrijving	2015	2016	2017
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2015, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2016	Volgens meerjarenraming in begroting 2016
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.193	135	-377
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.306	3.434	3.400
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie			
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	1.000	60	
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen			
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11 Verkoop van effecten:	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-887	3.509	3.023

Uitgangspunten meerjarenraming

Het beleidskader voor 2016 is ook voor de begroting 2017-2019 van toepassing.

De financieel-technische uitgangspunten voor de meerjarenraming betreffen:

- De conceptbegroting 2016 vormt de basis.
- Voor loonontwikkeling wordt een percentage gehanteerd van 1,5% voor 2017, 2% voor 2018 en 2019.
- Een stijging van de sociale lasten voor de werkgever per jaar van 0,5% van het bruto jaarsalaris.
- De verwachte prijsontwikkeling van de niet direct te beïnvloeden tarieven van derden voor onder andere: meerjarige contracten, vervangingsinvesteringen, onderhoud gebouwen, materieel, stroom, gas, water, olie, benzine, premies voor verzekeringen, waterschapslasten en belastingen en heffingen, worden opgenomen.
- Toepassing van volume mutaties.
- Trendmatige tariefsverhoging op de OZB, forensen- en toeristenbelasting van 2%.
- Kostendekkende leges voor de omgevingsvergunning.
- Trendmatige tariefsverhoging op de overige belastingen en leges van 2%.
- Rentepercentage van 3%.
- Voor de gemeenschappelijke regelingen en de grote gesubsidieerde instellingen wordt een gemiddelde jaarlijkse verhoging van 2 % aangehouden. Tenzij zij zelf met een meerjarenbegroting komen. Dan wordt deze aangehouden.
- Een bijdrage uit de bestemmingsreserve BTW compensatiefonds van € 25.000 voor 2017.
- In verband met opvang van het vervallen van de verfijningsuitkering riolering uit het gemeentefonds wordt jaarlijks tot en met 2017 een bedrag van € 100.000 structureel opgenomen en in 2018 het restant bedrag van € 58.689.
- Indien bekend dan wordt rekening gehouden met incidentele lasten in de betreffende jaren, bijvoorbeeld verkiezingen en de organisatie van de Middenveldtentoonstelling.

(Meerjarig)begrotingsresultaat

In de onderstaande tabel staat de meerjarige prognose (periode 2016 tot en met 2019) voor de vrij te besteden bestedingsruimte en de onvoorziene uitgaven.

Bestedingsruimte (basis)	2016	2017	2018	2019
a. Onvoorziene uitgaven	0	0	0	0
b. Structurele bestedingsruimte:	85	250	250	250

Meerjarenraming 2017-2019

In het coalitieakkoord 'Samen' 2014-2018 gaan wij uit van noodzakelijke ombuigingen in de vier begrotingsjaren 2015 tot en met 2018 van een totaalbedrag van € 4 miljoen. Hiervan hebben wij voor € 3 miljoen concrete afspraken gemaakt. In de loop van deze bestuursperiode zal duidelijk worden of en hoe wij nog € 1 miljoen extra moeten ombuigen.

Bij de in juli 2015 gepresenteerde perspectiefnota 2016 hadden wij voor 2016 nog een tekort van circa € 1,4 miljoen. Dit tekort hebben wij weggewerkt door de in het coalitieakkoord aangegeven

bezuinigingen toe te passen en door met financieel technische maatregelen te besparen op de structurele uitgaven.

Hiernaast werden wij ook geconfronteerd met aanpassingen van BBV-regels voor de bouwgrondexploitaties. Hierdoor kunnen rentekosten en andere indirecte kosten vanaf 2016 niet meer worden bijgeschreven op de boekwaarden van de niet in exploitatie genomen bouwgrondplannen. De niet bij te schrijven (rente)kosten op de boekwaarden zijn extra last voor de algemene dienst.

In de voorbereiding op de begroting 2017 en de bijbehorende meerjarenraming zullen we opnieuw onze financiële positie beoordelen.

In afgeronde bedragen geeft de meerjarenraming het volgende beeld.

2017:	€	600.000	nadelig
2018:	€	600.000	nadelig
2019:	€	<u>300.000</u>	nadelig
Totaal:	€	1.500.000	nadelig

De totaaltelling komt door afrondingsverschillen € 0,1 miljoen hoger uit (= € 1.600.000 nadelig).

Tekort op de meerjarenraming

In het begrotingsjaar 2016 was oorspronkelijk sprake van een tekort van € 2,3 miljoen. De actualisatie van de begroting en een positief effect uit de meicirculaire heeft dit tekort teruggebracht naar € 1,4 miljoen. Door aanvullende bezuinigingen en financieel technische maatregelen laat de begroting 2016 uiteindelijk een positief resultaat zien van € 0,2 miljoen. Dit bedrag wordt incidenteel toegevoegd aan de reserves woon- en leefomgeving en openbare ruimte.

Van de aanwezige structurele bestedingsruimte van € 85.000 is € 77.100 ingevuld.

Vanaf 2107 is er opnieuw sprake van een tekort. In 2016 worden de mogelijkheden verkend voor resterende bezuinigingen uit het coalitieakkoord, nieuwe bezuinigingen en financieel technische maatregelen. De verwachting is dat door een combinatie van de hiervoor genoemde maatregelen de meerjarenraming sluitend wordt.

Financieel toezicht

Centraal uitgangspunt in het financieel toezicht van de provincie is dat er een structureel en reëel evenwicht is in de (meerjaren)begroting. De geraamde structurele lasten worden gedekt door structurele baten en de incidentele lasten worden gedekt door incidentele of structurele baten.

Voor een oordeel over deze voorwaarde is een transparant overzicht nodig van incidentele baten en lasten die het begrotingssaldo beïnvloeden. Het meerjarenoverzicht van incidentele baten en lasten moet worden opgenomen in de begroting.

De concrete uitgangspunten om voor het begrotingsjaar 2016 voor het repressief toezicht in aanmerking te komen zijn:

1. de Begroting 2016 dient naar het oordeel van Gedeputeerde Staten, in evenwicht te zijn of als dat niet het geval is dient de meerjarenraming aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in 2019 tot stand zal worden gebracht;
2. de Jaarrekening 2014 dient reëel in evenwicht te zijn. Indien de jaarrekening niet in evenwicht is kan dat, afhankelijk van de aard van het tekort, van invloed zijn bij de bepaling van het toezichtregime;
3. de vastgestelde Jaarrekening 2014 en de begroting 2016 dienen tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november 2015, aan Gedeputeerde Staten te zijn ingezonden.

Meerjarenbegroting 2016 – 2019

Burger en Bestuur	2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	baten	Lasten	baten	Lasten	baten
Lokale democratie	778.143	0	778.143	0	778.143	0	778.143	0
Dienstverlening	1.574.822	554.037	1.653.088	675.715	1.621.823	614.009	1.560.010	389.631
Totaal Burger en Bestuur	2.352.965	554.037	2.431.231	675.715	2.399.966	614.009	2.338.153	389.631
Werk en inkomen	2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	baten	Lasten	baten	Lasten	baten
Werkelegenheid	718.022	479.633	816.708	632.659	1.934.887	1.728.838	1.552.591	1.346.542
Inkomen en Reïntegratie	13.477.496	6.160.406	13.170.022	6.106.827	12.830.569	6.106.827	12.578.111	6.106.827
Nieuwkomers	143.074	0	294.269	0	145.551	0	146.858	0
Inkomensondersteuning	2.309.254	364.800	2.308.004	364.800	2.305.764	364.800	2.307.452	364.800
Totaal Werk en inkomen	16.647.846	7.004.839	16.589.003	7.104.286	17.216.771	8.200.465	16.585.012	7.818.169
Veiligheid	2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	baten	Lasten	baten	Lasten	baten
Openbare orde en veiligheid	432.626	52.223	432.626	52.959	432.626	53.959	432.626	54.968
Rampenbestrijding	196.077	0	196.148	0	200.565	0	200.565	0
Brandweer	1.541.218	0	1.539.338	0	1.525.529	0	1.523.468	0
Totaal Veiligheid	2.169.921	52.223	2.168.112	52.959	2.158.720	53.959	2.156.659	54.968
Onderwijs en Jeugd	2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	baten	Lasten	baten	Lasten	baten
Onderwijs huisvesting	1.597.933	9.457	1.567.476	9.457	1.529.200	9.457	1.422.533	9.457
Lokaal onderwijsbeleid	1.740.565	123.237	1.749.498	98.237	1.778.598	98.237	1.800.163	98.237
Lokaal jeugdbeleid	8.345.213	161.820	8.215.182	55.596	8.273.526	55.683	8.304.505	55.683
Totaal Onderwijs en Jeugd	11.683.711	294.514	11.532.156	163.290	11.581.324	163.377	11.527.201	163.377
Bouwen, wonen en milieu	2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	baten	Lasten	baten	Lasten	baten
Ruimtelijke ontwikkeling	1.053.689	63	1.053.689	64	1.053.689	65	1.053.689	65
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	3.384.328	2.505.614	3.873.656	3.077.445	4.032.698	3.263.775	3.496.701	2.722.840
Milieu	7.481.871	7.734.610	6.962.448	7.093.388	7.238.676	7.219.938	7.433.615	7.381.729
Totaal Bouwen, wonen en milieu	11.919.888	10.240.287	11.889.793	10.170.897	12.325.063	10.483.778	11.984.005	10.104.634

Openbare Ruimte		2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Verkeer	4.493.785	270.995	4.120.295	15.037	4.087.160	15.080	4.029.290	15.123	
Groen	3.206.067	54.636	3.237.201	54.961	3.267.430	55.586	3.301.558	56.224	
Begraafplaatsen	721.046	442.886	723.879	450.160	725.650	461.163	728.649	470.346	
Totaal Openbare Ruimte	8.420.898	768.517	8.081.375	520.158	8.080.240	531.829	8.059.497	541.693	
Vrije tijd		2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Sport	3.838.815	1.189.038	3.664.135	1.022.948	3.627.336	1.037.528	3.557.320	1.056.175	
Recreatie	355.419	20.015	357.469	20.015	342.854	20.015	345.455	20.015	
Cultuur	816.711	1.747	826.466	1.770	836.400	1.794	846.728	1.794	
Totaal Vrije tijd	5.010.945	1.210.800	4.848.070	1.044.733	4.806.590	1.059.337	4.749.503	1.077.984	
Zorg en Welzijn		2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Sociale samenhang en leefbaarheid	1.739.916	9.534	1.756.485	9.643	1.771.708	9.754	1.787.263	9.867	
Wmo	12.332.149	793.900	11.841.400	788.146	11.645.744	788.146	11.626.021	788.147	
Totaal Zorg en Welzijn	14.072.065	803.434	13.597.885	797.789	13.417.452	797.900	13.413.284	798.014	
Algemene middelen		2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Financien	1.851.969	55.870.158	2.010.318	54.726.979	1.407.769	53.113.945	1.886.974	53.121.736	
Bedrijfsvoering	3.223.130	554.529	3.248.412	513.525	3.278.807	420.628	3.309.857	363.388	
Saldo rekening na bestemming	0	0	0	0	0	0	0	0	
Totaal Algemene middelen	5.075.099	56.424.687	5.258.730	55.240.504	4.686.576	53.534.573	5.196.831	53.485.124	
Totaal generaal	77.353.338	77.353.338	76.396.355	75.770.331	76.672.702	75.439.227	76.010.145	74.433.594	

